

Het kind in Vlaanderen

2020

Opgroeien

Het kind in Vlaanderen

2020

Opgroeien

Het kind in Vlaanderen

2020

Opgroeien

WOORD VOORAF

‘Het kind in Vlaanderen’ gaat uit van het agentschap Opgroeien. Opgroeien zag in 2019 het levenslicht vanuit het samengaan van Kind en Gezin en Jongerenwelzijn. Dat samengaan biedt heel wat opportuniteiten om het recht op kansrijk opgroeien van alle kinderen en jongeren in Vlaanderen maximaal te realiseren: van in de wieg en zelfs daarvoor tot een kind een jongvolwassene is. Dat Opgroeien ook de beleidsregie van het Groeipakket kreeg toegewezen, biedt uiteraard bijkomende kansen.

De focus van ‘Het kind in Vlaanderen’ ligt al jaren op cijfers over minderjarigen en hun gezin, waardoor deze publicatie de doelgroep van Opgroeien al zo goed mogelijk omvat. In deze editie hebben we heel wat nieuwe gegevens over het Groeipakket opgenomen. In de toekomst willen we in ‘Het kind in Vlaanderen’ nog veel meer het gevarieerde beleid van Opgroeien weerspiegelen.

Waarom deze publicatie?

Het agentschap Opgroeien wil zijn missie – het recht op kansrijk opgroeien – realiseren voor elk kind en elke jongere in Vlaanderen. Door een goed zicht te houden op de diversiteit en evoluties in de leefsituatie van kinderen willen we de maatschappelijke en wetenschappelijke aandacht voor kinderen en hun kansen verhogen. Dit rapport bundelt de meest recente en relevante gegevens.

Een woord van dank

Aan de **verpleegkundigen, artsen en gezinsondersteuners** die dag in dag uit data ingeven in het Mirage-registratiesysteem van Kind en Gezin. Zonder hun minutieuze werk zou een zeer groot deel van dit rapport simpelweg niet mogelijk zijn.

Aan de vele **voorzieningen** die periodiek gegevens doorgeven of tal van relevante zaken registreren.

Aan de **uitbetalers van het Groeipakket en aan het VUTG**, die het Groeipakket uitvoeren en de uitbouw van het datawarehouse Groeipakket mee mogelijk gemaakt hebben.

Aan de **medewerkers van ICT** voor het aanpassen en updaten van datawarehouses en het realiseren van de koppeling met officiële gegevens.

Aan de **databeheerders** van het agentschap Opgroeien voor het opvolgen, controleren en aanvullen van registraties en voor de opmaak van de vele rapporten.

Aan de **medewerkers van de beleidsafdelingen** voor het zoeken naar en aanleveren van cijfers en voor het nalezen van en meeschrijven aan tekstdelen.

Aan **andere overheidsdiensten en organisaties** die hun gegevens doorgaven. Bijzondere dank aan de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, Statistiek Vlaanderen en het Agentschap Zorg en Gezondheid.

Aan het **‘Het kind in Vlaanderen’-team** (Geraldine, Marinelle, Kris, Nele en Herman), dat onze wetenschappelijk adviseur Diederik Vancoppenolle bijstaat in de opmaak van dit rapport. Dank voor het mee berekenen, voor het grondig en flexibel nalezen van de teksten, voor het controleren van talloze cijfers, voor de ondersteuning bij de lay-out en voor de regie van het drukproces.

Ik wens iedereen heel veel leesplezier. Dat het mag bijdragen aan een samenleving die zorg draagt voor elk kind, elke jongere en elk gezin, in al hun rijkdom en diversiteit.

Katrien Verhegge
Administrateur-generaal Opgroeien

Waarover wordt gerapporteerd?

‘Het kind in Vlaanderen’ bevat vooreerst heel wat **demografische** gegevens over kinderen (geboortecijfer, aantal kinderen, nationaliteit ...) en gezinnen (gezinssamenstelling, de leeftijd en origine van de moeder/ouders ...). Daarnaast presenteren we cijfers over de **arbeidsparticipatie** van ouders en schetsen we een beeld van het **inkomen** en de **(kans)armoede** in gezinnen. Gelet op het belang van het **Groeipakket** voor gezinnen, nemen we ook tal van cijfers op over het aantal kinderen dat diverse soorten toeslagen ontvangt. We rapporteren ook over kinderen in **begeleiding of in pleegzorg**, over het **gebruik van kinderopvang**, over de **gezondheid en ontwikkeling** van jonge kinderen, over **sterfgevallen** en over **kindermishandeling**.

We nemen zo veel mogelijk **kinderen als teleenheid**. Hoofdstuk 8 wijkt van die algemene regel af door alle cijfers op gezinsniveau en cijfers met vaders en moeders als teleenheid te bundelen.

Het gaat om gegevens over kinderen en gezinnen in het **Vlaamse Gewest**, vaak uitgeplitst naar provincies. Waar het zinvol is, vergelijken we de Vlaamse cijfers met die van de **EU-27-landen**.

Voor meer cijfers op provinciaal en gemeentelijk niveau verwijzen we graag naar de cijferpagina op opgroeien.be/cijfers-en-publicaties. Je kan er voor tal van thema’s gegevens op maat van een gemeente en jaar naar keuze bekijken. In deze publicatie hebben we bij elk tekstdeel waarvoor meer cijfers op onze website te vinden zijn het volgende icoontje geplaatst. Als je op dat icoontje klikt, word je naar de juiste webpagina geleid.

Bronnen

De gegevens worden verzameld uit een **veelheid van bronnen**: gegevens geregistreerd door de lokale teams van Kind en Gezin, registratiegegevens van voorzieningen die aan Opgroeien worden doorgegeven, publiek toegankelijke statistieken, gegevens uit wetenschappelijk onderzoek en niet elders beschikbare databestanden die door Opgroeien werden aangevraagd. Opgroeien bewerkt al de gegevens verder tot relevante data, tracht ze overzichtelijk weer te geven en bespreekt ze. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

Nog vragen of bedenkingen?

Alle vragen en bedenkingen zijn welkom bij Diederik Vancoppenolle (wetenschappelijk adviseur Opgroeien) via beleidsonderbouwing.box@kindengezin.be.

Opmerkelijke cijfers in dit rapport op kindniveau

- Het geboortecijfer daalt in 2020 (63 611 levend geboren kinderen volgens Kind en Gezin, een daling met 1,7% t.o.v. 2019).
- 44,7% van de borelingen is het eerste kind van de moeder. Het aandeel eerstgeborenen is licht gestegen t.o.v. 2019 (+0,5 procentpunt), het aandeel tweede en volgende kinderen ligt lager dan in 2019.
- 71,8% van de borelingen heeft een moeder die op het moment van de geboorte tussen 25 en 35 jaar is. 1% van de in 2020 geboren kinderen heeft een moeder onder de 20 jaar, 3,3% een moeder ouder dan 40 jaar.
- 7,3% van de levend geboren kinderen wordt prematuur (<37 weken) geboren in 2020, een daling met 0,6 procentpunt t.o.v. 2019.
- 30,1% van de kinderen geboren in 2020 heeft een moeder die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had.
- Bij 30% van de kinderen geboren in 2020 is het Nederlands niet de taal die de moeder met het kind spreekt. Frans is de meest gesproken andere taal (6,4%).
- In 2020 worden 39 kinderen geadopteerd via erkende adoptiediensten. Het aantal interlandelijke adopties neemt verder af (van 28 in 2019 naar 23 in 2020).
- Het aantal kinderen onder de 6 jaar neemt af, maar het aantal kinderen tussen 6 en 12 jaar en tussen 12 en 18 jaar neemt sterker toe in 2020 zodat de bevolkingsgroep minderjarigen nog steeds groter is dan de voorbije jaren.
- 82,6% van de minderjarigen groeit op in een tweeoudergezin, 14,6% woont in een eenoudergezin. Het aandeel kinderen in een eenoudergezin neemt toe met de leeftijd van de kinderen.
- Het aandeel kinderen dat woont bij een ongehuwd paar neemt verder toe. In 2020 gaat het om 24,4%. Bij kinderen onder de 3 jaar ligt het aandeel kinderen bij een ongehuwd paar het hoogst (37,9%). Dat is hoger dan bij oudere kinderen.
- 37,9% van de minderjarigen heeft een vreemde herkomst: 27,6% is Belg met een buitenlandse achtergrond en 10,3% heeft niet de Belgische nationaliteit.
- (Minstens) 91,8% van de minderjarigen leefde eind 2018 in een gezin met minstens 1 werkende ouder. Bij 4,2% van de kinderen

- is geen enkele ouder werkzaam. (Minstens) 63,3% van de kinderen woont bij 2 werkende ouders.
- Het aandeel kinderen met minstens 1 werkende ouder ligt lager bij kinderen van niet-Belgische herkomst.
- Kinderen uit eenoudergezinnen leven vaker in een gezin met een lagere werkintensiteit.
- 4,7% van de kinderen groeide eind 2018 op in een gezin waar een beperkt (<15 000 euro) bruto belastbaar inkomen uit arbeid en vervangingsinkomens aanwezig was. 37,4% van de minderjarigen heeft een gezinsinkomen dat groter is dan 65 000 euro.
- Eind december 2020 heeft 24% van de minderjarigen een sociale toeslag in het Groeipakket.
- De kansarmoede-index bedraagt in 2020 13,7% en ligt 0,4 procentpunt lager dan in 2019.
- Bijna de helft van de kinderen in kansarmoede woont in de 13 centrumsteden en 68,5% heeft een moeder van niet-Belgische origine.
- Vanaf het schooljaar 2019-2020 is de schooltoeslag geïntegreerd in het Groeipakket. In het schooljaar

- 2019-2020 krijgen 491 382 leerlingen een schooltoeslag, een stijging met 48,2% t.o.v. het schooljaar 2018-2019. Volgens voorlopige cijfers kregen 496 140 kinderen voor het schooljaar 2020-2021 al een schooltoeslag.
- In september 2020 maakt 53,7% van de kinderen onder de 3 jaar gebruik van formele opvang. Het gebruik ligt het hoogst bij kinderen tussen 24 en 30 maanden (70,6%).
- 76,1% van de formeel opgevangen kinderen kan in de opvang volgens inkomenstarief betalen.
- 1064 kinderen van verschillende leeftijden worden in 2020 minstens 1 dag inclusief opgevangen door opvanglocaties voor baby's en peuters.
- 0,9% van de kleuters zit in het buitengewoon kleuteronderwijs. In het lager en secundair onderwijs zit respectievelijk 5,5% en 4,9% van de leerlingen in het buitengewoon onderwijs.
- In Vlaanderen start 81,4% van de borelingen met borstvoeding, 77,1% zelfs uitsluitend met borstvoeding. Op dag 6 gaat het respectievelijk nog om 77% en 64,1%.
- Op 6 maanden krijgt nog 30,9%

- borstvoeding, waarvan een derde nog uitsluitend borstvoeding.
- Bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine ligt het aandeel kinderen dat (uitsluitend) borstvoeding krijgt beduidend hoger, zowel kort na de geboorte als op 6 maanden.
- 11,4% van de 2-jarigen die door Kind en Gezin gezien zijn op consult, heeft overgewicht. 1,8% is obees. Het aandeel kinderen met overgewicht neemt sterker toe dan de voorbije jaren (stijging met 1,8 procentpunt).
- In 2020 worden 9311 minderjarigen gemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling (+4,4% t.o.v. 2019). 13,7% van de gemelde kinderen is onder de 3 jaar. We zien vooral een toename van het aantal gemelde kinderen bij de 6- tot 12-jarigen. We stellen vast dat er in 2020 minder kinderen gemeld worden voor seksueel misbruik evenals voor grensoverschrijdend gedrag door andere minderjarigen. Er worden echter wel meer kinderen gemeld voor emotionele mishandeling en verwaarlozing.
- In 2018 (meest recente cijfers) overleden er bij de 0- tot 15-jarigen

- 347 kinderen, 16 meer dan in 2017.
- De zuigelingensterfte bedraagt 3,9 op de 1000 kinderen, de foeto-infantiele sterfte 8,4 op de 1000 kinderen.
- 38 736 kinderen ontvangen een zorgtoeslag omwille van een specifieke ondersteuningsbehoefte.
- 1,74 op de 1000 geteste kinderen heeft een aangeboren gehoorverlies van minstens 21 decibel.

Opmerkelijke cijfers in dit rapport op gezinsniveau

- De vruchtbaarheidscijfers van niet-Belgische vrouwen liggen nog altijd hoger dan die van Belgische vrouwen, maar het verschil wordt jaar na jaar kleiner.
- De vruchtbaarheid van vrouwen tussen 20 en 30 jaar ligt nog steeds op het laagste niveau sinds de Tweede Wereldoorlog, de vruchtbaarheid van vrouwen tussen 30 en 35 jaar ligt hoger dan die van vrouwen tussen 25 en 30 jaar.
- 16,6% van de gezinnen met enkel minderjarige kinderen is een eenoudergezin.
- 17,6% van de gezinnen met enkel minderjarige kinderen heeft minstens 3 kinderen.
- Eind 2018 zien we dat vaders vaker aan het werk zijn dan moeders (83,7% versus 74,5%). Moeders werken veel vaker deeltijds dan vaders.
- 60% van de gezinnen met kinderen tot 25 jaar had eind 2018 een bruto belastbaar inkomen uit arbeid en uitkeringen van minstens 50 000 euro, bij 8,5% lag dat inkomen lager dan 20 000 euro.
- 41,4% van de gezinnen in Vlaanderen had eind 2018 een inkomen dat volledig afkomstig was uit beroepsinkomsten. 9,7% van de gezinnen had een bruto belastbaar inkomen dat voor minstens de helft uit uitkeringen bestond.
- Voor 54,7% van de gezinnen maakten de gezinsbijslagen in 2018 hoogstens 5% van het bruto belastbaar inkomen uit. Bij 5,4% van de gezinnen bestond het inkomen voor minstens 25% uit gezinsbijslagen. Het gaat hier wel om cijfers op basis van de voormalige federale regelgeving, het Groeipakket ging pas op 1 januari 2019 van start in Vlaanderen.
- In 2020 krijgt meer dan 1 op de 5 gezinnen (22%) sociale toeslagen uit het Groeipakket. 3,9% van de gezinnen ontvangt voor minstens 1 kind een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. 1,6% van de gezinnen ontvangt een toeslag omdat een of beide ouders overleden zijn. 4123 gezinnen (0,5%) ontvangen een pleegzorgtoeslag.

1 DE KINDERBEVOLKING

1. Aantal geboorten	15
1.1. Het geboortecijfer volgens Kind en Gezin	15
1.2. Vergelijking van administratieve geboortecijfers met het geboortecijfer van Kind en Gezin	16
1.3. Internationale situering van de evolutie van het officiële geboortecijfer.....	17
1.4. Vergelijking van het feitelijke aantal en het voorspelde aantal geboorten.....	18
2. Demografische kenmerken van de in 2020 geboren kinderen	19
3. Achtergrondgegevens en duiding bij de evolutie van het geboortecijfer	20
3.1. Het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd.....	20
3.2. De vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest	20
3.2.1. Het totale vruchtbaarheidscijfer.....	21
3.2.2. De totale vruchtbaarheid naar provincie	22
3.2.3. De vruchtbaarheid naar de leeftijd van de moeder.....	23
3.2.4. Rangspecifieke vruchtbaarheidscijfers.....	25
3.2.5. Internationale situering van het vruchtbaarheidscijfer.....	26
4. Aantal kinderen	27
4.1. Evolutie aantal kinderen ('de jure'-bevolking).....	27
4.2. Vooruitzichten aantal kinderen.....	28
5. Adoptiekinderen	30
5.1. Evolutie van het aantal adopties in Vlaanderen.....	30
5.2. Geadopteerde kinderen naar land van herkomst	31
6. Aantal kinderen in het wachtregister	32

2 KINDEREN IN HUN GEZINSCONTEXT: EEN BLIK OP DE DIVERSITEIT

1. Kinderen naar gezinsvorm en gezinstype	37
2. Aantal andere kinderen in het gezin	39
3. Leeftijd van de ouders bij kinderen onder de 12 jaar	40
4. Kinderen met een andere nationaliteit en/of van andere origine	42
5. Taalsituatie in het gezin	49
5.1. De taal tussen moeder en kind.....	49
5.2. De thuistaal bij leerlingen in het Vlaamse onderwijs.....	51

3 KINDEREN EN DE WERKSITUATIE VAN HUN OUDERS

1. Kinderen en de arbeidsparticipatie in hun gezin	55
1.1. Aandeel kinderen waar geen of minstens 1 ouder werkt	55
1.2. Kinderen naar de socio-economische positie van hun ouder(s).....	59
2. Kinderen en de werkintensiteit in hun gezin	63
3. De omvang en aard van de tewerkstelling van ouders van jonge kinderen	65

4 WELVAART, INKOMEN, ARMOEDE EN KANSARMOEDE

1. Inkomens in gezinnen met kinderen	71
1.1. Verdeling van kinderen naar gezinsinkomen	71
1.2. Verdeling van de kinderen naar gezinsinkomen volgens gezinsvorm	73
1.3. Verdeling van de kinderen naar aandeel van uitkeringen in het inkomen	74
1.4. Belang van gezinsbijslagen in het inkomen.....	75
2. Objectieve en subjectieve armoede bij kinderen op basis van de SILC-data	76
2.1. Armoede-indicatoren op kindniveau in het Vlaamse Gewest	76
2.2. Internationale situering kinderen onder de armoederisicodrempel	78
3. Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	79
4. Kinderen voor wie een sociale toeslag wordt uitbetaald omwille van een beperkt inkomen	80
5. Schooltoeslagen	82
5.1. Aantal leerlingen met een schooltoeslag	82
5.2. Hoogte van de schooltoeslag.....	83
6. Kinderen in kansarmoede	84
6.1. Toelichting over de registratie- en berekeningswijze van de kansarmoedecijfers	84
6.2. Impact van de berekeningswijze voor de interpretatie van evoluties van de kansarmoede-index	85
6.3. Evolutie van de kansarmoede-index per provincie en naar type gemeente	86
6.4. Kansarmoede-index naar origine van de moeder.....	87
6.5. Woonplaats en herkomst van de kinderen en gezinnen in kansarmoede.....	89
6.6. Hoeveel en welke criteria geven aanleiding tot kansarmoede?.....	92

5 KINDEROPVANG EN ANDERE EXTERNE OPVOEDINGSMILIEUS

1. Kinderen en kinderopvang	97
1.1. Gebruik van formele opvang door kinderen onder de 3 jaar op basis van septembertellingen	97
1.1.1. Inleiding op de cijfers	97
1.1.2. Gebruik formele opvang door 0- tot 3-jarigen in het Vlaamse Gewest en per provincie.....	97
1.1.3. Gebruik formele opvang per leeftijd en per vergunningstype.....	98
1.2. Inclusief opgevangen kinderen	101
2. Kinderen in specifieke onderwijsinstellingen en kinderen met schoolvertraging	102
2.1. Kinderen in buitengewoon onderwijs en kinderen met specifieke begeleiding.....	102
2.2. Kinderen op internaat	104
2.3. Kinderen naar schoolse vorderingen	104
3. Kinderen in begeleiding bij centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning	106
4. Kinderen in pleegzorg	108

6 GEZONDHEID, STERFTE EN MORBIDITEIT BIJ KINDEREN

1. Gegevens over zwangerschap en bevalling	113
1.1. Ontstaan van de zwangerschap en bevallingsgegevens.....	113
1.2. Geboortegegevens op kindniveau	114
2. Levensverwachting bij geboorte	116
2.1. Levensverwachting in in het Vlaamse Gewest en provincies.....	116
2.2. Levensverwachting: Vlaanderen internationaal gesitueerd.....	117
3. Sterfte	118
3.1. Sterfte bij kinderen van 0 tot 15 jaar.....	118
3.1.1. Sterfgevallen bij kinderen van 0 tot 15 jaar.....	118
3.1.2. Doodgeboorten en sterfgevallen bij kinderen onder de 1 jaar	119
3.1.3. Internationale situering zuigelingensterfte.....	122
3.2. Doodsoorzaken bij overlijden van kinderen onder de 15 jaar.....	123
3.2.1. Doodsoorzaken bij kinderen onder de 1 jaar.....	123
3.2.2. Doodsoorzaken bij kinderen van 1 tot 15 jaar.....	123
4. Slachtoffers van verkeersongevallen	125
5. Morbiditeit	126
5.1. Aangeboren afwijkingen.....	126
5.2. Aangeboren doofheid en slechthorendheid.....	128
6. Zorgtoeslag	130

7 GEZOND EN VEILIG ONTWIKKELEN

1. Borstvoeding	135
1.1. Startvoeding op 24 uur	136
1.2. Voeding op dag 6.....	137
1.3. Borstvoeding op 6 maanden.....	142
2. Vaccinatie bij zeer jonge kinderen	144
2.1. Vaccinatiegraad bij zeer jonge kinderen: cijfers vaccinatiegraadstudie.....	144
2.2. Vaccinatiebereik bij zeer jonge kinderen: cijfers op basis van administratieve data	144
3. Body mass index bij kinderen van 2 jaar	146
4. Kindermishandeling	150
4.1. Inleiding op de cijfers en begrippen.....	150
4.2. Aantal meldingen.....	151
4.3. Aard van de meldende instanties	152
4.4. Aantal unieke kinderen gemeld bij een VK volgens leeftijd.....	154
4.5. Aantal meermaals gemelde kinderen en kinderen met een meldingshistoriek.....	154
4.6. Aantal gemelde kinderen per 10 000 minderjarigen...155	
4.7. Geregistreerde problematieken	156

8 BASISGEGEVENS OVER GEZINNEN IN VLAANDEREN

1. Aantal gezinnen met kinderen, naar vorm en aantal kinderen	163
2. Gegevens over het Groeipakket op gezinsniveau	167
3. Werksituatie van ouders met kinderen	169
3.1. Impact van kinderen op de werksituatie van mannen en vrouwen	169
3.2. Vergelijking van de werksituatie van vaders en moeders	171
4. Inkomenssituatie gezinnen	175

BIJLAGE: INFO OVER DE BRONNEN EN BEREKENINGSWIJZEN

Hoofdstuk 1	184
Hoofdstuk 2	185
Hoofdstuk 3	186
Hoofdstuk 4	187
Hoofdstuk 5	189
Hoofdstuk 6	189
Hoofdstuk 7	190
Hoofdstuk 8	191

HOOFDSTUK 1

DE KINDERBEVOLKING

Evoluties in geboorten, vruchtbaarheid en leeftijdscohorten hebben heel snel gevolgen voor de dienstverlening aan jonge kinderen en voor het aanbod aan plaatsen in kinderopvang

en scholen. We volgen dan ook op hoeveel kinderen er per leeftijdsklasse zijn en wat de voorspellingen zijn qua geboorten en kind aantallen.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

1.1	Evolutie geboortecijfer Kind en Gezin naar provincie	15
1.2	Evolutie officiële geboortecijfers en geboortecijfer Kind en Gezin	16
1.3	Internationale situering geboortecijfer.....	17
1.4	Vooruitzichten officieel geboortecijfer	18
1.5	Geboorten naar pariteit	19
1.6	Geboorten naar leeftijd van de moeder	20
1.7	Evolutie van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd	21
1.8	Evolutie totale vruchtbaarheidscijfer naar nationaliteit	22
1.9	Totale vruchtbaarheidscijfer naar provincie en nationaliteit	23
1.10	Evolutie leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers.....	24
1.11	Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers naar nationaliteit, 2020	25
1.12	Internationale situering totale vruchtbaarheidscijfer	26
1.13	Aantal kinderen naar leeftijdsklasse	27
1.14	Evolutie aantal kinderen per leeftijdscategorie	28
1.15	Voorspelde evolutie aantal kinderen	29
1.16	Evolutie aantal geadopteerde kinderen	30
1.17	Geadopteerde kinderen naar land van herkomst.....	31
1.18	Aantal kinderen in het wachtregister.....	32

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

Dit hoofdstuk bevat data geregistreerd en berekend door Kind en Gezin, officiële cijfers van het Rijksregister en prognoses van het Planbureau en Statbel. Het *geboortecijfer van Kind en Gezin* omvat alle geboorten bij moeders die in het Vlaamse Gewest wonen, ongeacht het verblijfsstatuut

van de ouders en ongeacht waar ze werden geboren. Het *officiële geboortecijfer* wordt opgemaakt op basis van geboorten bij personen die officieel in Vlaanderen wonen. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

1. AANTAL GEBOORTEN

1.1. Het geboortecijfer volgens Kind en Gezin

In tabel 1.1 geven we de evolutie van het geboortecijfer volgens Kind en Gezin voor het Vlaamse Gewest en *per provincie*. We vergelijken de geboortecijfers van 2019 en 2020 per provincie met het geboortecijfer van 2001 (het startjaar van de Kind en Gezin-statistiek) en met het geboortecijfer van 2010 (het jaar met het hoogste geboortecijfer sinds de registratie door Kind en Gezin).

In 2020 registreert Kind en Gezin 63 611 geboorten bij moeders met een woonplaats in het Vlaamse Gewest.

Dat zijn er 1087 minder dan in 2019 of een daling met 1,7%. In de provincies Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen neemt het geboortecijfer in 2020 toe met 0,3% en 0,1%, in de andere provincies daalt het. De daling is het sterkst in Limburg (met 4%) en Antwerpen (met 3,8%). Het aandeel van de provincie Antwerpen in het totale geboortecijfer bedraagt wel nog 30,4% in 2020.

Als we de provinciale geboortecijfers van 2020 vergelijken met die van 2010, dan zien we dat er in elke provincie aanzienlijk minder kinderen geboren worden dan 10 jaar geleden. In bijna alle provincies, behalve Vlaams-Brabant

(-4,9%), worden er in 2020 meer dan 9% minder kinderen geboren dan in 2010. In Limburg bedraagt de daling zelfs 16,8%. Voor het Vlaamse Gewest daalt het geboortecijfer met 10,6% (7575 kinderen) t.o.v. 2010.

In Limburg en West-Vlaanderen worden in 2020 minder kinderen geboren dan in 2001, in de andere provincies worden er nog steeds meer kinderen geboren dan in 2001 (in Antwerpen zelfs 9,2% meer). Het geboortecijfer van 2020 ligt 2,8% hoger dan dat van 2001, maar ligt wel onder het niveau van 2004 (63 843).

1.1 Evolutie geboortecijfer Kind en Gezin naar provincie

	2001	2010	2019	2020	% evolutie 2001-2020	% evolutie 2010-2020	% evolutie 2019-2020
Antwerpen	17 720	21 748	20 130	19 356	9,2	-11,0	-3,8
Limburg	8 061	9 092	7 876	7 563	-6,2	-16,8	-4,0
Oost-Vlaanderen	14 371	16 584	14 603	14 615	1,7	-11,9	0,1
Vlaams-Brabant	10 662	11 875	11 251	11 289	5,9	-4,9	0,3
West-Vlaanderen	11 037	11 887	10 838	10 788	-2,3	-9,2	-0,5
Vlaams Gewest	61 851	71 186	64 698	63 611	2,8	-10,6	-1,7

1.1 Evolutie aantal levend geboren dat bij geboorte woont in het Vlaamse Gewest per provincie
Bron: Ikaros/Mirage - registratiesystemen Kind en Gezin

1.2. Vergelijking van administratieve geboortecijfers met het geboortecijfer van Kind en Gezin

In 2019 waren er volgens het officiële geboortecijfer 63 721 geboorten in het Vlaamse Gewest. Dat waren er 615 minder dan in 2018 (-1%). Statbel publiceerde in april 2021 een voorlopig geboortecijfer voor 2020 (63 055) en gaat dus net zoals Opgroeien uit van een verdere daling van het aantal geboorten.

In het officiële geboortecijfer zitten de geboorten bij personen in het wachtregister (zoals asielzoekers) niet verrekend. In 2019 werden er

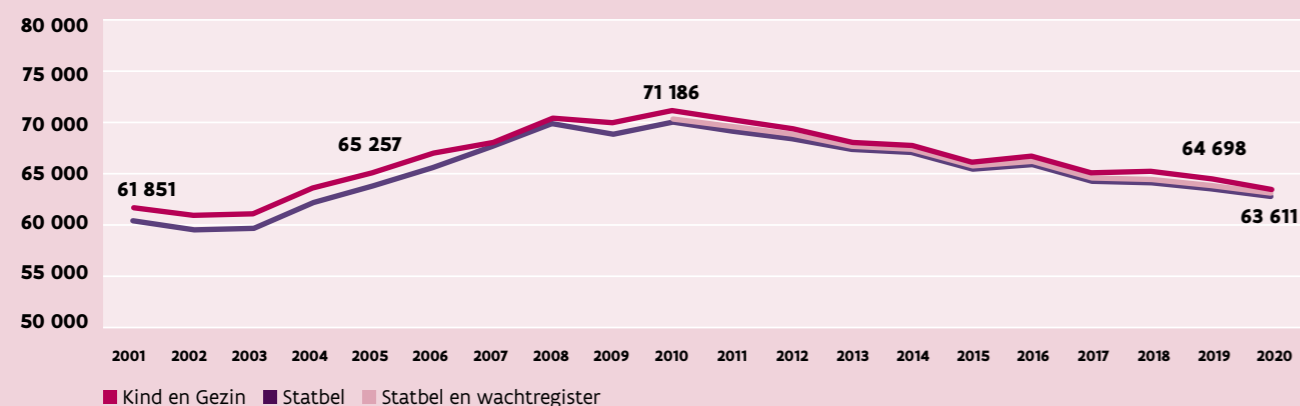
291 geboorten geregistreerd in het wachtregister, in 2020 289. Daarom geven we in grafiek 1.2 de evolutie weer van drie soorten geboortecijfers: het geboortecijfer van Kind en Gezin, het officiële cijfer en de som van het officiële cijfer en het aantal geboorten volgens het wachtregister (gegevens bij Opgroeien beschikbaar vanaf 2010).

De grafiek toont aan dat de evolutie van het geboortecijfer van Kind en Gezin sterk gelijkloopt met die van het officiële geboortecijfer. We zien – globaal beschouwd – een stijgende trend van 2003 tot 2010, waarna de geboortecijfers jaar na jaar beginnen af te nemen, op enkele kleine stijgingen in 2016 (zowel

bij Kind en Gezin, als in de officiële cijfers) en 2018 (enkel bij geboortecijfer Kind en Gezin) na.

We zien dat Kind en Gezin vaak iets meer geboorten telt dan er geregistreerd worden door het Rijksregister en het wachtregister samen. Dat verschil tussen het geboortecijfer van Kind en Gezin en het geboortecijfer van het Rijksregister heeft te maken met het feit dat in de geboorteregistratie van Kind en Gezin – naast de geboorten van kinderen in het wachtregister – ook kinderen van illegaal verblijvende personen opgenomen zijn en dat inwijkelingen niet altijd onmiddellijk administratief ingeschreven worden.

1.2 Evolutie officiële geboortecijfers en geboortecijfer Kind en Gezin ⁽¹⁾

1.2 Aantal levend geboren dat bij geboorte woont in het Vlaamse Gewest sinds 2001
Bronnen: Ikaros/Mirage - registratiesystemen Kind en Gezin
Statbel, Bevolkingsstatistieken
FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Instellingen en Bevolking Rijksregister
(1) Het geboortecijfer van Statbel voor 2020 is een voorlopig cijfer

1.3. Internationale situering van de evolutie van het officiële geboortecijfer

In tabel 1.3 wordt de relatieve evolutie van het geboortecijfer per land en per jaar weergegeven voor de periode 2016-2019. De landen staan geordend volgens omvang van de evolutie in de periode 2018-2019.

In slechts 2 van de EU-27-landen (Cyprus en Nederland) werden er in 2019 meer kinderen geboren dan in 2018. In de andere landen (waaronder België, daling met 1%) nam het aantal geboorten af. In 17 landen was de daling groter dan in België. In Italië daalde het geboortecijfer het sterkst met 4,5%.

11 andere landen kennen – net zoals België – een aanhoudende daling van het geboortecijfer in de periode 2016-2019. Ten opzichte van landen als Italië, Finland, Spanje en Griekenland is de aanhoudende daling in België wel beperkter.

1.3 Internationale situering geboortecijfer

	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Cyprus	-2,4	1,1	2,3
Nederland	-1,6	-0,8	0,7
Hongarije	-0,7	-1,2	-0,4
Denemarken	-0,4	0,1	-0,5
Portugal	-1,1	1,0	-0,5
Oostenrijk	0,0	-2,4	-0,7
Frankrijk	-1,8	-1,4	-0,7
Luxemburg	2,0	1,6	-0,7
Vlaams Gewest	-2,3	-0,3	-1,0
Slovakije	0,7	-0,6	-1,0
België	-1,8	-1,1	-1,0
Bulgarije	-1,6	-2,7	-1,1
Zweden	-1,7	0,4	-1,1
Duitsland	-0,9	0,3	-1,2
Slovenië	-0,5	-3,2	-1,3
Roemenië	2,3	-3,7	-1,5
Tsjechië	1,5	-0,3	-1,6
Estland	-1,9	4,2	-1,9
Malta	-3,5	2,9	-2,1
Kroatië	-2,6	1,1	-2,2
Litouwen	-6,3	-1,9	-2,7
Letland	-5,2	-7,3	-2,7
Ierland	-3,2	-1,3	-2,8
Griekenland	-4,7	-2,4	-3,1
Spanje	-4,3	-5,2	-3,3
Polen	5,2	-3,4	-3,4
Finland	-4,7	-5,5	-4,1
Italië	-3,2	-4,0	-4,5

1.3 Jaarlijkse evolutie geboortecijfers in EU-27-landen - 2016-2019
Bronnen: Statbel, Bevolkingsstatistieken
Eurostat, website

1.4. Vergelijking van het feitelijke aantal en het voorspelde aantal geboorten

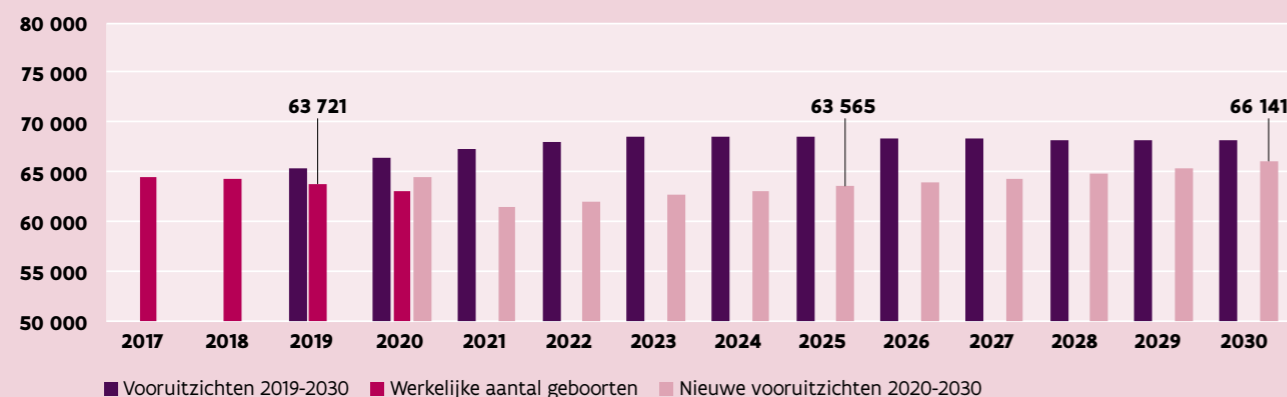
Het Federaal Planbureau en Statbel maken periodiek bevolkingsprognoses op aan de hand van waargenomen gegevens en assumpties over migratie, sterfte en vruchtbaarheid. Nadien actualiseren ze die vooruitzichten. De meest recente actualisatie dateert van februari 2021. Grafiek 1.4 geeft zowel de vorige als de geactualiseerde ramingen weer tot

2030 en schetst voor 2017-2020 ook het waargenomen aantal geboorten.

De grafiek maakt verschillende voorspellingen visueel. De vorige prognose (2019-2030) overschatte het waargenomen geboortecijfer 2019 en het voorlopige cijfer voor 2020. Voor de periode 2020-2030 rekende die prognose op een jaarlijkse toename van het aantal geboorten tot 2025. Nadien zou het geboortecijfer jaarlijks in beperkte mate dalen tot 2030. Voor 2030 werden 68 206 geboorten voorspeld.

De grafiek toont ook aan dat het geboortecijfer volgens de nieuwe voorspellingen 2020-2030 daalt in 2021 om vanaf 2022 opnieuw toe te nemen. De nieuwste voorspellingen voor de periode 2020-2030 liggen wel aanzienlijk lager dan de vorige ramingen (periode 2019-2030). Toen voorspelde het Federaal Planbureau vanaf 2020 jaarlijks meer dan 66 000 geboorten. In de meest recente ramingen verwacht men om pas in 2030 terug boven de 66 000 geboorten uit te komen (66 141).

1.4 Vooruitzichten officieel geboortecijfer⁽¹⁾

1.4 Officieel geboortecijfer⁽¹⁾: vorige vooruitzichten 2019-2030, nieuwe vooruitzichten 2020-2030 en vergelijking met het werkelijke aantal geboorten voor 2017-2020 - Vlaams Gewest.
Bronnen: Federaal Planbureau en Statbel, Demografische vooruitzichten 2019-2060
Federaal Planbureau en Statbel, Demografische vooruitzichten 2020-2060
(1) Het geboortecijfer van Statbel voor 2020 is een voorlopig cijfer

2. DEMOGRAFISCHE KENMERKEN VAN DE IN 2020 GEBOREN KINDEREN

We drukken in tabellen 1.5 en 1.6 de percentages uit voor alle kinderen voor wie het kenmerk door Kind en Gezin geregistreerd werd. Het aantal ontbrekende waarden is quasi nihil voor geslacht en beperkt voor leeftijd van moeder (0,2%) en voor pariteit (2,8%). De percentages kunnen dus bijna als populatiegegevens beschouwd worden.

Er worden in 2020 meer jongens dan meisjes geboren (50,9% versus 49,1%).

44,7% van de kinderen is het eerste kind van de moeder. Dat aandeel is licht toegenomen t.o.v. 2019.

Als we de pariteit meer in detail bekijken, dan zien we dat 1 op de 5 (19,9%) borelingen pariteit 3 of meer heeft, een beperkte daling t.o.v. 2019. In Oost-Vlaanderen wordt het hoogste aandeel (46,7%) eerste kinderen geboren, in Antwerpen ligt dat aandeel het laagst (42,4%). Antwerpen kent daarentegen wel het hoogste aandeel (22,9%) kinderen van pariteit 3, 4 én 5 of meer.

Als we de leeftijd van de moeder vanuit kindperspectief weergeven, dan zien we dat 71,8% van de kinderen bij geboorte een moeder heeft tussen 25 en 35 jaar. 1% van de in 2020 geboren kinderen

heeft een moeder onder de 20 jaar, 3,3% van de kinderen heeft een moeder ouder dan 40 jaar (zie tabel 1.6). Sinds 2015 is het aandeel kinderen met een moeder onder de 30 jaar bij de geboorte afgenomen met 4 procentpunten (van 47,7% naar 43,8%).

58,8% van de eerste kinderen heeft een moeder onder de 30 jaar, 10,3% een moeder die 35 jaar of ouder was bij de geboorte van haar eerste kind. Bij de volgende kinderen ligt het aandeel met een moeder van 35 jaar of ouder hoger (24,5%).

1.5 Geboorten naar pariteit

Pariteit	2019	2020					
	Vlaams Gewest	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
1	44,2	42,4	46,0	46,7	43,6	46,0	44,7
2	35,5	34,6	36,3	34,7	36,7	36,1	35,4
3	12,8	13,4	11,7	12,1	13,1	11,8	12,6
4	4,7	5,3	3,9	4,0	4,4	3,7	4,4
5 of meer	2,9	4,3	2,2	2,5	2,1	2,4	2,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

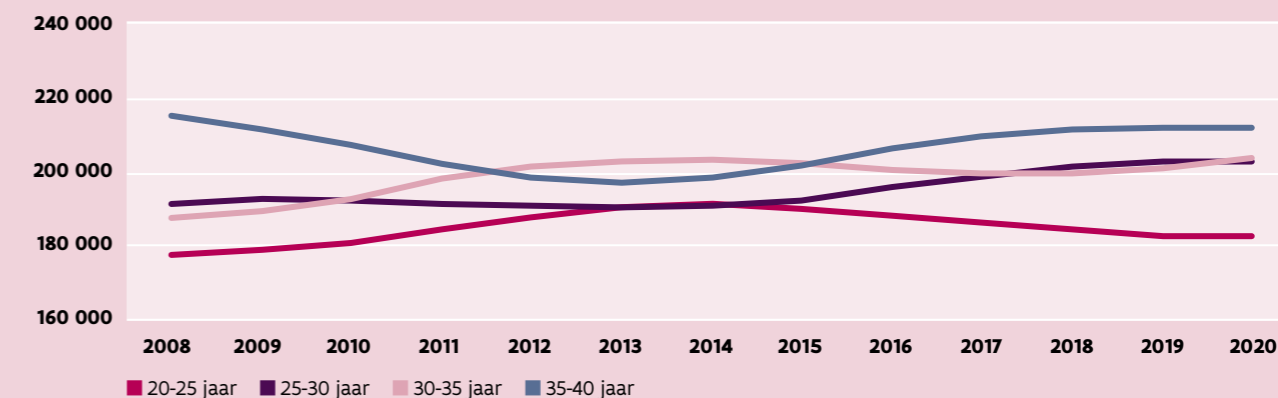
1.5 Aandeel levend geboren kinderen naar pariteit per provincie - 2019-2020
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

1.6 Geboorten naar leeftijd van de moeder

Leeftijdscategorie van de moeder	2015		2019		2020		
	Alle kinderen ⁽¹⁾	Eerste kind	Volgende kind	Alle kinderen ⁽¹⁾	Eerste kind	Volgende kind	Alle kinderen ⁽¹⁾
Onder de 20 jaar	1,3	1,9	0,3	1,1	1,8	0,3	1,0
Tussen 20 en 25 jaar	11,1	13,6	5,5	9,1	13,5	5,3	9,0
Tussen 25 en 30 jaar	35,3	44,2	26,5	34,3	43,5	26,0	33,8
Tussen 30 en 35 jaar	35,1	29,7	42,8	37,0	30,9	44,0	38,1
Tussen 35 en 40 jaar	14,0	8,8	20,4	15,3	8,5	19,9	14,9
Tussen 40 en 45 jaar	2,6	1,6	4,1	3,0	1,7	4,3	3,1
Ouder dan 45 jaar	0,5	0,2	0,3	0,3	0,1	0,2	0,2
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

1.6 Aandeel levend geboren kinderen naar leeftijd van de moeder bij geboorte - Vlaams Gewest - 2015, 2019 en 2020
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin
(1) Inclusief kinderen van wie de rang niet geregistreerd werd

1.7 Evolutie van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd

1.7 Evolutie van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd - Vlaams Gewest - 2008-2020
Bron: Statbel, Bevolkingsstatistieken - bewerkt door Opgroeien

 3. ACHTERGRONDGEGEVENS EN DUIDING BIJ DE EVOLUTIE VAN HET GEBOORTECIJFER

3.1. Het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd

Een mogelijke verklaring voor de daling van het geboortecijfer is het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd. Hoe minder vrouwen op vruchtbare leeftijd, hoe minder geboorten er kunnen zijn. We bekijken daarom in grafiek 1.7 de evolutie van het aantal vrouwen in de 4 meest vruchtbare leeftijdsklassen voor de periode 2008-2020.

Als we 2019 met 2020 vergelijken, zien we dat er in 2020 meer vrouwen tussen 20 en 40 jaar zijn dan in 2019 (+2103), doordat de stijging van het aantal vrouwen in de leeftijdsklassen 20 tot 25 jaar en

30 tot 35 jaar samen groter is dan de daling van het aantal vrouwen in de leeftijdsklassen 25 tot 30 jaar en 35 tot 40 jaar. Er is evenwel toename van het geboortecijfer. Dat er niet altijd een zuiver verband is tussen het aantal vrouwen en het aantal geboorten stelden we vroeger ook al vast. Voor 2010 bv. zien we dat er 28 732 vrouwen tussen 20 en 40 jaar minder waren dan in 2020, maar dat er volgens Kind en Gezin 7575 geboorten meer waren.

In punt 3.2. bespreken we daarom andere cijfers die een licht kunnen werpen op de evolutie van het geboortecijfer. We bekijken het aantal kinderen per vrouw en evoluties

in de leeftijd waarop vrouwen kinderen krijgen.

3.2. De vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest

Het aantal geboorten wordt niet alleen bepaald door het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd, maar ook door de mate waarin vrouwen in een bepaald kalenderjaar kinderen krijgen. We gaan dat na aan de hand van vruchtbaarheidscijfers. De totale vruchtbaarheid (TVC) drukken we uit in aantal kinderen per vrouw. Eigenlijk is dat een virtueel aantal kinderen dat per vrouw geboren zou worden, omdat het de optelsom is van de leeftijdsspecifieke

vruchtbaarheidscijfers die in een bepaald kalenderjaar worden vastgesteld, terwijl vrouwen kinderen krijgen in de loop van meerdere kalenderjaren.

Hoewel Statbel ook vruchtbaarheidscijfers op basis van de officiële geboortecijfers publiceert, zijn de vruchtbaarheidscijfers in deze paragraaf berekend op basis van de geboortegegevens van Kind en Gezin, omdat ze sneller beschikbaar zijn.

3.2.1. Het totale vruchtbaarheidscijfer

Totale vruchtbaarheidscijfer (TVC) bedraagt 1,56 kinderen per vrouw in 2020

In Vlaanderen schommelde het TVC tussen 1985 en 2000 rond de 1,5 kinderen

per vrouw. Dat een deel van die lage vruchtbaarheid te wijten was aan uitstel van het ouderschap, bleek uit de stijgende vruchtbaarheidscijfers voor 30-plussers. Tussen 2001 en 2008 steeg het TVC in het Vlaamse Gewest van 1,5 naar 1,8 kinderen per vrouw (zie tabel 1.8). Die stijging was bovendien niet alleen het gevolg van de verdere stijging van de vruchtbaarheid van 30-plussers of m.a.w. van de recuperatie van uitgestelde geboorten, maar ging ook gepaard met een stijging van de vruchtbaarheid van vrouwen onder de 30 jaar. Die stijgende trend was echter in België en Vlaanderen van korte duur. Sinds 2014 kennen we – ondanks een lichte toename in 2019 – globaal bekeken een dalende trend in het TVC. In 2020 bedraagt het TVC 1,56 kinderen per vrouw. Het is van

begin jaren 2000 geleden dat het TVC nog op dat niveau lag.

Op basis van de gegevens van Kind en Gezin kunnen we aparte vruchtbaarheidscijfers berekenen voor vrouwen met de Belgische nationaliteit en voor vrouwen met een andere nationaliteit. De cijfers uit tabel 1.8 tonen aan dat het vruchtbaarheidscijfer van niet-Belgische vrouwen heel wat hoger ligt dan dat van Belgische vrouwen (2,32 versus 1,45). Ten opzichte van 2019 daalde het TVC zowel voor Belgische als niet-Belgische vrouwen.

Het verschil in vruchtbaarheid tussen Belgische vrouwen en niet-Belgische vrouwen is in 2020 opnieuw kleiner geworden. In 2001 kregen vrouwen met een

1.8 Evolutie totale vruchtbaarheidscijfer naar nationaliteit

	Belgische vrouwen	Niet-Belgische vrouwen	Totaal
2001	1,42	2,89	1,51
2005	1,60	3,02	1,69
2006	1,64	3,04	1,74
2007	1,66	3,05	1,76
2008	1,72	2,98	1,82
2009	1,71	2,71	1,80
2010	1,66	3,18	1,80
2011	1,64	2,82	1,76
2012	1,64	2,84	1,77
2013	1,61	2,75	1,73
2014	1,60	2,69	1,72
2015	1,54	2,56	1,66
2016	1,55	2,58	1,66
2017	1,48	2,50	1,60
2018 ⁽¹⁾	1,43	2,62	1,58
2019	1,48	2,40	1,60
2020	1,45	2,32	1,56

1.8 Totale vruchtbaarheidscijfer naar nationaliteit in het Vlaamse Gewest sinds 2001
Bronnen: Van Bavel J. & Nomes E., *De recente evolutie van de vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest: 2014-2015 2016-2020: Opgroeien, eigen berekeningen op basis van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin*
(1) We beschouwen de vruchtbaarheidscijfers per nationaliteit voor 2018 als onvolledig omdat de registratie over de nationaliteit van de moeder dat jaar minder volledig was. Evoluties van 2018 naar 2019 in het TVC per nationaliteit moeten dus voorzichtig geïnterpreteerd worden

niet-Belgische nationaliteit 1,47 kinderen meer dan vrouwen met de Belgische nationaliteit. In 2020 bedraagt dat verschil nog 0,87.

3.2.2. De totale vruchtbaarheid naar provincie

Opmerkelijke verschillen, vooral qua vruchtbaarheidscijfers voor niet-Belgische vrouwen

Het totale vruchtbaarheidscijfer verschilt tussen de provincies. In 2020 ligt het TVC het laagst in Limburg (1,46) en het hoogst in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant (1,61). Het TVC daalt – met uitzondering van Vlaams-Brabant – in 2020 in alle provincies, maar de daling is duidelijk sterker in Antwerpen en Limburg.

Wanneer we ons beperken tot Belgische vrouwen is de vruchtbaarheid in 2020 het laagst in Oost-Vlaanderen en Limburg (beide 1,41) en het hoogst in Vlaams-Brabant (1,53). Bij vrouwen van niet-Belgische nationaliteit ligt de vruchtbaarheid het hoogst in West-Vlaanderen (2,68) en het laagst in Limburg (1,84). Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het TVC voor niet-Belgische vrouwen in Limburg daalde van 2,13 in 2019 naar 1,84 in 2020. Vlaams-Brabant is de enige provincie waar het TVC bij niet-Belgen is toegenomen t.o.v. 2019.

1.9 Totale vruchtbaarheidscijfer naar provincie en nationaliteit

	2019	2020		
	Totaal	Belg	Niet-Belg	Totaal
Antwerpen	1,68	1,44	2,48	1,61
Vlaams-Brabant	1,61	1,53	2,05	1,61
West-Vlaanderen	1,60	1,48	2,68	1,59
Oost-Vlaanderen	1,52	1,41	2,41	1,51
Limburg	1,51	1,41	1,84	1,46
Vlaams Gewest	1,60	1,45	2,32	1,56

1.9 Totale vruchtbaarheidscijfer naar provincie en naar nationaliteit van de moeder in het Vlaamse Gewest - 2019-2020
Bron: Opgroeien, eigen berekeningen op basis van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

3.2.3. De vruchtbaarheid naar de leeftijd van de moeder

Vruchtbaarheidscijfers van 30- tot 35-jarigen liggen opnieuw het hoogst, vruchtbaarheid vrouwen 20 tot 29 jaar opnieuw historisch laag

Het TVC van een bepaald kalenderjaar wordt niet alleen bepaald door het aantal kinderen dat vrouwen tijdens hun leven krijgen, maar ook door het moment waarop. De invloed van het moment waarop vrouwen kinderen krijgen op het TVC valt goed af te leiden uit de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers (LVC). Grafiek 1.10 geeft de evolutie weer van die leeftijdsspecifieke cijfers sinds 1971.

In het begin van de jaren 1970 werden er per 100 vrouwen van 20 tot 25 jaar nog 12 à 14 kinderen geboren. In de periode 2000-2010 waren dat er nog ongeveer 5 (zie grafiek 1.10). Het aantal geboorten per 100 vrouwen van die leeftijd daalde in het Vlaamse Gewest verder naar 3,1 in 2020. Dat is het laagste peil ooit en net zoals in 2019 opmerkelijk lager dan de vruchtbaarheid bij 35- tot 40-jarige vrouwen (4,5 kinderen per 100 vrouwen).

De vruchtbaarheid van 25- tot 30-jarige vrouwen vertoonde lang geen systematisch dalende trend. Tussen 2003 en 2008 was de vruchtbaarheid bij 25- tot 30-jarige vrouwen wel aan het stijgen. Aan die stijging is sinds 2010 een einde gekomen. Het aantal

geboorten per 100 vrouwen daalde in die leeftijdscategorie van 13,6 in 2010 tot 10,5 in 2020, wat het laagste naoorlogse vruchtbaarheidscijfer voor die leeftijdsklasse is. Het vruchtbaarheidscijfer voor vrouwen van die leeftijd ligt sinds 2017 lager dan dat van vrouwen tussen 30 en 35 jaar.

Vanaf 1985 vertaalde het uitstel van ouderschap zich in systematisch stijgende vruchtbaarheidscijfers voor 30-plussers. Die evolutie ging systematisch door tot in 2010. Vanaf dan vertonen de vruchtbaarheidscijfers van 30- tot 35-jarigen een grillig patroon. Sinds 2017 kennen de vrouwen van die leeftijdsklasse wel de hoogste vruchtbaarheidscijfers.

In 2020 worden er in die leeftijdsklasse 11,9 kinderen geboren per 100 vrouwen. Ten opzichte van 2019 blijft het LVC voor vrouwen van 30 tot 35 jaar op hetzelfde niveau, waar we in de andere leeftijdsklassen wel dalingen zien.

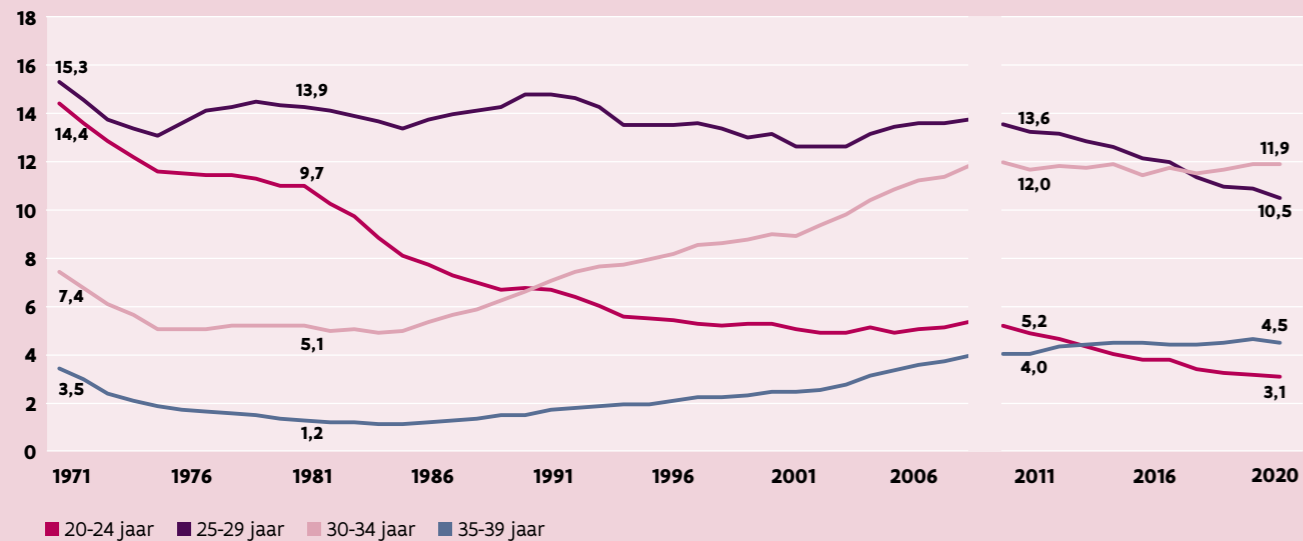
De vruchtbaarheid bij 35- tot 40-jarige vrouwen neemt niet meer verder toe in 2020, het daalt lichtjes tot 4,5 geboorten per 100 vrouwen. Het vruchtbaarheidscijfer voor die leeftijdsklasse ligt sinds 2013 hoger dan bij de vrouwen tussen 20 en 25 jaar.

De evolutie van de leeftijdsspecifieke cijfers toont aan dat er meer zit achter de schommelingen van het TVC dan men op het eerste gezicht zou denken.

We kunnen de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers van vrouwen ook bekijken naar de nationaliteit van de moeder. In grafiek 1.11 zien we dat de curve voor Belgische vrouwen sterk afwijkt van de curve van vrouwen met een andere nationaliteit. De vruchtbaarheid van vrouwen met een andere nationaliteit

ligt op de meeste leeftijden hoger dan die van Belgische vrouwen. Enkel bij vrouwen tussen 29 en 31 jaar zien we dat Belgische vrouwen meer kinderen krijgen. Het is voornamelijk in de jongere leeftijdsklassen (20-26 jaar) dat de vruchtbaarheid voor niet-Belgen aanzienlijk hoger ligt. De vruchtbaarheid is ook ruimer gespreid over uiteenlopende leeftijden dan bij Belgische vrouwen, wat o.a. het gevolg is van de grote culturele en demografische heterogeniteit van de bevolking met een andere nationaliteit.

1.10 Evolutie leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers ⁽¹⁾

1.10 Evolutie van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in het Vlaamse Gewest tussen 1971 en 2020 - aantal kinderen per 100 vrouwen
 Bronnen: Van Bavel J. & Nomes E., De recente evolutie van de vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest: 2014-2015. Gebaseerd op gegevens van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin 2016-2020: Opgroeien, eigen berekeningen op basis van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin
 (1) Voor 2009 werden geen leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers berekend op basis van de data van Kind en Gezin

1.11 Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers naar nationaliteit, 2020

1.11 Leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers van vrouwen naar nationaliteit in het Vlaamse Gewest, 2020 - aantal kinderen per 100 vrouwen
 Bronnen: Van Bavel J. & Nomes E., De recente evolutie van de vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest: 2014-2015. Gebaseerd op gegevens van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin 2016-2020: Opgroeien, eigen berekeningen op basis van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

3.2.4. Rangspecifieke vruchtbaarheidscijfers

De vruchtbaarheidscijfers kunnen ook per rang worden berekend. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat de daling van het TVC sinds 2010 vooral te maken heeft met een daling van eerste en (in mindere mate) tweede geboorten. De daling van het TVC t.o.v. 2019 is te wijten aan de afname van het

vruchtbaarheidscijfer voor alle rangen, maar in het bijzonder voor geboorten van tweede en derde rang (en hoger).

In 2020 brachten vrouwen duidelijk iets minder eerstgeborenen voort dan in 2019. Er zijn echter verschillen per leeftijdsklasse. In 2020 brachten twintigers (relatief beschouwd) minder eerstgeborenen voort dan in 2019, dertigers kregen wel meer een eerste

kind. Hetzelfde patroon doet zich voor bij de geboorten van rang 2. De vruchtbaarheidscijfers voor derde en hogere geboorteringen nemen daarentegen zowel voor de twintigers als voor de dertigers af.

3.2.5. Internationale situering van het vruchtbaarheidscijfer

Het TVC ligt het hoogst in Frankrijk met 1,86 kinderen per vrouw (zie tabel 1.12). In Roemenië, Ierland, Zweden en Tsjechië ligt het TVC in 2019 hoger dan 1,70 kinderen per vrouw. In Italië, Spanje en Malta ligt het TVC het laagst. Het verschil tussen de landen met hoge en lage vruchtbaarheid is aanzienlijk. Het Vlaamse Gewest sluit aan bij de EU-landen met een relatief hoog TVC. In 2019 ligt het vruchtbaarheidscijfer van het Vlaamse Gewest hoger dan dat van België.

Wanneer we het vruchtbaarheidscijfer relateren aan het vervangingsniveau dat nodig is om een samenleving op peil te houden en wanneer we daarbij abstractie maken van de bijdrage van migraties, dan stellen we vast dat geen enkel EU-27-land het vervangingsniveau van 2,1 kinderen per vrouw haalt.

1.12 Internationale situering totale vruchtbaarheidscijfer

Frankrijk	1,86
Roemenië	1,77
Ierland	1,71
Zweden	1,71
Tsjechië	1,71
Denemarken	1,70
Estland	1,66
Slovenië	1,61
Letland	1,61
Litouwen	1,61
Vlaams Gewest	1,60
Bulgarije	1,58
België ⁽¹⁾	1,58
Nederland	1,57
Slovakije	1,57
Hongarije	1,55
Duitsland	1,54
Kroatië	1,47
Oostenrijk	1,46
Polen	1,44
Portugal	1,43
Finland	1,35
Luxemburg	1,34
Griekenland	1,34
Cyprus	1,33
Italië	1,27
Spanje	1,23
Malta	1,14

1.12 Totale vruchtbaarheidscijfer per vrouw in de EU-27-landen - 2019
Bronnen: Eurostat, website
Opgroeien, eigen berekeningen op basis van Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin
(1) Voorlopig cijfer

4. AANTAL KINDEREN

4.1. Evolutie aantal kinderen ('de jure'-bevolking)

Afname aantal kinderen onder de 6 jaar, maar nog blijvende toename aantal kinderen onder de 18 jaar

De evolutie van het aantal kinderen verschilt naargelang de leeftijdsgroep. Volgens de cijfers van het Rijksregister is er een afname van 2269 kinderen (-1,1%) onder de 3 jaar in het Vlaamse Gewest t.o.v. 2019. Het aantal 3- tot 6-jarigen daalt eveneens (-744 kinderen, -0,4%). Het aantal kinderen van 6 tot 12 jaar stijgt wel (+0,4%), net zoals de groep jongeren van 12 tot 18 jaar (+9059 kinderen, +2,2%). Voor de totale groep kinderen onder de 18 jaar komt dat neer op een stijging met 7881 kinderen (+0,6%). Vergelijken we die cijfers met 2010 dan

zien we dat de groep kinderen onder de 3 jaar (-5,8%) aanzienlijk is gedaald. Er is in 2020 een toename van het aantal kinderen tussen 3 en 6 jaar (+4,4%) en een grote stijging van het aantal kinderen tussen 6 en 12 jaar (+14,9%). Het aantal kinderen tussen 12 en 18 jaar stijgt beperkt met 1,1% t.o.v. 2010. In totaal zien we dat er in 2020 4,9% minderjarigen meer zijn dan in 2010. Die stijging vertaalt zich echter niet in een stijging van het aandeel minderjarigen in de populatie. Kinderen onder de 18 jaar maken in 2020 19,4% van de Vlaamse bevolking uit, in 2010 lag het aandeel iets hoger.

Als we de evolutie van het aantal kinderen weergeven in een ruimer tijdsperspectief (zie grafiek 1.14), zien we dat die bevolkingsgroep sinds 2005 nooit groter was dan in 2020. Vooral vanaf

2009 doet er zich een sterke stijging van het aantal kinderen voor. De stijging van het geboortecijfer van 2003 t.e.m. 2010 vormt daar de belangrijkste verklaring voor. Hoewel het totale aantal kinderen onder de 18 jaar blijft toenemen, doen er zich per leeftijdsklasse wel verschillende evoluties voor. De omvang van de jongste leeftijdscategorie neemt nu voor het achtste jaar op rij af en ook het aantal 3- tot 6-jarigen is opnieuw (voor het zesde jaar op rij) afgenomen. Bij de oudste leeftijdscategorieën stijgen de aantallen wel. Vooral de leeftijdscategorie tussen 6 en 12 jaar kende de afgelopen jaren een sterke toename (meer dan 56 000 kinderen meer dan in 2010). Sinds 2017 groeit de leeftijdscategorie 12 tot 18 jaar opnieuw aan, nadat er in de periode 2006-2016 10 jaar op rij een daling was in die leeftijdscategorie.

1.13 Aantal kinderen naar leeftijdsklasse

	Aantal			Aandeel in de bevolking		
	2010	2019	2020	2010	2019	2020
Onder de 3 jaar	208 098	198 320	196 051	3,33	3,01	2,96
Van 3 tot 6 jaar	201 332	210 866	210 122	3,22	3,20	3,17
Van 6 tot 12 jaar	391 904	448 590	450 425	6,27	6,81	6,79
Van 12 tot 18 jaar	424 092	419 680	428 739	6,78	6,37	6,47
Totaal	1 225 426	1 277 456	1 285 337	19,60	19,39	19,39

1.13 Aantal kinderen in het Vlaamse Gewest en procentueel aandeel in de bevolking (op 1 januari) - 'de jure'-bevolking
Bron: Statbel, Bevolkingsstatistieken

1.14 Evolutie aantal kinderen per leeftijdscategorie

1.14 Evolutie van het aantal kinderen onder de 18 jaar sinds 2005 per leeftijdscategorie - Vlaams Gewest - bevolking telkens op 1 januari
Bron: Statbel, Bevolkingsstatistieken

4.2. Vooruitzichten aantal kinderen

Verdere toename van het aantal kinderen onder de 18 jaar voorspeld tot 2025 door de toename van het aantal 12- tot 18-jarigen

Het Federaal Planbureau publiceert samen met Statbel bevolkingsvoorzichten per leeftijd.

Tabel 1.15 geeft de evolutie weer van het verwachte aantal kinderen per leeftijdscategorie volgens de meest recente vooruitzichten. De verschillen worden altijd berekend t.o.v. 2020, een

negatief cijfer betekent dus dat het voorspelde aantal kinderen lager ligt dan in 2020. Wanneer het verschil groter wordt met de jaren, spreken we van een aanhoudende daling, wanneer het aantal nog negatief is, maar kleiner is dan het jaar ervoor, is er opnieuw een toename t.o.v. het jaar ervoor, maar ligt het aantal nog steeds onder het aantal voor 2020.

Volgens de projecties zou het aantal kinderen onder de 3 jaar in het Vlaamse Gewest t.e.m. 2024 dalen. Vanaf 2029 (niet-opgenomen cijfer) zou het aantal weer hoger liggen dan in 2020 en zou het verder toenemen. Tegen 2030 voorspelt men een toename van 2636 kinderen onder de 3 jaar.

Het aantal 3- tot 6-jarigen zal volgens de prognoses grosso modo aanhoudend dalen t.e.m. 2027. Enkel in 2024 is er sprake van een toename, om nadien weer te dalen. Vanaf 2025 wordt verwacht dat er 9135 minder kinderen zijn in de leeftijdscategorie 3 tot 6 jaar, in 2030 zullen er nog 7983 kinderen van 3 tot 6 jaar minder zijn dan in 2020.

Op Vlaams niveau zal het aantal kinderen van 6 tot 12 jaar blijven afnemen tot 2030. Er zullen in 2030 29 948 kinderen van 6 tot 12 jaar minder zijn dan in 2020.

Tot 2026 (niet-opgenomen cijfer) zal het aantal jongeren tussen 12 en 18 jaar blijven toenemen, daarna zal het aantal beginnen te dalen. In 2025 zullen er wel nog 40 293 jongeren tussen de 12 en 18 jaar meer zijn dan in 2020.

Hoewel de vooruitzichten dus zeker niet voor elke leeftijdscategorie een aanhoudende groei tot 2025 voorspellen, is dat wel het resultaat als we naar alle kinderen onder de 18 jaar kijken. Voor 2025 verwacht men voor het Vlaamse Gewest 1 297 673 kinderen van 0 tot 18 jaar, dat zijn er 12 336 meer dan in 2020. De stijging zet zich wel niet verder door, want in 2030 ligt het verwachte aantal minderjarigen opnieuw lager dan in 2020 (-4082).

Als de vooruitzichten kloppen, zullen we de komende jaren vooral met een toenemende vraag naar plaatsen in het secundair onderwijs geconfronteerd worden.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we ook dat er provinciale verschillen zijn. In Limburg en Antwerpen zien we in 2030 minder kinderen onder de 3 jaar, in Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant zouden er dan juist meer kinderen van die leeftijd zijn t.o.v. 2020. Vlaams-Brabant is de enige provincie waar het aantal 3- tot 6-jarigen in 2030 hoger zou liggen dan in 2020. Enkel in Vlaams-Brabant zou het aantal kinderen van 6 tot 12 jaar tot 2024 licht blijven toenemen, terwijl de andere provincies in die periode aanhoudende dalingen zouden kennen. In alle provincies zien we een aanhoudende toename van het aantal 12- tot 18-jarigen tot 2025. Limburg is de enige provincie waarvan wordt verwacht dat het aantal minderjarigen aanhoudend blijft afnemen tot 2030.

1.15 Voorspelde evolutie aantal kinderen

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030
Kinderen onder de 3 jaar	196 051	-322	-3 034	-4 026	-5 529	-3 843	2 636
Kinderen tussen 3 en 6 jaar	210 122	-3 469	-5 118	-7 327	-6 881	-9 135	-7 983
Kinderen tussen 6 en 12 jaar	450 425	-2 290	-5 121	-7 759	-11 481	-14 979	-29 948
Kinderen tussen 12 en 18 jaar	428 739	10 417	20 216	29 269	36 217	40 293	31 213
Kinderen onder de 18 jaar	1 285 337	4 336	6 943	10 157	12 326	12 336	-4 082

1.15 Voorspelde evolutie van het aantal kinderen onder de 18 jaar ('de jure'-bevolking) t.o.v. 2020 per leeftijdscategorie - Vlaams Gewest en provincies
Bron: Federaal Planbureau en Algemene Directie Statistiek, Demografische vooruitzichten 2021-2060

5. ADOPTIEKINDEREN

5.1. Evolutie van het aantal adopties in Vlaanderen

In de loop van 2020 plaatsen de door Kind en Gezin erkende adoptiediensten* in totaal 39 kinderen: 23 adopties van kinderen afkomstig uit het buitenland en 16 adopties van kinderen geboren

in België. In totaal zijn er 4 plaatsingen minder dan in 2019. Grafiek 1.16 geeft de evolutie van de binnenlandse en interlandelijke adopties sinds 2001 weer. In 2020 wordt een vijfde van de kinderen geplaatst via adoptie t.o.v. het aantal adopties in 2001. In de periode 2006-2009 steeg het aantal

adopties jaar na jaar door de toename van het aantal interlandelijke adopties. Sinds 2013 zijn er minder dan 100 adopties per jaar.

* De cijfers gaan enkel over adopties gerealiseerd via een erkende adoptiedienst. In 2017 en 2018 werden 4 kinderen zelfstandig geadopteerd en in 2019 werd 1 kind zelfstandig geadopteerd (d.w.z. dat de adoptieprocedure onder het rechtstreekse toezicht van Kind en Gezin gebeurde)

1.16 Evolutie aantal geadopteerde kinderen

1.16 Evolutie van het aantal door adoptiediensten geplaatste kinderen sinds 2001
Bron: Kind en Gezin - Vlaams Centrum voor Adoptie

5.2. Geadopteerde kinderen naar land van herkomst

De 23 kinderen uit het buitenland komen uit 10 verschillende landen. Het aantal kinderen per land van herkomst varieert elk jaar sterk. In 2020 kwamen er telkens 3 kinderen uit Burkina Faso, Filipijnen, India, Portugal en Zuid-Afrika. Daarnaast kwamen er telkens 2 kinderen uit Gambia, Haïti en Togo. Er kwam 1 kind uit Marokko en 1 kind uit Thailand.

1.17 Geadopteerde kinderen naar land van herkomst

	2018		2019		2020	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
In België geboren	20	38,5	15	34,9	16	41,0
Bulgarije	1	1,9	0	0,0	0	0,0
Burkina Faso	1	1,9	4	9,3	3	7,7
China	2	3,9	1	2,3	0	0,0
Filipijnen	4	7,7	2	4,7	3	7,7
Gambia	0	0,0	1	2,3	2	5,1
Haïti	3	5,8	1	2,3	2	5,1
Honduras	0	0,0	1	2,3	0	0,0
India	4	7,7	2	4,7	3	7,7
Kazachstan	3	5,8	4	9,3	0	0,0
Marokko	0	0,0	0	0,0	1	2,6
Portugal	1	1,9	8	18,6	3	7,7
Thailand	4	7,7	2	4,7	1	2,6
Togo	0	0,0	2	4,7	2	5,1
Verenigde Staten	1	1,9	0	0,0	0	0,0
Vietnam	4	7,7	0	0,0	0	0,0
Zuid-Afrika	4	7,7	0	0,0	3	7,7
Totaal uit buitenland afkomstig	32	61,5	28	65,1	23	59,0
Totaal	52	100,0	43	100,0	39	100,0

1.17 Voor adoptie geplaatste kinderen: aantal volgens land van herkomst
Bron: Kind en Gezin - Vlaams Centrum voor Adoptie

6. AANTAL KINDEREN IN HET WACHTREGISTER

Het wachtregister is een gegevensbank van de federale overheid die gegevens bevat over vreemdelingen die zich vluchteling verklaren of vragen om als vluchteling erkend te worden, en hun familieleden. In april 2020 zijn er in het

Vlaamse Gewest 4380 kinderen onder de 18 jaar ingeschreven in het wachtregister, dat zijn er 686 meer dan het jaar voordien. Twee derde (65,9%) van de kinderen is onder de 12 jaar, 14% is zelfs onder de 3 jaar.

1.18 Aantal kinderen in het wachtregister

	2019	2020	
	Aantal	Aantal	%
Onder de 3 jaar	632	615	14,0
Tussen 3 en 6 jaar	632	812	18,5
Tussen 6 en 12 jaar	1 264	1 458	33,3
Tussen 12 en 18 jaar	1 166	1 495	34,1
Totaal	3 694	4 380	100,0

1.18 Aantal minderjarige kinderen ingeschreven in het wachtregister - Vlaams Gewest - stand in februari
Bron: FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Instellingen en Bevolking

HOOFDSTUK 2

KINDEREN IN HUN GEZINSCONTEXT: EEN BLIK OP DE DIVERSITEIT

In dit hoofdstuk schetsen we de diversiteit aan gezins-
kenmerken in Vlaanderen op het niveau van de kinderen

(met kinderen als teleenheid). Cijfers over het aantal gezinnen
en hun omvang zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

2.1 Kinderen naar gezinsvorm en gezinstype (alleenstaande moeder, gehuwd of ongehuwd paar ...)	38
2.2 Kinderen naar aantal minderjarige broers en zussen in het gezin	39
2.3 Kinderen onder de 12 jaar naar leeftijd van hun ouders	41
2.4 Kinderen naar nationaliteit	42
2.5 Kinderen naar andere nationaliteiten	43
2.6 Kinderen naar herkomst	44
2.7 Kinderen naar herkomstland(en)	45
2.8 Herkomst kinderen per provincie	46
2.9 Borelingen naar origine van de moeder	47
2.10 Borelingen met een moeder van niet-Belgische origine per provincie	48
2.11 Borelingen naar taal moeder-kind	49
2.12 Borelingen van wie de taal moeder-kind niet het Nederlands is per provincie	50
2.13 Leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal	51

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

De cijfers over de samenstelling van het gezin komen van
Statistiek Vlaanderen, maar zijn gebaseerd op bronbestanden
van het Rijksregister. Ze steunen dus op officiële
domiciliegegevens. Feitelijke gezins- of verblijfssituaties kunnen
daarvan afwijken. Bovendien is het op basis van die data
niet mogelijk om zuiver uit te klaren of een kind bij zijn/haar
(biologische) ouders woont of in een nieuw samengesteld gezin.

De cijfers over nationaliteiten en herkomst zijn afkomstig van
het Belgische statistiekbureau Statbel en de Kruispuntbank
van de Sociale Zekerheid (KSZ) en ze worden afgeleid van
het Rijksregister. De cijfers over de origine van moeders van
borelingen en de cijfers over de taal tussen moeder en kind
steunen op registraties door Kind en Gezin. Cijfers over de
thuistaal van leerlingen komen van het departement Onderwijs
en Vorming. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen
vind je in de Bijlage.

1. KINDEREN NAAR GEZINSVORM EN GEZINSTYPE

**Het aandeel kinderen in een
eenoudergezin blijft stabiel.
Oudere kinderen wonen vaker in
een eenoudergezin. Het aandeel
kinderen dat leeft bij een gehuwd
paar blijft teruglopen**

De meeste minderjarigen (82,6%) leven in
een tweeoudergezin. 14,6% woont in een
eenoudergezin. De cijfers blijven al enkele
jaren nagenoeg stabiel. Er is wel een
groot verschil naargelang de leeftijd van
de kinderen. 7,6% van de kinderen onder
de 3 jaar leeft in een eenoudergezin, bij
de 12- tot 18-jarigen gaat het om 19,4%
(zie tabel 2.1).

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat
de interprovinciale verschillen klein zijn.
Het aandeel kinderen onder de 18 jaar

in een eenoudergezin ligt het hoogst
in Antwerpen (15%) en het laagst in
Limburg (13,4%).

De cijfers over de gezinsvorm bleven de
voorbije jaren dus redelijk stabiel. Er zijn
wel duidelijke verschuivingen op het vlak
van het gezinstype.

Het aandeel kinderen bij gehuwde paren
neemt jaar na jaar af (van 59,2% in
2018 naar 58,2% in 2020). Steeds meer
kinderen leven immers bij een *ongehuwd
paar*. Zo zien we de voorbije jaren een
evolutie van 23,6% in 2018 naar 24,4%
in 2020.

Bekijken we de cijfers in detail, dan zien
we dat het aandeel kinderen dat bij een
gehuwd paar woont het grootst is bij

de oudere kinderen (62,4% bij de 12- tot
18-jarigen t.o.v. 49,8% bij de kinderen van
0 tot 3 jaar).

12,2% van de kinderen onder de 18 jaar
woont bij een *alleenstaande moeder*
en slechts 2,4% bij een *alleenstaande
vader*. Die cijfers liggen heel wat lager
bij de jongste kinderen. 6,7% van de
kinderen onder de 3 jaar woont bij een
alleenstaande moeder en 0,9% bij een
alleenstaande vader.

Het percentage kinderen dat bij
een alleenstaande moeder of een
alleenstaande vader woont, bleef de
voorbije jaren nagenoeg ongewijzigd.

2.1 Kinderen naar gezinsvorm en gezinstype (alleenstaande moeder, gehuwd of ongehuwd paar ...)

	2018	2019	2020				Totaal
	Totaal	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
Tweeoudergezin	82,8	82,8	87,7	85,8	82,8	78,6	82,6
Kind bij gehuwd paar	59,2	58,8	49,8	54,9	59,5	62,4	58,2
Kind bij ongehuwd paar	23,6	24,0	37,9	30,9	23,3	16,2	24,4
Eenoudergezin	14,3	14,5	7,6	10,9	14,8	19,4	14,6
Kind bij alleenstaande moeder	12,0	12,1	6,7	9,3	12,4	16,0	12,2
Kind bij alleenstaande vader	2,3	2,4	0,9	1,5	2,4	3,5	2,4
Ander/niet bekend	2,8	2,8	4,7	3,4	2,3	2,0	2,7
Kind inwonend bij een ander kerngezin ⁽¹⁾	2,7	2,7	4,7	3,3	2,3	1,8	2,7
Kind in collectief huishouden ⁽²⁾	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Totaal	100,0 (N=1 271 607)	100,0 (N=1 277 456)	100,0 (N=196 051)	100,0 (N=210 122)	100,0 (N=450 425)	100,0 (N=428 739)	100,0 (N=1 285 337)

2.1 Gezinsvorm en gezinstype van kinderen onder de 18 jaar - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari

Bron: Gegevens uit het Rijksregister via Statistiek Vlaanderen - bewerkt door Opgroeien

(1) Bv. bij de grootouders

(2) Collectieve huishoudens bestaan uit meerdere niet-verwante personen die in instellingen en gemeenschappen leven zoals rusthuizen, rust- en verzorgingstehuizen, weeshuizen, studenten- en arbeidshomes, verpleeginstellingen, strafinrichtingen en kloosters

2. AANTAL ANDERE KINDEREN IN HET GEZIN

Uit de gegevens over de samenstelling van een gezin op hetzelfde domicilie-adres kunnen we afleiden met hoeveel andere kinderen minderjarigen (nog) samenwonen. We tellen hierna wel enkel de minderjarige kinderen en we beschouwen kinderen op hetzelfde adres als (stief)broers of (stief)zussen.

23,4% van de kinderen onder de 18 jaar vormt het enige minderjarige kind in het

gezin, 46,2% heeft 1 broer of zus onder de 18 jaar, 20,6% van de kinderen leeft samen met 2 andere kinderen en 9,8% heeft 3 of meer broers of zussen onder de 18 jaar.

Tabel 2.2 geeft de percentages weer per leeftijdsklasse en toont aan dat de jongste en oudste kinderen duidelijk het meest als enige minderjarige in het gezin vertoeven, wat ook begrijpelijk is.

Bij de eerste groep zijn er wellicht nog broers of zussen op komst, de tweede groep heeft vaak broers of zussen die al meerderjarig zijn. Bij de kinderen tussen 3 en 12 jaar zijn er beduidend meer kinderen met 1 of 2 broers of zussen.

2.2 Kinderen naar aantal minderjarige broers en zussen in het gezin ⁽¹⁾

Kinderen	2018	2019				2020					
	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal
Enig kind	23,8	36,7	17,4	14,5	30,2	23,6	36,9	17,5	14,5	29,6	23,4
1 ander kind	46,1	40,7	52,4	49,4	41,8	46,0	40,6	52,5	49,4	42,2	46,2
2 andere kinderen	20,6	15,1	20,9	24,8	18,8	20,7	14,8	20,7	24,7	18,9	20,6
3 andere kinderen	6,6	5,1	6,4	7,9	6,2	6,7	5,1	6,4	7,9	6,3	6,7
4 of meer andere kinderen	2,9	2,4	2,8	3,4	3,0	3,0	2,5	2,9	3,5	3,0	3,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2.2 Aantal andere kinderen onder de 18 jaar met wie minderjarige kinderen samenwonen - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari

Bron: Gegevens uit het Rijksregister via Statistiek Vlaanderen - bewerkt door Opgroeien

(1) Alleen kinderen die bij een gehuwd of ongehuwd paar of bij een alleenstaande ouder wonen

3. LEEFTIJD VAN DE OUDERS BIJ KINDEREN ONDER DE 12 JAAR

Veel jonge kinderen hebben een (stief)vader die ouder is dan de (stief)moeder

26,6% van de kinderen onder de 12 jaar heeft een moeder die 40 jaar is of ouder. 43,3% van de kinderen van die leeftijd heeft een vader die 40 jaar is of ouder. We zien in alle leeftijdsklassen dat er meer kinderen zijn met een oudere vader dan kinderen met een oudere moeder. Zo heeft bv. 40,5% van de kinderen van

6 tot 12 jaar een moeder van minstens 40 jaar, maar bijna 60% van de 6- tot 12-jarigen heeft een vader van minstens 40 jaar.

Bij kinderen onder de 12 jaar zien we steeds minder kinderen met ouders onder de 30 jaar en neemt het aandeel kinderen met ouders van minstens 40 jaar toe. Zo is er een afname van het aandeel kinderen met een moeder onder de 30 jaar van 16,9% in 2010 naar

12,5% in 2020. Dat kan te maken hebben met de voortschrijdende impact van uitstelgedrag voor het eerste kind en met de daling van het vruchtbaarheidscijfer van vrouwen onder de 30 jaar. Het heeft wellicht ook te maken met het gegeven dat het aandeel eerste geboorten de laatste jaren lager ligt dan het aandeel gezinsuitbreidingen met 'volgende' kinderen (zie hoofdstuk 1).

2.3 Kinderen onder de 12 jaar naar leeftijd van hun ouders ⁽¹⁾

	2010	2019	2020			Totaal
	Totaal	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	
Huidige leeftijd van de (stief)moeder						
Onder de 20 jaar	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
20 tot 25 jaar	2,7	1,6	4,8	1,5	0,2	1,6
25 tot 30 jaar	14,1	11,4	25,6	12,9	3,7	10,9
30 tot 35 jaar	29,1	28,2	41,5	37,0	18,0	28,0
35 tot 40 jaar	31,9	33,0	21,3	33,4	37,6	32,9
40 tot 45 jaar	17,0	18,8	5,7	12,5	28,4	19,3
45 tot 50 jaar	4,4	5,9	0,6	2,2	10,0	6,0
50 jaar en ouder	0,7	1,1	0,3	0,3	2,1	1,2
Totaal	100,0 (N=762 369)	100,0 (N=814 881)	100,0 (N=185 025)	100,0 (N=199 725)	100,0 (N=428 788)	100,0 (N=813 538)
Huidige leeftijd van de (stief)vader						
Onder de 20 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20 tot 25 jaar	0,9	0,6	1,6	0,5	0,1	0,5
25 tot 30 jaar	7,5	5,6	14,6	5,6	1,3	5,5
30 tot 35 jaar	22,1	20,0	36,9	26,0	9,0	19,7
35 tot 40 jaar	31,7	31,2	27,9	36,4	29,7	30,9
40 tot 45 jaar	23,9	24,0	11,9	19,5	32,4	24,4
45 tot 50 jaar	9,8	11,9	4,5	7,7	17,3	12,0
50 jaar en ouder	4,1	6,7	2,6	4,4	10,2	7,0
Totaal	100,0 (N=693 157)	100,0 (N=740 660)	100,0 (N=172 895)	100,0 (N=182 740)	100,0 (N=383 025)	100,0 (N=738 660)

2.3 Kinderen onder de 12 jaar: huidige leeftijd van de (stief)moeder en de (stief)vader - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari
Bron: Gegevens uit het Rijksregister via Statistiek Vlaanderen - bewerkt door Opgroeien
(1) Betreft de ouder(s) en/of stiefouder(s) met wie het kind samenwoont

4. KINDEREN MET EEN ANDERE NATIONALITEIT EN/OF VAN ANDERE ORIGINE

Uit tabel 2.4 blijkt dat in 2020 10,3% van de minderjarigen in het Vlaamse Gewest niet de Belgische nationaliteit heeft.

Het aandeel kinderen met een andere nationaliteit ligt hoger bij jonge dan bij oudere kinderen. Het aandeel kinderen met een andere nationaliteit is sinds

2003 meer dan verdubbeld (van 4% naar 10,3%). De toename is wel iets groter bij de jonge kinderen.

Uit niet-opgenomen cijfers blijkt dat Antwerpen het grootste aandeel minderjarigen met een andere nationaliteit

telt (13,4%). In West-Vlaanderen is het aandeel het laagst (7,3%). Oost-Vlaanderen (8,3%), Vlaams-Brabant (10,3%) en Limburg (10,7%) nemen een tussenpositie in.

2.4 Kinderen naar nationaliteit

	2003	2010	2015	2019	2020
Kinderen onder de 3 jaar					
Belgisch	95,5	92,6	89,8	87,8	87,5
Ander	4,5	7,4	10,2	12,2	12,5
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kinderen van 3 tot 6 jaar					
Belgisch	95,8	93,3	91,0	89,0	88,6
Ander	4,2	6,7	9,0	11,0	11,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kinderen van 6 tot 12 jaar					
Belgisch	96,1	93,8	92,1	90,3	89,9
Ander	3,9	6,2	7,9	9,7	10,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kinderen van 12 tot 18 jaar					
Belgisch	96,3	94,8	92,5	91,5	91,1
Ander	3,7	5,2	7,5	8,5	8,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kinderen onder de 18 jaar					
Belgisch	96,0	93,9	91,8	90,1	89,7
Ander	4,0	6,1	8,2	9,9	10,3
Totaal	100,0 (N=1 206 487)	100,0 (N= 1 255 426)	100,0 (N=1 252 370)	100,0 (N=1 277 456)	100,0 (N=1 285 337)

2.4 Kinderen onder de 18 jaar naar huidige nationaliteit - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari
Bron: Statbel

De cijfers van Statbel bevatten echter geen details over de nationaliteiten van de kinderen die niet de Belgische nationaliteit hebben. Via de KSZ beschikken we wel over meer info, maar dan enkel in nationaliteitsgroepen en niet voor het meest recente jaar.

Uit tabel 2.5 blijkt dat 60% van de minderjarigen met een andere nationaliteit, een nationaliteit van een ander EU-land heeft: 28,2% heeft de nationaliteit van 1 van onze buurlanden, 21% een nationaliteit uit de groep Oost-Europese landen van de Europese Unie en 9,2% een Zuid-Europese nationaliteit.

De grootste groep kinderen met een niet-EU-nationaliteit komt uit Azië, niet zozeer uit Turkije (2%), maar wel uit de andere landen van Azië (16%). 3,4% van de kinderen met een andere nationaliteit heeft de nationaliteit van een Maghreb-land.

Niet alle kinderen met de Belgische nationaliteit hebben die nationaliteit al van bij hun geboorte. Er zijn ook Belgische kinderen wiens ouders een andere nationaliteit hebben en/of als eerste nationaliteit een andere nationaliteit hadden. Al die mogelijke combinaties qua nationaliteitshistoriek maken het mogelijk om in tabellen 2.6 en 2.7 na te gaan hoeveel kinderen een andere herkomst hebben.

2.5 Kinderen naar andere nationaliteiten

Nationaliteitsgroep ⁽¹⁾	Aandeel t.o.v. alle kinderen met een andere nationaliteit		
	2016	2017	2018
Europese Unie	61,2	60,8	60,0
<i>Buurlanden</i>	30,5	29,3	28,2
<i>Oostelijk deel</i>	19,9	20,6	21,0
<i>Zuidelijk deel</i>	8,8	9,1	9,2
<i>Westelijk en noordelijk deel (excl. buurlanden)</i>	2,0	1,8	1,6
Niet-Europese Unie	35,5	35,2	35,6
<i>Maghreb-landen</i>	3,9	3,7	3,4
<i>Congo-Kinshasa, Burundi, Rwanda</i>	1,9	1,8	1,7
<i>Overige landen Afrika</i>	5,2	5,3	5,5
<i>Turkije</i>	2,1	2,0	2,0
<i>Overige landen Azië</i>	14,5	15,3	16,0
<i>Andere Europese landen</i>	6,0	5,4	5,2
<i>Zuid- en Midden-Amerika</i>	1,1	1,1	1,1
<i>Noord-Amerika/Oceanië</i>	0,8	0,7	0,7
Onbekende vreemde nationaliteit	3,3	4,0	4,4
Totaal	100,0 (N=118 765)	100,0 (N=123 585)	100,0 (N=129 288)

2.5 Kinderen onder de 18 jaar naar andere nationaliteit - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - globale webtoepassing
(1) Omdat de cijfers door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid niet op het niveau van de afzonderlijke nationaliteiten ontsloten worden, kunnen we enkel cijfers over nationaliteitsgroepen geven. Die nationaliteitsgroepen zijn opgebouwd op basis van de continenten en op basis van een zekere geografische indeling van de Europese Unie en Afrika. Voor het jaar 2018 wordt het Verenigd Koninkrijk nog tot de Europese Unie gerekend

Herkomst is gebaseerd op de eigen huidige en eerst geregistreerde nationaliteit en de eerst geregistreerde nationaliteit van de ouder(s).

Tabel 2.6 toont aan dat bijna 38% van de minderjarigen een vreemde herkomst heeft: 27,6% is Belg met een buitenlandse achtergrond en 10,3% heeft een andere nationaliteit. Over de Belgische kinderen met vreemde herkomst zijn via Statbel meer details beschikbaar. Bijna de helft (12,5% van de 27,6%) heeft 2 ouders van vreemde herkomst, meer dan een derde van hen heeft 1 ouder van vreemde herkomst en minder dan 1 op 5 (4,5% van de 27,6%) heeft een buitenlandse eerst

geregistreerde nationaliteit.

Sinds 2010 is zowel het aandeel Belgische kinderen met een buitenlandse achtergrond als het aandeel kinderen met een buitenlandse nationaliteit duidelijk toegenomen.

Het is belangrijk om op te merken dat een andere nationaliteit of herkomst op zich niet betekent dat het kind zelf gemigreerd is. Volgens Statbel is het geboorteland een betere indicator om aan te duiden of iemand al dan niet een migratiebeweging heeft gemaakt. Uit niet-opgenomen cijfers voor 2020 weten we dat 94,3% van de Belgische kinderen met een buitenlandse

achtergrond en 47,5% van de niet-Belgische kinderen in België zijn geboren.

De cijfers van Statbel over herkomst bevatten echter geen details over het herkomstland of over de leeftijd van de kinderen. Via de KSZ beschikken we wel over meer info, maar niet voor het recentste jaar. Uit tabel 2.7 blijkt voor 2018 dat 23,5% van de minderjarigen een herkomst heeft van buiten de Europese Unie en dat 13% een EU-herkomst heeft. 11,1% van de kinderen heeft als herkomst een land uit Afrika. Het is duidelijk dat er onder de jongste kinderen meer kinderen van vreemde herkomst zijn dan bij de oudste leeftijdsgroep (39,6% versus 34%).

2.6 Kinderen naar herkomst

	2010	2018	2019	2020
Belg met Belgische achtergrond	73,4	64,2	63,2	62,2
Belg met een buitenlandse achtergrond	20,5	26,3	26,9	27,6
<i>Kind Belg als eerste nationaliteit, 1 ouder met buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit</i>	9,7	10,6	10,6	10,6
<i>Kind Belg als eerste nationaliteit, 2 ouders met buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit</i>	6,9	11,6	12,1	12,5
<i>Kind met buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit</i>	3,9	4,1	4,2	4,5
Niet-Belg	6,1	9,5	9,9	10,3
Totaal	100,0 (N=1 225 426)	100,0 (N=1 271 607)	100,0 (N=1 277 456)	100,0 (N=1 285 337)

2.6 Kinderen onder de 18 jaar naar herkomst - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari
Bron: Statbel

2.7 Kinderen naar herkomstland(en) ⁽¹⁾

	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal
Belgische herkomst	57,7	58,5	60,9	64,4	61,2
Vreemde herkomst Europese Unie	12,8	13,0	13,2	12,9	13,0
<i>Buurlanden</i>	5,2	5,8	6,4	6,7	6,2
<i>Westelijk en noordelijk deel (exclusief buurlanden)</i>	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7
<i>Zuidelijk deel</i>	2,6	2,8	3,0	3,0	2,9
<i>Oostelijk deel</i>	4,4	3,8	3,1	2,4	3,2
Vreemde herkomst niet-Europese Unie	26,3	25,8	23,7	20,7	23,5
<i>Andere Europese landen</i>	3,4	3,4	2,9	2,6	3,0
<i>Maghreb-landen</i>	8,0	7,9	7,5	6,1	7,2
<i>Congo-Kinshasa, Burundi, Rwanda</i>	1,3	1,4	1,3	1,2	1,3
<i>Overige Afrikaanse landen</i>	3,3	3,2	2,7	2,1	2,7
<i>Turkije</i>	3,8	3,9	3,8	3,7	3,8
<i>Overige Aziatische landen</i>	5,2	4,7	4,3	3,9	4,4
<i>Noord-Amerika/Oceanië</i>	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
<i>Zuid- en Midden-Amerika</i>	1,0	1,0	0,9	0,8	0,9
Onbekende vreemde nationaliteit	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4
Geen informatie beschikbaar	2,7	2,2	1,8	1,6	2,0
Totaal	100,0 (N=196 930)	100,0 (N=211 322)	100,0 (N=449 491)	100,0 (N=420 511)	100,0 (N=1 278 254)

2.7 Kinderen onder de 18 jaar naar herkomstland per landengroep - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - globale webtoepassing - bewerkt door Opgroeien

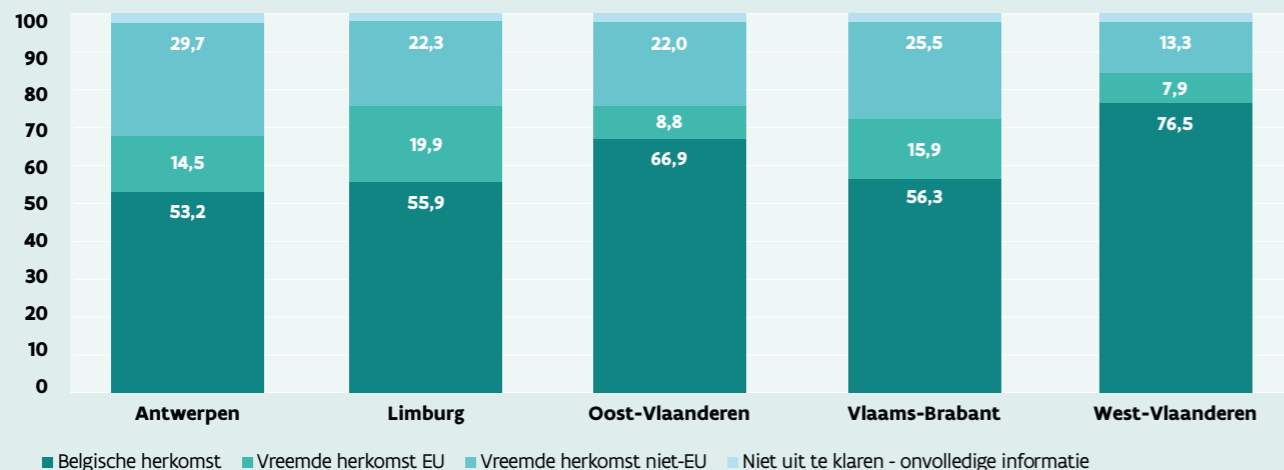
(1) De gegevens verschillen van Statbel omdat de gegevens van de KSZ betrekking hebben op de situatie op 31 december en die van Statbel over de situatie op 1 januari gaan

Grafiek 2.8 toont aan dat de herkomst van de kinderen sterk varieert naargelang de provincie. Antwerpen kent het grootste aandeel kinderen van buitenlandse herkomst (44,2%), waarbij het dan vooral

om kinderen van niet-EU-herkomst gaat. Limburg kent een bijna even groot aandeel kinderen van vreemde herkomst (42,1%), maar de samenstelling EU en niet-EU is er meer gelijkmatig dan

in Antwerpen. West-Vlaanderen kent het laagste aandeel kinderen met een vreemde herkomst (21,2%).

2.8 Herkomst kinderen per provincie

2.8 Herkomst van kinderen onder de 18 jaar per provincie (percentage) - situatie op 31 december 2018
Bron: Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - globale webtoepassing - bewerkt door Opgroeien

Kind en Gezin registreert de *origine van de moeder van het kind* door de moeder te vragen naar haar nationaliteit bij haar geboorte. Kind en Gezin heeft dat kenmerk in 2020 voor 95,9% van de in Vlaanderen geboren kinderen in kaart gebracht. Het aandeel ontbrekende waarden ligt lager dan in 2019 (4,1% t.o.v. 5,4%). Hoewel de cijfers dus niet op alle

geboren kinderen zijn gebaseerd, drukken we ze toch uit als valide percentages zodat we zinvol kunnen blijven vergelijken met de voorgaande jaren en tussen provincies. Het feit dat een moeder bij haar geboorte een andere nationaliteit had (bv. Pools, Duits, Marokkaans), betekent niet dat ze tijdens haar leven zelf

geïmmigreerd is (ze kan al haar hele leven in Vlaanderen wonen) of niet geïntegreerd zou zijn. Het kan perfect dat een moeder die bij haar geboorte de Marokkaanse nationaliteit had, intussen al heel lang de Belgische nationaliteit heeft en haar hele leven Nederlands heeft gesproken.

Tabel 2.9 geeft aan dat 30,1% van de kinderen geboren in 2020 een moeder heeft die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had, een stijging met 1,1 procentpunt t.o.v. 2019. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het aantal borelingen met een moeder van niet-Belgische origine sinds 2005 is toegenomen met 11,7 procentpunten.

Het gaat om meer dan 170 verschillende *nationaliteiten* van de moeder bij haar geboorte. De meest voorkomende nationaliteiten zijn Marokkaans (4,6%), Nederlands (2,1%), Roemeens (2%) en Turks (1,9%).

Het aandeel borelingen met een moeder van Marokkaanse, Nederlandse en

Turkse origine varieert sinds 2015 licht. We zien wel een toename van het aandeel borelingen met een moeder van Roemeense en Afghaanse origine.

2.9 Borelingen naar origine van de moeder⁽¹⁾

	2016	2017	2018	2019	2020
Belgisch	73,6	71,9	71,9	71,0	69,9
Marokkaans	4,4	4,6	4,8	4,5	4,6
Nederlands	2,0	2,1	2,0	2,1	2,1
Roemeens	1,3	1,5	1,6	1,9	2,0
Turks	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Pools	1,4	1,5	1,3	1,5	1,4
Afghaans	0,7	0,7	0,8	1,1	1,2
Bulgaars	0,6	0,8	0,7	0,8	0,9
Russisch	0,8	0,7	0,7	0,8	0,8
Syrisch	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7
Congolees	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6
Irakees	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Andere nationaliteiten	11,5	12,3	11,9	12,4	13,2
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2.9 Borelingen naar origine van de moeder (nationaliteit van de moeder bij haar geboorte) - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) Het gaat voor alle duidelijkheid om percentages t.o.v. de groep kinderen van wie de nationaliteit van de moeder geregistreerd kon worden. In 2020 ging het om 95,9% van de geboortepopulatie. Doordat de registratie in 2018 iets onvollediger was dan in andere jaren moeten evoluties met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden

2 \ Kinderen in hun gezinscontext: een blik op de diversiteit

Er zijn grote provinciale verschillen (zie tabel 2.10). Antwerpen heeft het hoogste percentage kinderen met een moeder van niet-Belgische origine (37,2%). In Vlaams-Brabant heeft 32,2% van de borelingen een moeder van niet-Belgische

origine. In West-Vlaanderen ligt het aandeel borelingen met een moeder van niet-Belgische origine aanzienlijk lager dan in de andere provincies (20,5%).

2.10 Borelingen met een moeder van niet-Belgische origine per provincie ⁽¹⁾

	2016	2017	2018	2019	2020
Antwerpen	34,3	36,6	36,3	36,6	37,2
Vlaams-Brabant	28,6	30,0	31,0	30,8	32,2
Limburg	24,3	25,5	25,9	26,8	28,3
Oost-Vlaanderen	22,9	23,7	24,3	26,1	27,1
West-Vlaanderen	16,0	17,9	17,3	19,2	20,5
Vlaams Gewest	26,4	28,1	28,1	29,0	30,1

2.10 Borelingen van wie de moeder niet van Belgische origine is (d.w.z. niet de Belgische nationaliteit had bij haar geboorte) naargelang de provincie - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) Het gaat voor alle duidelijkheid om percentages t.o.v. de groep kinderen van wie de nationaliteit van de moeder geregistreerd kon worden. In 2020 ging het om 95,9% van de geboortepopulatie. Doordat de registratie in 2018 iets onvollediger was dan in andere jaren moeten evoluties met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden

2 \ Kinderen in hun gezinscontext: een blik op de diversiteit

5 TAALSITUATIE IN HET GEZIN

5.1. De taal tussen moeder en kind

30% van de borelingen heeft niet het Nederlands als taal moeder-kind

Jonge kinderen die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands worden geconfronteerd met grotere uitdagingen om het later op school en op de arbeidsmarkt goed te doen. Onder meer daarom registreert Kind en Gezin de taalgegevens. We bekijken de taal waarin

de moeder met haar kind praat, wat niet noodzakelijk betekent dat de moeder geen Nederlands spreekt of begrijpt en/of dat er niemand anders in het gezin Nederlands spreekt met het kind. Kind en Gezin heeft dat kenmerk in 2020 voor 98,6% van de in Vlaanderen geboren kinderen in kaart gebracht. Hoewel de cijfers dus niet op alle borelingen zijn gebaseerd, bieden ze toch een grote meerwaarde.

Bij 30% van de kinderen geboren in het Vlaamse Gewest in 2020 is de taal tussen

moeder en kind niet het Nederlands. Frans is de meest gebruikte andere taal (6,4%). Arabisch (4,3%) en Turks (2,6%) komen respectievelijk op de tweede en derde plaats.

Het aandeel kinderen dat Nederlands spreekt met hun moeder is stabiel gebleven t.o.v. 2019. Sinds 2016 zien we vooral een toename van kinderen die thuis Frans en Roemeens spreken met hun moeder.

2.11 Borelingen naar taal moeder-kind ⁽¹⁾

	2016	2017	2018	2019	2020
Nederlands	72,8	71,3	71,0	70,0	70,0
Frans	5,6	5,7	5,8	5,9	6,4
Arabisch	4,1	4,3	4,5	4,3	4,3
Turks	2,7	2,8	2,7	2,7	2,6
Roemeens	1,2	1,4	1,6	1,8	1,8
Engels	1,2	1,3	1,2	1,2	1,3
Pools	1,3	1,4	1,3	1,4	1,2
Berbers	1,4	1,6	1,4	1,3	1,2
Andere talen	9,8	10,2	10,5	11,3	11,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2.11 Borelingen naar de taal die de moeder spreekt met het kind - Vlaams Gewest (percentage)

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) Het gaat voor alle duidelijkheid om percentages t.o.v. de groep kinderen van wie de taal tussen moeder en kind geregistreerd kon worden. In 2020 ging het om 98,6% van de geboortepopulatie

2 \ Kinderen in hun gezinscontext: een blik op de diversiteit

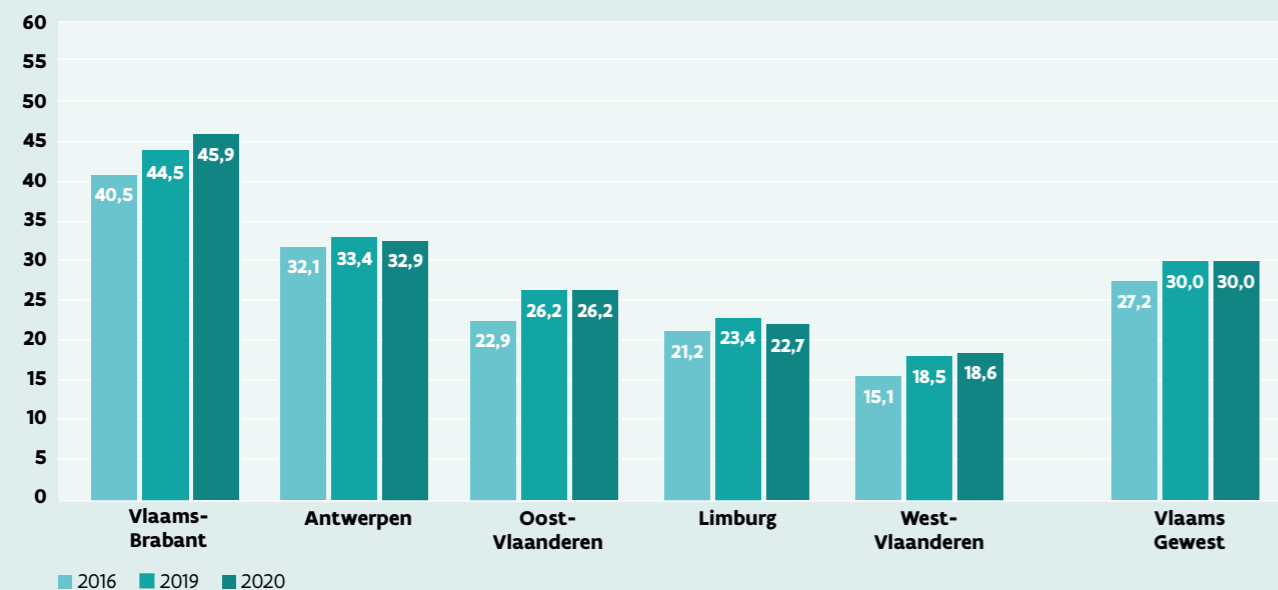
Er zijn grote provinciale verschillen (zie grafiek 2.12). In Vlaams-Brabant spreekt 45,9% van de kinderen geen Nederlands met hun moeder, in Antwerpen 32,9%. In Oost-Vlaanderen (26,2%), Limburg (22,7%) en West-Vlaanderen (18,6%) liggen die percentages heel wat lager. In Antwerpen en West-Vlaanderen komt Arabisch als vreemde taal het meest voor (respectievelijk 6% en 3,2%). In Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen

is dat Frans (respectievelijk 24,6% en 4,2%) en in Limburg is Turks (6,7%) de meest voorkomende vreemde taal tussen moeder en kind.

Sinds 2016 is in alle provincies het aandeel kinderen met een andere taal dan het Nederlands als taal met hun moeder toegenomen. In Vlaams-Brabant, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen bedraagt de stijging zelfs meer dan 3 procentpunten. Hoewel tabel 2.11

aantoonde dat het aandeel kinderen dat Nederlands spreekt met hun moeder op Vlaams niveau stabiel blijft in 2020, illustreert grafiek 2.12 dat er op provinciaal niveau t.o.v. 2019 wel evoluties zijn. Vlaams-Brabant kent een toename van het aandeel borelingen van wie de taal tussen moeder en kind niet het Nederlands is (+1,4 procentpunt), in de provincies Antwerpen en Limburg neemt dat aandeel af.

2.12 Borelingen van wie de taal moeder-kind niet het Nederlands is per provincie ⁽¹⁾

2.12 Borelingen van wie de taal die de moeder met het kind spreekt niet het Nederlands is - per provincie (percentage)

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) Het gaat voor alle duidelijkheid om percentages t.o.v. de groep kinderen waarvan de taal tussen moeder en kind geregistreerd kon worden. In 2020 ging het om 98,6% van de geboortepopulatie

2 \ Kinderen in hun gezinscontext: een blik op de diversiteit

5.2. De thuistaal bij leerlingen in het Vlaamse onderwijs

Het aandeel leerlingen in het Vlaamse onderwijs met een niet-Nederlandse thuistaal neemt schooljaar na schooljaar toe

In het Vlaamse onderwijs wordt het kenmerk thuistaal niet-Nederlands* geregistreerd. Voor het schooljaar 2019-2020 zien we dat 22,2% van de kleuters als thuistaal niet het Nederlands heeft. Bij kinderen in het lager onderwijs is dat 19,5% en bij leerlingen in het voltijds secundair onderwijs is dat 16,4%. In de

afgelopen 5 schooljaren nam het aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal jaar na jaar toe.

* De taal die de leerling in het gezin spreekt, is niet het Nederlands indien de leerling in het gezin met niemand of in een gezin met 3 gezinsleden (de leerling niet meegerekend) met maximum 1 gezinslid Nederlands spreekt. Broers en zussen worden hierbij als 1 gezinslid beschouwd

2.13 Leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal ⁽¹⁾

	2016	2017	2018	2019	2020
Kleuteronderwijs	18,6	19,6	20,5	21,2	22,2
Lager onderwijs	16,2	16,9	17,7	18,6	19,5
Voltijds secundair onderwijs	12,5	13,5	14,4	15,5	16,4

2.13 Leerlingen uit het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap die een niet-Nederlandse thuistaal spreken - wonend in het Vlaamse Gewest, situatie op de eerste schooldag van februari (percentage)

Bron: Vlaamse Statistische Autoriteit, dataloep leerlingkenmerken

(1) Het kenmerk thuistaal niet-Nederlands is niet beschikbaar voor leerlingen in het buitengewoon onderwijs

HOOFDSTUK 3

KINDEREN EN DE WERKSITUATIE VAN HUN OUDERS

De tijd die kinderen doorbrengen in en buiten het eigen gezin, o.a. in de kinderopvang, hangt nauw samen met de werksituatie van de ouders. Werk is ook een belangrijke factor voor de welvaart in het gezin. Daarom nemen we in dit hoofdstuk cijfers op over kinderen en de arbeidsparticipatie van hun

ouders. Het gaat enkel om cijfers op kindniveau. Cijfers over de arbeidssituatie van moeders en vaders zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen:

3.1 Kinderen naar arbeidsparticipatie in het gezin.....	55
3.2 Kinderen naar arbeidsparticipatie per gezinsvorm.....	56
3.3 Kinderen naar arbeidsparticipatie in gezin per herkomst	57
3.4 Internationale situering kinderen in gezin zonder betaalde arbeid.....	58
3.5 Kinderen naar socio-economische positie van de ouder(s).....	59
3.6 Kinderen naar socio-economische positie van de ouder(s) per gezinstype	61
3.7 Kinderen naar werksituatie in tweeoudergezin per provincie	62
3.8 Kinderen onder de 3 jaar met werkende moeder per provincie.....	62
3.9 Kinderen naar werkintensiteit gezin	64
3.10 Kinderen naar omvang en aard tewerkstelling ouder(s).....	66

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

De gegevens zijn afkomstig uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ). De cijfers geven informatie over 4 mogelijke socio-economische posities van de ouder(s): *werkend, werkzoekend, niet-beroepsactief* en *andere*.

De categorie 'niet-beroepsactieven' omvat o.a. vrijgestelde werkzoekenden en arbeidsongeschikten. De categorie 'andere' slaat vooral op niet-werkenden (huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden ...), maar bevat ook werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid (bv. diplomaten ...). De cijfers over het aandeel kinderen in

een gezin met of zonder werkende ouder(s) moeten daarom allemaal beschouwd worden als 'minimumsituaties'. We kunnen wel een indicatie geven van de ondergrens van bv. het aantal kinderen in een gezin zonder werkenden, maar het precieze percentage kunnen we – door de categorie 'andere' – niet bepalen. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

* Met ouder(s) wordt bedoeld: als het kind verblijft in het gezin van zijn ouder(s). Als het kind in een ander gezinstype verblijft, dan gaat het om de referentiepersoon van dat gezin en diens (eventuele) partner

1. KINDEREN EN DE ARBEIDSPARTICIPATIE IN HUN GEZIN

1.1. Aandeel kinderen waar geen of minstens 1 ouder werkt

Minstens 91,8% van de kinderen leeft in een gezin met minstens 1 werkende. Kinderen in een eenoudergezin en kinderen van niet-Belgische herkomst leven duidelijk meer in een gezin zonder arbeidsparticipatie

91,8% van de kinderen onder de 18 jaar heeft ten minste 1 ouder die aan het werk is. 4,2% leeft in een gezin zonder werkende ouders. Van 4,1% kunnen we niet met zekerheid zeggen of er iemand werkt of niet omdat er naast een niet-werkende ook iemand tot de categorie 'andere' behoort of omdat de alleenstaande ouder tot de categorie 'andere' behoort. Het aandeel kinderen in een gezin zonder werkende ouder

bedraagt dus maximaal 8,2% (zie tabel 3.1). De percentages schommelen beperkt naargelang de leeftijd van de kinderen. Bij de 12- tot 18-jarigen ligt het aandeel kinderen zonder werkende ouder het hoogst (4,9%).

3.1 Kinderen naar arbeidsparticipatie in het gezin

	2017	2018				Totaal
	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
Kinderen met minstens 1 werkende in het gezin ⁽¹⁾	91,5	92,0	92,2	92,0	91,2	91,8
Kinderen waar niemand in het gezin werkt ⁽¹⁾	4,2	3,5	3,6	4,0	4,9	4,2
Kinderen waarbij niet uit te klaren valt of er iemand werkt in het gezin ⁽²⁾	4,3	4,5	4,2	4,0	3,9	4,1
Totaal	100,0 (N=1 233 121)	100,0 (N=186 803)	100,0 (N=203 347)	100,0 (N=437 756)	100,0 (N=411 153)	100,0 (N=1 239 059)

3.1 Kinderen onder de 18 jaar naar arbeidsparticipatie van de ouder(s) - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
 Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
 (1) Deze percentages moeten we beschouwen als een minimumsituatie omdat voor een (beperkt) deel van de kinderen niet kan worden uitgeklaard of er een ouder werkt
 (2) Omdat de alleenstaande ouder tot de categorie 'andere' behoort of omdat er naast een niet-werkende ouder ook een ouder is die tot de categorie 'andere' behoort

3 \ Kinderen en de werksituatie van hun ouders

Als we de arbeidsparticipatie bekijken per gezinsvorm, dan stellen we vast dat 23,3% van de kinderen uit een eenoudergezin eind 2018 geen werkende ouder heeft. Aangezien van 3,3% van de kinderen de arbeidsparticipatie in het gezin niet uit te klaren valt, moeten de percentages als minimumsituaties beschouwd worden. In 2018 ligt het aandeel kinderen uit een eenoudergezin van wie de ouder werkt wel meer dan 2 procentpunten hoger dan in 2010, terwijl het aandeel kinderen uit een tweoudergezin met minstens 1 werkende ouder eerder stabiel is gebleven.

Tabel 3.3 illustreert duidelijk dat de arbeidsparticipatie in het gezin verschilt naargelang de herkomst* van het kind. We zien dat het aandeel minderjarige kinderen met minstens 1 werkende ouder heel wat lager ligt bij kinderen van niet-Belgische herkomst (83,5% versus 96,4%). Het percentage kinderen waar geen werkende ouder in het gezin aanwezig is, ligt meer dan dubbel zo hoog bij kinderen van niet-Belgische herkomst (6,6% versus 2,8%). Het is vooral het aandeel kinderen van wie we de arbeidsparticipatie van de ouders niet kunnen uitklaren dat hoger ligt bij

kinderen van niet-Belgische herkomst (9,8% versus 0,9%). Dat kan er op wijzen dat er meer huisvrouwen/huismannen aanwezig zijn in die gezinnen, maar het kan ook (deels) betekenen dat hun ouders wel werken, maar bv. voor een internationale instelling of een internationaal bedrijf waardoor hun arbeidsparticipatie niet gekend is bij de KSZ.

* Een persoon met een andere herkomst is een persoon die in Vlaanderen verblijft en die bij de geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat of van wie minstens 1 ouder bij zijn geboorte niet de Belgische nationaliteit bezat

3.2 Kinderen naar arbeidsparticipatie per gezinsvorm

	Kind uit tweoudergezin		Kind uit eenoudergezin	
	2010	2018	2010	2018
Kinderen met minstens 1 werkende in het gezin ⁽¹⁾	94,8	95,0	71,1	73,3
Kinderen waar niemand werkt in het gezin ⁽¹⁾	0,8	0,8	24,4	23,3
Kinderen waarbij niet uit te klaren valt of er iemand werkt in het gezin ⁽²⁾	4,4	4,2	4,6	3,3
Totaal	100,0 (N=1 026 382)	100,0 (N=1 055 792)	100,0 (N=171 325)	100,0 (N=183 267)

3.2 Kinderen onder de 18 jaar naar arbeidsparticipatie van de ouder(s), per gezinsvorm - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) Deze percentages moeten we beschouwen als een minimumsituatie omdat voor een beperkt deel van de kinderen niet kan worden uitgeklaard of er een ouder werkt
(2) Omdat de alleenstaande ouder tot de categorie 'andere' behoort of omdat er naast een niet-werkende ouder ook een ouder is die tot de categorie 'andere' behoort

3 \ Kinderen en de werksituatie van hun ouders

Tabel 3.3 illustreert ook dat het verschil in arbeidsparticipatie in het gezin naargelang de herkomst van het kind zich in elke provincie voordoet. In Oost-Vlaanderen lijkt het verschil qua arbeidsparticipatie tussen kinderen van Belgische en niet-Belgische herkomst het grootst (2,9% versus 7,4% van de kinderen in een gezin waar niemand werkt).

Hoewel de totaalcijfers (Belgische en niet-Belgische herkomst samen) niet zijn opgenomen in de tabel, kunnen we uit de cijfers wel afleiden dat het aandeel kinderen onder de 18 jaar waarbij zeker niemand in het gezin werkt, slechts in beperkte mate verschilt tussen de provincies. Uit die niet-opgenomen cijfers blijkt dat dat aandeel het hoogst is in Antwerpen

(4,7%) en het laagst in Vlaams-Brabant (3,4%). Het aandeel kinderen van wie de arbeidsparticipatie van de ouders niet kan worden vastgesteld omdat een of meerdere ouders de socio-economische positie 'andere' hebben, varieert iets meer (van 2,7% in West-Vlaanderen tot 5,4% in Antwerpen). Daardoor moeten de verschillen tussen de provincies zeer voorzichtig geïnterpreteerd worden.

3.3 Kinderen naar arbeidsparticipatie in gezin per herkomst ⁽¹⁾

	Antwerpen		Limburg		Oost-Vlaanderen		Vlaams-Brabant		West-Vlaanderen		Vlaams Gewest	
	Belg	Andere	Belg	Andere	Belg	Andere	Belg	Andere	Belg	Andere	Belg	Andere
Minstens 1 ouder werkt	96,1	81,8	96,4	85,1	96,3	83,4	96,9	86,0	96,2	82,7	96,4	83,5
Niemand werkt	2,9	7,1	2,8	6,2	2,9	7,4	2,2	5,1	2,9	7,3	2,8	6,6
Niet uit te klaren	0,9	11,2	0,8	8,8	0,8	9,2	0,9	8,9	0,9	10,0	0,9	9,8
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.3 Arbeidsparticipatie in het gezin van kinderen onder de 18 jaar naar herkomst van de kinderen - Vlaams Gewest en provincies (percentage) - situatie op 31 december 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) Herkomst wordt hier gemeten via de (eerste) nationaliteiten van de kinderen en hun ouders. Als noch bij het kind, noch bij een van de ouders een andere (eerste) nationaliteit wordt vastgesteld, dan beschouwen we die kinderen als van Belgische herkomst. Als wel een niet-Belgische nationaliteit wordt getraceerd, dan beschouwen we de kinderen als van 'andere' herkomst

3 \ Kinderen en de werksituatie van hun ouders

Door de restcategorie 'andere' kunnen we via de populatiegegevens van de KSZ niet vaststellen hoeveel kinderen precies in een gezin zonder arbeidsparticipatie leven (minstens 4,2%, maximaal 8,2 van de kinderen onder de 18 jaar). Op basis van steekproefgegevens van de enquête naar de arbeidskrachten wordt wel zo'n cijfer gepubliceerd. Omdat die enquête ook in de andere landen van de EU wordt georganiseerd (Labour Force Survey), kunnen we het Vlaamse en het Belgische cijfer internationaal situeren.

De meest recente internationale gegevens gaan over 2020 (zie tabel 3.4). Op basis van de enquête naar de arbeidskrachten schatten we het aandeel kinderen onder de 18 jaar in een gezin zonder betaalde arbeid in Vlaanderen op 6,5%. Daarmee scoort Vlaanderen bij de betere landen. Voor België bedraagt het aandeel 12,3%, enkel Zweden (18,7%) scoort slechter.

3.4 Internationale situering kinderen in gezin zonder betaalde arbeid

Slovenië	2,5
Kroatië	4,1
Portugal	4,9
Nederland	5,1
Tsjechië	5,2
Finland	5,2
Luxemburg	5,3
Hongarije	5,9
Cyprus	6,0
Malta	6,4
Vlaams Gewest	6,5
Oostenrijk	6,6
Estland	7,2
Letland	7,5
Denemarken	7,6
Polen	7,6
Slovakije	7,6
Griekenland	7,8
Litouwen	7,9
Roemenië	8,0
Duitsland	8,8
Spanje	9,4
Bulgarije	10,2
Italië	10,5
Ierland	11,1
Frankrijk	11,3
België	12,3
Zweden	18,7

3.4 Kinderen onder de 18 jaar in een huishouden zonder volwassene met betaald werk (percentage) in de EU-27-landen - 2020
Bronnen: Eurostat, website
Statbel, enquête naar de arbeidskrachten

3 \ Kinderen en de werksituatie van hun ouders

1.2. Kinderen naar de socio-economische positie van hun ouder(s)

Tabel 3.5 geeft – in dalende volgorde van voorkomen – aan in welk type werkgezin minderjarigen opgroeien en schetst de verschillen die er bestaan naar herkomst van het kind.

63,3% van de kinderen woont in 2018 bij 2 ouders die allebei aan het werk zijn. De tweede meest voorkomende situatie is een kind dat leeft in een eenoudergezin met werkende ouder (10,8%). 10,7% van de kinderen woont bij beide ouders, van wie er 1 werkt en de tweede de socio-economische positie 'andere' heeft. 0,7% van de kinderen woont in een tweoudergezin

waarbij beide ouders werkzoekend en/of niet-beroepsactief zijn. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat 4,7% van de kinderen in een gezin leeft waarin minstens 1 ouder werkzoekend is.

Opvallend is dat het aandeel kinderen met 2 werkende ouders aanzienlijk lager ligt bij kinderen met een andere herkomst. Dat komt niet alleen omdat

3.5 Kinderen naar socio-economische positie van de ouder(s)

	2017			2018		
	Belgische herkomst	Andere herkomst	Totaal	Belgische herkomst	Andere herkomst	Totaal
2 werkenden	74,5	41,1	63,0	75,0	42,2	63,3
1 werkende	12,3	7,6	10,6	12,5	7,8	10,8
1 werkende en 1 andere ⁽¹⁾	4,3	23,3	10,9	4,0	22,9	10,7
1 werkende en 1 niet-beroepsactieve ⁽²⁾	3,4	5,7	4,2	3,5	6,3	4,5
1 werkzoekende of niet-beroepsactieve en 1 andere ⁽¹⁾	0,5	7,4	2,9	0,5	6,8	2,7
1 niet-beroepsactieve ⁽²⁾	1,7	3,6	2,4	1,7	3,9	2,5
1 werkende en 1 werkzoekende met uitkering RVA	1,6	4,9	2,7	1,3	4,3	2,4
1 werkzoekende met uitkering RVA	0,8	1,9	1,1	0,6	1,5	0,9
2 andere ⁽¹⁾	0,1	2,3	0,9	0,1	2,1	0,8
2 werkzoekenden met uitkering RVA en/of niet-beroepsactief	0,4	1,3	0,7	0,4	1,2	0,7
1 andere ⁽¹⁾	0,3	0,9	0,5	0,3	0,9	0,5
Totaal	100,0 (N=806 596)	100,0 (N=426 525)	100,0 (N=1 233 121)	100,0 (N=797 862)	100,0 (N=441 197)	100,0 (N=1 239 059)

3.5 Kinderen onder de 18 jaar naar de concrete socio-economische positie van de ouder(s) - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) De categorie 'andere' omvat zowel werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid als mensen die niet werken (bv. huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden ...)
(2) De categorie niet-beroepsactief omvat o.a. voltijds brugpensioenen, voltijds tijdkrediet, vrijgestelden van inschrijving als werkzoekende en gerechtigden op een leefloon

die kinderen vaker een ouder met een socio-economische positie 'andere' hebben, maar ook omdat ze vaker een ouder hebben die werkzoekend of niet-beroepsactief is. Zo blijkt uit niet opgenomen cijfers dat 9% van de kinderen met een andere herkomst minstens 1 ouder heeft die werkzoekend is, bij kinderen van Belgische herkomst gaat het slechts om 2,3%.

In tabel 3.6 geven we de gegevens over de socio-economische positie van de ouder(s) weer per gezinstype en per leeftijd van de kinderen.

74,3% van de kinderen in een *tweeoudergezin* leeft in een gezin waar beide ouders aan het werk zijn en dat aandeel neemt toe met de leeftijd van het kind. Het aandeel kinderen van 12 tot 18 jaar in een tweeverdienersgezin ligt immers 5,2 procentpunten hoger dan bij de kinderen onder de 3 jaar. Het aandeel minderjarigen waarbij beide ouders werken is in 2018 met 0,5 procentpunt toegenomen t.o.v. 2017.

Bij de kinderen in een *eenoudergezin* zien we dat de arbeidssituatie sterk verschilt naargelang het geslacht van de alleenstaande ouder. 82,2% van de kinderen onder de 18 jaar bij een alleenstaande vader heeft een vader die werkt, bij de kinderen met een alleenstaande moeder bedraagt dat aandeel 71,6%. We zien voor beide groepen een toename van het aandeel kinderen met werkende ouder en een daling van het aandeel met werkzoekende ouder t.o.v. 2017. Ook bij kinderen in een *eenoudergezin* zien we dat het aandeel kinderen met een werkende ouder toeneemt met de leeftijd. Zo heeft 57,8% van de kinderen onder de 3 jaar een alleenstaande moeder die werkt, voor kinderen van 12 tot 18 jaar ligt het aandeel heel wat hoger (74,8%). Voor kinderen bij een alleenstaande vader zien we ook verschillen naar leeftijd, maar de verschillen zijn minder groot en er is geen aanhoudende toename.

Van de minderjarige kinderen die bij een alleenstaande moeder wonen heeft 6,6% een werkzoekende moeder en 18,4% een niet-beroepsactieve moeder. Kinderen onder de 3 jaar die bij een alleenstaande moeder leven hebben vaker een niet-beroepsactieve moeder dan oudere kinderen. Mogelijk heeft dat te maken met het feit dat die moeders hun arbeidssituatie tijdelijk onderbreken voor het kind.

3.6 Kinderen naar socio-economische positie van de ouder(s) per gezinstype

	2017	2018				Totaal
	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
Kind bij een (on)gehuwd paar						
Beide ouders werkend ⁽¹⁾	73,8	70,4	73,7	75,3	75,6	74,3
1 ouder werkend, 1 ouder werkzoekend met uitkering RVA	3,2	3,5	3,2	2,7	2,4	2,8
1 ouder werkend, 1 ouder niet-beroepsactief	4,9	6,7	5,0	4,7	5,2	5,3
1 ouder werkend, 1 ouder andere	12,7	14,2	13,2	12,3	11,7	12,6
Beide ouders werkzoekend met uitkering RVA	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Beide ouders niet-beroepsactief	0,4	0,4	0,3	0,4	0,6	0,4
1 ouder werkzoekend met uitkering RVA, 1 ouder niet-beroepsactief	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Andere combinaties	4,4	4,2	4,2	4,1	4,2	4,2
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Aantal kinderen bij een (on)gehuwd paar</i>	1 052 078	172 240	181 104	372 216	330 232	1 055 792
Kind bij een alleenstaande moeder						
Moeder werkend ⁽¹⁾	70,8	57,8	67,0	72,7	74,8	71,6
Moeder werkzoekend met uitkering RVA	8,2	9,1	8,8	6,8	5,4	6,6
Moeder niet-beroepsactief	17,3	27,8	20,3	17,3	16,9	18,4
Moeder andere	3,7	5,4	4,0	3,2	2,9	3,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Aantal kinderen bij een alleenstaande moeder</i>	152 717	13 074	19 250	54 895	66 601	153 820
Kind bij een alleenstaande vader						
Vader werkend ⁽¹⁾	81,7	73,8	81,4	83,2	82,5	82,2
Vader werkzoekend met uitkering RVA	5,8	9,0	6,4	5,0	4,6	5,1
Vader niet-beroepsactief	9,4	10,1	8,5	8,6	10,1	9,4
Vader andere	3,2	7,1	3,7	3,2	2,8	3,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Aantal kinderen bij een alleenstaande vader</i>	28 326	1 489	2 993	10 645	14 320	29 447

3.6 Kinderen onder de 18 jaar naar arbeidsparticipatie van de ouder(s), per gezinstype - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) Deze percentages moeten we beschouwen als een minimumsituatie omdat de categorie 'andere' ook werkende posities kan omvatten die niet door de KSZ gekend zijn (zoals bv. werkend bij een internationale instelling)

Er bestaan aanzienlijke verschillen tussen de provincies. Zo toont tabel 3.7 aan dat het aandeel kinderen onder de 18 jaar in een tweeoudergezin waarbij beide ouders werken sterk varieert. In West-Vlaanderen heeft 81,9% van de minderjarigen in een tweeoudergezin 2 werkende ouders, in Antwerpen gaat het om 67,7%.

Als we enkel kijken naar de werksituatie van de moeder van jonge kinderen, dan stellen we in tabel 3.8 vast dat het aandeel kinderen onder de 3 jaar met een werkende moeder het hoogst ligt in West-Vlaanderen (79,6%) en het laagst in Antwerpen (66,6%). Die verschillen zijn van belang, want we weten dat de behoefte aan kinderopvang sterk

samenhangt met de werksituatie van de moeder. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het aandeel kinderen onder de 3 jaar met een moeder die werkt in 2018 is toegenomen met 0,4 procentpunt. De stijging doet zich voor in alle provincies, behalve in Vlaams-Brabant.

3.7 Kinderen naar werksituatie in tweeoudergezin per provincie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
2 werkenden in het gezin	67,7	72,9	77,1	75,4	81,9
1 werkende, 1 andere (mogelijk werkend)	16,9	12,3	10,8	12,6	7,7
1 werkende, 1 niet-werkend	8,8	9,6	7,8	7,4	6,8
Niemand werkt	0,9	1,0	0,8	0,6	0,8
Niet uit te klaren	5,7	4,2	3,5	4,0	2,8
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.7 Kinderen onder de 18 jaar naar arbeidsparticipatie van de ouders in een tweeoudergezin - provincies (percentage) - situatie op 31 december 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

3.8 Kinderen onder de 3 jaar met werkende moeder per provincie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Aandeel kinderen onder de 3 jaar met een moeder die werkt	66,6	73,8	75,1	75,1	79,6	73,2
Totaal aantal kinderen onder de 3 jaar waar een moeder in het gezin is	55 945	22 479	42 384	32 824	31 629	185 261

3.8 Kinderen onder de 3 jaar naar werksituatie van de moeder - provincies (percentage) - situatie op 31 december 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

2. KINDEREN EN DE WERKINTENSITEIT IN HUN GEZIN

In het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming wordt de variabele 'werkintensiteit' afgeleid. Het concept verrekent daarbij zowel het arbeidsregime als de duur van de arbeid van de ouders. Die werkgegevens worden afgezet t.o.v. de potentiële arbeidsprestaties op gezinsniveau (indien de ouders een jaar lang voltijds zouden werken).

Tabel 3.9 geeft aan dat in totaal 10,6% van de kinderen onder de 18 jaar in een gezin leeft waar de werkintensiteit lager is dan 25%. 57,1% leeft in een gezin met een hoge werkintensiteit van 75% of meer. De werkintensiteit in het gezin verschilt wel enigszins naargelang de leeftijd van de kinderen.

Het aandeel kinderen in een gezin met een werkintensiteit van minstens 75% ligt het hoogst in de leeftijdsklassen tussen 6 en 18 jaar (58,9%) en het laagst bij kinderen onder de 3 jaar (49,8%).

Kinderen in een eenoudergezin kennen vaker een lagere werkintensiteit dan kinderen die opgroeien in een tweeoudergezin. 28,2% van de kinderen in een eenoudergezin kent een werkintensiteit van minder dan 25%. De arbeidssituatie op de laatste dag van het jaar (zie tabel 3.2) verschilde al significant, maar die gegevens tonen aan dat de minder gunstige werksituatie in eenoudergezinnen een aanhoudend gegeven is.

Het is ook duidelijk dat de werkintensiteit vooral in eenoudergezinnen verschilt naargelang de leeftijd van de kinderen. Hoe jonger de kinderen, hoe lager de werkintensiteit binnen het eenoudergezin.

Bij die cijfers moet wel opgemerkt worden dat het aandeel kinderen in een gezin met lage werkintensiteit wellicht iets overschat is. De KSZ registreert een aantal werkende personen immers als niet-werkend omdat ze geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid.

3.9 Kinderen naar werkintensiteit gezin

	2010	2017	2018				Totaal
	Totaal	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
Alle kinderen							
0-25%	11,2	11,0	10,5	10,2	10,4	11,1	10,6
25-50%	17,4	16,5	18,6	16,9	15,9	15,4	16,3
50-75%	18,0	16,2	21,0	16,5	14,7	14,4	15,8
75-100%	53,4	56,2	49,8	56,3	58,9	58,9	57,1
Onbekend	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kind bij (on)gehuwd paar							
0-25%	8,1	7,9	7,8	7,4	7,4	7,7	7,6
25-50%	18,2	17,6	19,2	17,8	17,0	16,7	17,4
50-75%	18,9	16,9	21,6	17,0	15,3	15,1	16,5
75-100%	54,8	57,6	51,4	57,8	60,3	60,4	58,4
Onbekend	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kind bij alleenstaande ouder							
0-25%	30,1	29,1	42,5	32,9	27,3	25,1	28,2
25-50%	12,1	10,1	11,4	10,1	9,5	9,8	9,8
50-75%	12,7	11,9	13,8	12,5	11,6	11,5	11,8
75-100%	44,7	48,4	31,5	44,3	51,3	52,8	49,6
Onbekend	0,4	0,5	0,7	0,2	0,3	0,8	0,5
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

3.9 Kinderen onder de 18 jaar naar de werkintensiteit in hun gezin - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

3. DE OMVANG EN AARD VAN DE TEWERKSTELLING VAN OUDERS VAN JONGE KINDEREN

Kinderen in tweeoudergezinnen: combinatie 1 ouder voltijds - 1 ouder deeltijds komt het meest voor

Met de gegevens van de KSZ kunnen we op kindniveau weergeven wat het statuut van de ouders is – zelfstandig of werkend in loondienst – en kunnen we van de ouders die werken in loondienst aangeven of ze voltijds of deeltijds werken. Dat alles maakt het mogelijk om cijfers te presenteren over de aard van de tewerkstelling van ouders van jonge kinderen. Voor de berekening van die cijfers hebben we de kinderen waarbij 1 of beide ouders gekend zijn als grensarbeider niet meegenomen omdat het arbeidsregime van die ouders niet gekend is.

Tabel 3.10 toont aan dat in 2018 van de kinderen onder de 18 jaar in een tweeoudergezin 31,4% in een gezin leeft waar 1 ouder deeltijds in loondienst is en waar de andere ouder voltijds werkt en 17,1% in een gezin waarin beide ouders voltijds in loondienst werken. Bij 5,5% van de kinderen werken beide ouders als zelfstandige.

Omwille van de moeilijk te interpreteren categorie ‘andere’ kunnen we niet precies berekenen hoeveel kinderen met 2 ouders er in een eenbaansgezin leven. Minstens 6,1%, maar dat percentage zou ook hoger kunnen liggen omdat 10,7% van de kinderen naast een werkende ouder ook een ouder met de socio-economische positie ‘andere’ heeft, waarbij we niet zuiver kunnen afleiden of die persoon werkt of niet.

Bijna twee derde van de kinderen in een eenoudergezin heeft een ouder die in loondienst werkt (33,5% voltijds en 31,5% deeltijds). Bij bijna 1 op de 4 kinderen in een eenoudergezin is de alleenstaande ouder werkzoekend of niet-beroepsactief.

In totaal heeft 22,1% van de kinderen minstens 1 ouder die zelfstandige is.

3.10 Kinderen naar omvang en aard tewerkstelling ouder(s)

	2017	2018				Totaal
	Totaal	Kinderen van 0 tot 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
Kinderen in tweeoudergezin						
Beide ouders voltijds in loondienst	16,9	20,9	17,0	15,7	16,8	17,1
1 ouder voltijds in loondienst, 1 zelfstandige	7,1	7,7	7,0	7,1	7,7	7,4
Beide ouders zelfstandige	5,5	3,6	4,4	5,6	7,1	5,5
1 ouder voltijds, 1 ouder deeltijds in loondienst	31,6	27,7	32,2	32,9	31,2	31,4
1 ouder zelfstandige, 1 ouder deeltijds in loondienst	7,9	5,9	7,8	8,6	8,4	8,0
Beide ouders deeltijds in loondienst	4,6	4,3	5,1	5,2	4,2	4,7
1 ouder voltijds in loondienst, 1 werkzoekend of niet-beroepsactief	4,9	6,8	5,0	4,4	4,3	4,9
1 ouder zelfstandige, 1 werkzoekend of niet-beroepsactief	1,2	1,6	1,3	1,1	1,1	1,2
1 voltijds werkende in loondienst en 1 andere	8,3	9,9	8,9	8,0	7,3	8,2
1 zelfstandige en 1 andere	2,6	2,3	2,4	2,4	2,6	2,5
Overige combinaties	9,5	9,2	9,0	9,0	9,4	9,1
Totaal kinderen in tweeoudergezin	100,0 (N=1 034 241)	100,0 (N=169 425)	100,0 (N=178 188)	100,0 (N=365 895)	100,0 (N=324 595)	100,0 (N=1 038 103)
Kinderen in eenoudergezin						
Ouder voltijds in loondienst	32,9	26,7	30,6	32,8	36,0	33,5
Ouder deeltijds in loondienst	31,3	26,1	31,6	33,5	30,8	31,5
Ouder zelfstandige	8,0	6,4	6,5	7,8	9,0	8,1
Ouder werkzoekend of niet-beroepsactief	24,0	35,2	27,3	22,5	21,1	23,5
Ouder andere	3,7	5,6	4,0	3,4	3,1	3,5
Totaal kinderen in eenoudergezin	100,0 (N=179 979)	100,0 (N=14 492)	100,0 (N=22 120)	100,0 (N=65 173)	100,0 (N=80 438)	100,0 (N=182 223)

3.10 Kinderen onder de 18 jaar naar gezinsvorm en naar omvang van de tewerkstelling van de ouder(s) - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

HOOFDSTUK 4

WELVAART, INKOMEN, ARMOEDE EN KANSARMOEDE

De materiële en financiële situatie van een gezin heeft voor een kind impact op meerdere levensdomeinen (gezondheid, ontwikkeling, welzijn, sociale contacten ...) en dat zowel op korte als op lange termijn. Daarom schetsen we uitvoerig op

kindniveau hoe de inkomenssituatie van gezinnen met kinderen eruitziet. We bekijken de leefsituatie ook ruimer dan louter financieel via de kansarmoedecijfers van Kind en Gezin.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

4.1 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per leeftijd	71
4.2 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per provincie	72
4.3 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per gezinsvorm.....	73
4.4 Kinderen naar het aandeel van uitkeringen in het gezinsinkomen	74
4.5 Kinderen naar gezinsinkomen met en zonder gezinsbijslagen per gezinsvorm	75
4.6 Armoede-indicatoren op kindniveau	77
4.7 Internationale situering kinderen met verhoogd armoederisico	78
4.8 Kinderen met verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	79
4.9 Minderjarigen met sociale toeslagen voor en na invoering van het Groeipakket	81
4.10 Aantal toegekende schooltoeslagen	82
4.11 Aantal toegekende schooltoeslagen in lager en secundair onderwijs per type toeslag	83
4.12 Kansarmoede-index per provincie	86
4.13 Kansarmoede-index naar type gemeente	87
4.14 Kansarmoede-index naar origine van de moeder per provincie	88
4.15 Woonplaats kinderen in kansarmoede naar type gemeente	89
4.16 Origine van de moeder van de kinderen in kansarmoede per provincie	90
4.17 Kinderen in kansarmoede naar cluster van eerste nationaliteit van de moeder	91
4.18 Kinderen in kansarmoede naar onderliggende levensdomeinen/criteria per origine van de moeder	93

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

We benutten in dit hoofdstuk 4 soorten bronnen: steekproefgegevens van de EU-SILC-enquête (Statistics on income and living conditions), gegevens van de KSZ over het (geconstrueerd) bruto belastbaar gezinsinkomen van nagenoeg alle kinderen, administratieve bestanden van Opgroeien en andere overheidsinstanties met inkomensselectieve maatregelen en registratiegegevens van Kind en Gezin over

de kansarmoedesituatie in het gezin van borelingen. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

Alle cijfers in dit hoofdstuk zijn berekend op kindniveau. Inkomensgegevens met gezinnen als teleenheid zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

1. INKOMENS IN GEZINEN MET KINDEREN

1.1. Verdeling van kinderen naar gezinsinkomen

In 2018 groeit 4,7% van de kinderen op in een gezin waar slechts een beperkt (<15 000 euro) bruto belastbaar gezinsinkomen aanwezig is. 1 op de 5 kinderen leeft in een gezin met een bruto belastbaar gezinsinkomen van maximaal 30 000 euro (zie tabel 4.1).

Er zijn echter ook kinderen die een ruimer gezinsinkomen hebben. 37,4% van de minderjarigen leeft met een gezinsinkomen dat groter is dan 65 000 euro, bij 18,3% van de kinderen is dat meer dan 85 000 euro.

Ten opzichte van 2016 zien we dat het aandeel kinderen in een gezin met een inkomen onder 30 000 euro is

afgenomen met 1,9 procentpunt. Het aandeel kinderen in gezinnen in de hogere inkomensklassen (>65 000 euro) is toegenomen met 3,6 procentpunten. Die toename is wellicht deels te wijten aan de gevolgen van de inflatie.

4.1 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per leeftijd

Inkomen	2016	2017 ⁽¹⁾	2018				Totaal
	Totaal	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	
<15 000	6,3	5,8	5,3	5,1	4,8	4,3	4,7
15 000-<30 000	15,6	15,2	14,5	15,2	15,5	15,4	15,3
30 000-<45 000	17,3	16,9	17,0	16,5	16,5	16,0	16,4
45 000-<55 000	12,8	12,6	14,4	13,0	11,9	11,3	12,2
55 000-<60 000	6,5	6,4	7,9	6,9	6,0	5,5	6,3
60 000-<65 000	6,1	6,1	7,6	6,8	5,9	5,3	6,1
65 000-<75 000	10,4	10,6	12,1	11,9	10,9	9,8	10,9
75 000-<85 000	7,5	7,9	7,8	8,3	8,5	8,2	8,3
85 000-<100 000	6,9	7,4	6,1	7,1	8,0	8,9	7,9
>=100 000	8,9	9,6	5,8	7,6	10,3	14,1	10,4
Onbekend	1,7	1,6	1,5	1,6	1,7	1,4	1,5
Totaal	100,0 (N=1 227 680)	100,0 (N=1 233 121)	100,0 (N=186 803)	100,0 (N=203 347)	100,0 (N=437 756)	100,0 (N=411 153)	100,0 (N=1 239 059)

4.1 Verdeling van kinderen naar geconstrueerd bruto belastbaar gezinsinkomen - in euro (exclusief gezinsbijslagen) per leeftijd - Vlaams Gewest
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
(1) De cijfers voor het jaar 2017 wijken af van de cijfers gepubliceerd in de vorige editie van 'Het kind in Vlaanderen' omdat in 2021 is gebleken dat de inkomensnotie van de KSZ voor dat jaar niet volledig was

4 \ Welvaart, inkomen, armoede en kansarmoede

De verdeling van de kinderen naar gezinsinkomen volgens leeftijd loopt redelijk gelijk, al is wel duidelijk dat oudere kinderen relatief gezien meer in een gezin met een hoog gezinsinkomen leven. Dat het aandeel kinderen in gezinnen met een hoger inkomen hoger ligt bij de oudere kinderen heeft wellicht te maken met het feit dat heel wat ouders op dat moment al een hogere arbeidsparticipatie kennen (zie hoofdstuk 3) en/of al verder staan in hun loopbaan.

Als we de verdeling van de 0- tot 18-jarigen naar gezinsinkomen vergelijken tussen de provincies (zie tabel 4.2), dan zien we enkele duidelijke verschillen. In Antwerpen leeft 24,3% van de minderjarigen met een bruto belastbaar gezinsinkomen van minder dan 30 000 euro, in Vlaams-Brabant ligt dat aandeel een stuk lager (16,6%). Vlaams-Brabant heeft tegelijk een duidelijk groter aandeel kinderen met een bruto belastbaar gezinsinkomen van minstens 75 000 euro (33,9%) t.o.v. de andere provincies. Vooral Limburg telt

Het kind in Vlaanderen 2020 Opgroeien

een opvallend lager aandeel kinderen met een hoog gezinsinkomen. Het kan dat die cijfers vertekend zijn doordat de ene provincie meer kinderen heeft van wie het gezinsinkomen niet (volledig) vervat zit in het inkomensconcept van de KSZ (bv. uitgaande grensarbeiders die bij de sociale zekerheid van het buurland zijn aangesloten of kinderen van zelfstandigen die zichzelf naast een beperkt loon ook nog een dividend uitkeren), maar de verschillen zijn alvast opmerkelijk.

4.2 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per provincie

Inkomen	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen
<15 000	5,8	6,1	4,0	4,1	3,7
15 000 -<30 000	18,5	16,1	14,3	12,6	13,4
30 000 -<45 000	17,3	18,5	16,2	14,7	15,6
45 000 -<60 000	17,3	20,0	18,6	16,4	21,8
60 000 -<75 000	15,3	16,3	17,7	16,0	20,4
>75 000	24,1	20,1	28,7	33,9	24,4
Onbekend	1,6	2,9	0,7	2,3	0,7
Totaal	100,0 (N=361 558)	100,0 (N=155 322)	100,0 (N=285 372)	100,0 (N=227 517)	100,0 (N=209 290)

4.2 Verdeling van de minderjarigen naar geconstrueerd bruto belastbaar gezinsinkomen - in euro (exclusief gezinsbijslagen) - Vlaamse provincies - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

4 \ Welvaart, inkomen, armoede en kansarmoede

1.2. Verdeling van de kinderen naar gezinsinkomen volgens gezinsvorm

Als we de inkomensverdeling op kindniveau bekijken naargelang de gezinsvorm, dan zien we opnieuw enkele duidelijke verschillen.

Tabel 4.3 toont via de kolompercentages de heel scheve inkomensverdeling van de kinderen in een eenoudergezin aan.

Liefst 57,5% van die kinderen heeft een bruto belastbaar gezinsinkomen van minder dan 30 000 euro. Bij kinderen uit een tweeoudergezin is dat 13,5%.

Via de rijpercentages (in cursief) geeft tabel 4.3 aan wat het aandeel is van de gezinsvorm per inkomenscategorie. Kinderen uit een eenoudergezin maken een aanzienlijk deel (41,9%) uit van de kinderen met een gezinsinkomen lager dan 15 000 euro. Bij de hogere

Het kind in Vlaanderen 2020 Opgroeien

inkomens ligt die verhouding heel anders. Dat is uiteraard logisch. Wanneer er 2 ouders zijn, genereren ze vaak 2 inkomens (al dan niet uit arbeid).

4.3 Kinderen naar de hoogte van het gezinsinkomen per gezinsvorm

Inkomen	Kind bij (on)gehuwd paar		Kind van alleenstaande ouder		Totaal
	Kolom %	Rij %	Kolom %	Rij %	
<15 000	3,2	58,1	13,4	41,9	100,0
15 000 -<30 000	10,3	57,3	44,1	42,7	100,0
30 000 -<45 000	15,1	78,6	23,8	21,4	100,0
45 000 -<55 000	13,1	91,0	7,5	9,0	100,0
55 000 -<60 000	7,0	95,0	2,1	5,0	100,0
60 000 -<65 000	6,9	96,1	1,6	3,9	100,0
65 000 -<75 000	12,4	97,3	2,0	2,7	100,0
75 000 -<85 000	9,5	98,0	1,1	2,0	100,0
85 000 -<100 000	9,1	98,4	0,9	1,6	100,0
>=100 000	12,0	98,5	1,0	1,5	100,0
Onbekend	1,4	75,7	2,5	24,3	100,0
Totaal	100,0		100,0		

4.3 Verdeling van de minderjarigen naar geconstrueerd bruto belastbaar inkomen - in euro (exclusief gezinsbijslagen) per gezinsvorm - Vlaams Gewest - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

1.3. Verdeling van de kinderen naar aandeel van uitkeringen in het inkomen

Tabel 4.4 geeft voor kinderen van 0 tot 18 jaar in het Vlaamse Gewest weer hoe groot het aandeel is van vervangingsinkomens of uitkeringen in het bruto belastbaar inkomen van hun gezin.

4 op de 10 minderjarigen leven in een gezin met een inkomen dat volledig uit een arbeidsinkomen bestaat. Bij 3 op de 10 kinderen bestaat het gezinsinkomen voor minder dan 10% uit uitkeringen, bij 9,7% voor minstens of meer dan de helft. Het feit dat een gezinsinkomen voor een groot deel bestaat uit uitkeringen is een

belangrijke indicatie voor een minder gunstige materiële situatie. De meeste uitkeringen zijn immers geplafonneerd en/of aan bepaalde inkomensgrenzen gekoppeld.

Het aandeel kinderen waarbij het inkomen volledig uit arbeid afkomstig is, neemt toe met de leeftijd en is veel groter bij kinderen van 6 tot 12 jaar (42,5%) en kinderen van 12 tot 18 jaar (50,3%) dan bij de jongste kinderen (21,5%). 58,4% van de kinderen onder de 3 jaar heeft een gezinsinkomen dat tot 25% bestaat uit uitkeringen, bij kinderen van 6 tot 12 jaar gaat het om ongeveer 40% van de kinderen. Het feit dat heel wat ouders (en vooral moeders) in de eerste levensjaren hun

arbeidsparticipatie onderbreken of terugschroeven en/of gebruikmaken van specifieke verlostelsels die gepaard gaan met bepaalde uitkeringen (moederschapsrust, ouderschapsverlof ...) heeft hier zeker – maar wellicht niet alleen – mee te maken.

We hebben ook berekend hoeveel kinderen in een gezin leven waarvan het inkomen gedeeltelijk uit leefloon bestaat. Een leefloon is immers een sterke indicator voor een minder gunstige materiële situatie. Niet-opgenomen cijfers tonen aan dat het in 2018 om 43 096 kinderen gaat, dat is 3,5% van alle minderjarigen. De helft van die groep kinderen leeft van een gezinsinkomen dat voor minstens 50% uit leefloon bestaat.

4.4 Kinderen naar het aandeel van uitkeringen in het gezinsinkomen

	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal
0%	21,5	33,7	42,5	50,3	40,5
0-10%	36,3	37,2	30,9	22,6	30,0
10-25%	22,1	11,8	9,1	8,5	11,3
25-50%	9,3	6,7	6,3	6,7	7,0
50-75%	2,8	2,5	2,6	3,1	2,8
75-100%	6,5	6,6	6,9	7,4	7,0
Onbekend	1,5	1,6	1,7	1,4	1,5
Totaal	100,0 (N=186 803)	100,0 (N=203 347)	100,0 (N=437 756)	100,0 (N=411 153)	100,0 (N=1 239 059)

4.4 Verdeling van de kinderen naar het aandeel van uitkeringen in het bruto belastbaar gezinsinkomen (exclusief gezinsbijslagen) per leeftijdsklasse - Vlaams Gewest - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

1.4. Belang van gezinsbijslagen in het inkomen

Doordat het inkomensbegrip van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming opgebouwd is uit afzonderlijke componenten, kunnen we de inkomens ook met inbegrip van gezinsbijslagen voorstellen. Zo kan een vergelijking van de verdeling van de kinderen volgens beide inkomens (met en zonder gezinsbijslagen) een indicatie geven van het herverdelend effect

en het belang van de gezinsbijslagen voor kinderen. Het gaat voor alle duidelijkheid om door de KSZ geraamde gezinsbijslagen, niet om de werkelijk ontvangen bedragen.

We bekijken de inkomensverdeling per gezinsvorm voor het jaar 2018, wat betekent dat het nog om de voormalige federale gezinsbijslagenregeling gaat en niet om het nieuwe Groeipakket dat sinds 2019 in Vlaanderen is gestart.

We zien duidelijk een corrigerend effect van de gezinsbijslagen op het gezinsinkomen van kinderen. Door de gezinsbijslagen mee te tellen in het inkomen, halveert de groep kinderen met een gezinsinkomen lager dan 15 000 euro (van 4,7% naar 2,4%). Ook het aandeel kinderen met gezinsinkomens tussen 15 000 en 30 000 euro neemt af wanneer we de gezinsbijslagen wel mee laten tellen in het bruto belastbaar inkomen, maar de daling is minder sterk.

4.5 Kinderen naar gezinsinkomen met en zonder gezinsbijslagen per gezinsvorm ⁽¹⁾

Inkomen	Kind bij (on)gehuwd paar		Kind bij alleenstaande ouder		Totaal kinderen	
	Zonder gezinsbijslagen	Met gezinsbijslagen	Zonder gezinsbijslagen	Met gezinsbijslagen	Zonder gezinsbijslagen	Met gezinsbijslagen
<15 000	3,2	1,9	13,4	5,5	4,7	2,4
15 000-<30 000	10,3	6,7	44,1	39,5	15,3	11,6
30 000-<45 000	15,1	13,9	23,8	31,7	16,4	16,5
45 000-<55 000	13,1	12,7	7,5	10,4	12,2	12,4
55 000-<60 000	7,0	7,2	2,1	2,9	6,3	6,6
60 000-<65 000	6,9	7,2	1,6	2,2	6,1	6,5
65 000-<75 000	12,4	13,4	2,0	2,6	10,9	11,8
75 000-<85 000	9,5	10,9	1,1	1,5	8,3	9,5
85 000-<100 000	9,1	10,8	0,9	1,1	7,9	9,4
>=100 000	12,0	14,4	1,0	1,2	10,4	12,4
Onbekend	1,4	0,9	2,5	1,4	1,5	1,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.5 Verdeling van minderjarigen naar gezinsinkomen volgens een bruto belastbaar inkomensbegrip zonder en met (geraamd) gezinsbijslagen - in euro - Vlaams Gewest - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
(1) Het gaat om bedragen die gezinnen in 2018 ontvingen op basis van de voormalige federale regelgeving

We zien daarnaast dat er zich in elke inkomensklasse een verschuiving voordoet waardoor het aandeel kinderen in de hogere inkomenscategorieën toeneemt. Dat is ook logisch. België heeft immers een sterk uitgebouwd gezinsbijslagensysteem. Elk gezinsinkomen stijgt door toedoen van de gezinsbijslagen.

Het sociaal corrigerend effect doet zich veel duidelijker voor als we de inkomensverdeling van kinderen per gezinsvorm bekijken. Het aandeel

kinderen uit een eenoudergezin in de laagste inkomenscategorie ligt ruim 2 keer lager in de verdeling volgens inkomen met gezinsbijslagen dan in de verdeling zonder gezinsbijslagen (5,5% versus 13,4%) en het aandeel kinderen met een gezinsinkomen tussen 30 000 en 45 000 euro ligt hoger met gezinsbijslagen. De hoofdreden daarvan is wellicht het feit dat er in de voormalige gezinsbijslagenregeling een speciale toeslag bestond voor eenoudergezinnen met een beperkt

inkomen, ongeacht het professioneel statuut van de alleenstaande ouder daar waar de toeslag voor tweeoudergezinnen met een beperkt inkomen wel gekoppeld was aan langdurige werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of pensionering.

2. OBJECTIEVE EN SUBJECTIEVE ARMOEDE BIJ KINDEREN OP BASIS VAN DE SILC-DATA

2.1. Armoede-indicatoren op kindniveau in het Vlaamse Gewest

Op basis van de SILC-enquête nemen we cijfers op over drie belangrijke indicatoren over armoede bij kinderen. Het gaat om 1 subjectieve indicator (het aandeel kinderen van wie de ouders aangeven (zeer) moeilijk rond te komen met het beschikbare inkomen) en 2 objectieve indicatoren (het aandeel

kinderen met een gezinsinkomen onder de armoededrempel en het aandeel kinderen in ernstige materiële deprivatie). We spreken van ernstige materiële deprivatie als het gezin minstens 4 zaken uit een lijst van 9 om financiële redenen niet heeft (bv. telefoon/gsm, wasmachine ...) of niet kan doen (bv. huis niet degelijk verwarmen, onverwachte noodzakelijke uitgaven uit eigen middelen betalen, jaarlijks een week op vakantie gaan ...).

In 2019 werd de SILC-enquête ingrijpend vernieuwd, waardoor we niet zomaar kunnen vergelijken met de voorgaande jaren. Het is daarom niet mogelijk om (zoals in vorige edities) de verschillende armoede-indicatoren te bespreken naar gezinssituatie, werkintensiteit in het gezin en herkomst.

Tabel 4.6 toont aan dat er een verhoogd armoederisico is bij 12,4% van de minderjarigen.

Dat betekent dat 12,4% in een gezin leeft waar het gestandaardiseerd beschikbaar inkomen per persoon lager ligt dan 60% van het mediaan beschikbaar inkomen van het land. Het mediaan beschikbaar inkomen in 2019 was 24 608 euro per jaar. Na standaardisatie volgens de samenstelling van het gezin ligt de armoedegrens voor een gezin met 2 volwassenen en 2 kinderen op 33 960 euro per jaar. We nemen de Belgische norm omdat de fiscaliteit en de sociale zekerheid – de belangrijkste

4.6 Armoede-indicatoren op kindniveau

Kinderen onder de armoederisicogrens ⁽¹⁾	Kinderen in subjectieve armoede	Kinderen in ernstige materiële deprivatie
12,4	15,2	2,4

4.6 Armoede-indicatoren op kindniveau (0-17 jaar) - Vlaams Gewest - 2019 (percentage)
Bron: EU-SILC, Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen op basis van de EU-SILC-enquête 2019
(1) Armoedegrens: 60% van het mediaan beschikbaar jaarinkomen per persoon, in België

herverdelingsmechanismen – vooral een federale bevoegdheid zijn.

15,2% van de kinderen onder de 18 jaar leeft in een gezin waarvan de referentiepersoon stelt dat het moeilijk of zeer moeilijk is om de eindjes

aan elkaar te knopen. 2,4% van de minderjarigen bevindt zich in een situatie van ernstige materiële deprivatie. Die ongunstige situatie komt dus veel minder voor dan de andere 2 indicatoren.

2.2. Internationale situering kinderen onder de armoederisicodrempel

Aangezien de SILC-enquête in alle landen van de EU wordt afgenomen, kunnen we de situatie van Vlaanderen goed internationaal situeren.

Tabel 4.7 schetst het aandeel kinderen met een verhoogd armoederisico in de EU-27-landen voor de leeftijdsgroep 0 tot 18 jaar. De landen staan in stijgende lijn geordend volgens het armoederisicocijfer voor 2019.

Finland, Denemarken en Slovenië kennen duidelijk het laagste aandeel kinderen onder de armoederisicodrempel.

Roemenië kent het hoogste aandeel (30,8%), maar ook in Spanje en Bulgarije leven meer dan 1 op de 4 kinderen onder de armoederisicodrempel.

Vlaanderen situeert zich bij de landen met het laagste armoederisicocijfer.

Het cijfer voor België ligt hoger dan dat van het Vlaamse Gewest. Van de EU-27-landen zijn er nog 10 landen met een hoger aandeel kinderen onder de armoederisicodrempel dan België.

4.7 Internationale situering kinderen met verhoogd armoederisico ⁽¹⁾

Finland	10,3
Denemarken	10,3
Slovenië	10,5
Tsjechië	11,2
Hongarije	11,5
Duitsland	12,1
Vlaams Gewest	12,4
Polen	13,4
Nederland	13,6
Ierland	14,1
Letland	14,5
Oostenrijk	14,9
Cyprus	16,7
Kroatië	17,1
Estland	17,2
Frankrijk	18,2
Portugal	18,5
België	18,9
Slovakije	19,0
Malta	20,6
Griekenland	21,1
Zweden	21,5
Litouwen	22,7
Italië	24,5
Luxemburg	24,8
Spanje	27,4
Bulgarije	27,5
Roemenië	30,8

4.7 Percentage kinderen onder de 18 jaar met verhoogd armoederisico na sociale transfers - 2019

Bronnen: Eurostat, website

EU-SILC, Statbel - bewerking Statistiek Vlaanderen op basis van de EU-SILC-enquête 2019

(1) Met een (voor gezinsgrootte gecorrigeerd) inkomen dat lager is dan 60% van het mediaaninkomen van het betreffende land

3. VERHOOGDE TEGEMOETKOMING IN DE ZIEKTEVERZEKERING

In de ziekteverzekering bestaat er een systeem van een verhoogde tegemoetkoming voor personen die het financieel moeilijker hebben. Dat systeem voorziet in lagere persoonlijke bijdragen voor medische prestaties en hospitalisaties.

Eenzijds heeft iedereen die bepaalde sociale uitkeringen krijgt (leefloon ...) automatisch recht op de tegemoetkoming. Anderzijds kan iedereen met een beperkt inkomen ook in aanmerking komen na een inkomensonderzoek.

In het Vlaamse Gewest heeft 13,4% van de kinderen onder de 5 jaar recht op een verhoogde tegemoetkoming (zie

tabel 4.8). Bij 15- tot 20-jarigen loopt het aandeel op tot 16,6%. In geen enkele leeftijdscategorie zien we een toename van het aandeel kinderen met een verhoogde tegemoetkoming t.o.v. 2019. Bij de kinderen onder de 5 jaar zien we zelfs een daling met 0,5 procentpunt.

In Antwerpen is het aandeel kinderen met recht op een verhoogde tegemoetkoming duidelijk groter dan in de andere provincies en heeft meer dan 1 op de 5 kinderen tussen 5 en 20 jaar recht op de verhoogde tegemoetkoming. In Vlaams-Brabant ligt het aandeel in alle leeftijdscategorieën het laagst.

Het aandeel kinderen met recht op de verhoogde tegemoetkoming neemt in elke provincie toe met de leeftijd, maar

de toename is duidelijk groter in Limburg (11,1% bij de kinderen onder de 5 jaar, 17,6% bij jongeren tussen 15 en 20 jaar).

Uit niet-opgenomen cijfers blijkt dat in elke leeftijdscategorie het aandeel kinderen in een gezin met automatisch recht lager ligt dan het aandeel kinderen in een gezin met recht na een aangetoond beperkt inkomen. Twee derde van de kinderen die een verhoogde tegemoetkoming krijgen, kreeg die na een inkomensonderzoek.

4.8 Kinderen met verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

		0- tot 5-jarigen		5- tot 10-jarigen		10- tot 15-jarigen		15- tot 20-jarigen	
		Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Vlaams Gewest	2019	46 214	13,9	56 878	15,6	58 600	16,1	56 554	16,6
	2020	44 000	13,4	56 337	15,5	59 249	15,9	57 298	16,6
Antwerpen		18 607	18,7	23 010	21,4	23 149	21,6	20 930	21,3
Limburg		4 366	11,1	6 527	14,4	7 371	15,9	7 673	17,6
Oost-Vlaanderen		9 380	12,4	11 886	14,1	12 665	14,5	12 440	15,6
Vlaams-Brabant		5 733	9,7	7 324	11,1	7 658	11,2	7 648	11,9
West-Vlaanderen		5 914	10,7	7 590	12,6	8 406	13,4	8 607	14,5

4.8 Aantal en aandeel kinderen in gezin met recht op een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering per leeftijd en per provincie - Vlaams Gewest

Bron: RIZIV-toestand op 30 juni

4. KINDEREN VOOR WIE EEN SOCIALE TOESLAG WORDT UITBETAALD OMWILLE VAN EEN BEPERKT INKOMEN

Op 1 januari 2019 ging in Vlaanderen het Groeipakket* van start, de nieuwe Vlaamse gezinsbijslagenregeling. Een van de belangrijkste vernieuwingen is de hervorming van het systeem van sociale toeslagen, waarbij:

- De toekenning van de sociale toeslag veel automatisch verloopt.
- Enkel de hoogte van het inkomen het recht bepaalt.
- Het inkomensbegrip werd gewijzigd en verruimd.
- Voor nieuwe grote gezinnen (>2 kinderen) een tweede inkomensgrens (62 424 euro in december 2020) werd ingevoerd naast de bestaande/eerste inkomensgrens die voor alle gezinnen geldt (31 606 euro in december 2020).

Tabel 4.9 geeft weer hoeveel minderjarigen een sociale toeslag krijgen. De invoering van het Groeipakket zorgde bijna voor een verdubbeling van het aantal minderjarigen met een sociale toeslag met een inkomen onder de inkomensgrens van 30 986 euro.

In 2020 krijgen bijna 312 000 minderjarigen (24%) een sociale toeslag, een stijging met 6,3% t.o.v. 2019. De stijging komt er vooral door de aangroei van het aantal kinderen in een groot gezin met een inkomen tussen de laagste en middelste inkomensgrens. Het aandeel kinderen met een sociale toeslag ligt iets lager bij oudere kinderen. Bij de kinderen onder de 6 jaar gaat het om 25,3% van de kinderen.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat in het Groeipakket 25,7% van de kinderen onder de 3 jaar een sociale toeslag krijgt, waarvan meer dan 3 op 4 (77,8%) met een inkomen onder de grens van 30 986 euro.

* Voor meer info over het Groeipakket, zie groeipakket.be

4.9 Minderjarigen met sociale toeslagen voor en na invoering van het Groeipakket ⁽¹⁾

		Kinderen onder de 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal
2018 ⁽²⁾	Totaal aantal kinderen met een sociale toeslag	35 760	50 583	53 965	140 308
	%	8,9	11,2	12,8	11,0
2019	Aantal kinderen met gezinsinkomen <inkomensgrens 1 ⁽³⁾	84 946	98 681	94 829	278 456
	Aantal kinderen in groot gezin met inkomen tussen inkomensgrens 1 en 2	8 791	4 304	1 777	14 872
	Totaal aantal kinderen met een sociale toeslag	93 737	102 985	96 606	293 328
	%	23,1	22,8	22,4	22,8
2020	Aantal kinderen met gezinsinkomen <inkomensgrens 1	84 460	98 514	97 579	280 553
	Aantal kinderen in groot gezin met inkomen tussen inkomensgrens 1 en 2	17 379	9 813	4 060	31 252
	Totaal aantal kinderen met een sociale toeslag	101 839	108 327	101 639	311 805
	%	25,3	24,0	22,9	24,0

4.9 Aantal minderjarigen met een sociale toeslag, situatie op 31 december van het jaar

Bronnen: FAMIFED, website

Opgroeien

(1) Het systeem van sociale toeslagen bestaat ook voor meerderjarigen die nog in aanmerking komen voor een Groeipakket. Eind 2020 ging het om 62 022 kinderen. Die zijn niet opgenomen in de tabel

(2) Cijfers 2018 over de voormalige federale gezinsbijslagenregeling. Kinderen met een sociale toeslag en kinderen met gewaarborgde gezinsbijslag werden samengeteld. In het oude systeem was er maar 1 inkomensgrens en moest de rechthebbende ook aan bepaalde socioprofessionele voorwaarden voldoen

(3) Deze cijfers verschillen licht van de cijfers die vorig jaar werden opgenomen. Door aanpassingen in het datawarehouse konden we pas in 2021 voor alle kinderen de opsplitsing naar inkomensgrenzen maken in de cijfers

5. SCHOOLTOESLAGEN

5.1. Aantal leerlingen met een schooltoeslag

In het Vlaamse onderwijs bestaat al jaren een systeem van school- en studietoelagen waarbij leerlingen uit een gezin met een beperkt gezinsinkomen extra toelagen ontvangen om de school- en studiekosten makkelijker te kunnen betalen. Vanaf het schooljaar 2019-2020 is de 'schooltoelage' vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming overgeheveld naar het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en daar geïntegreerd in het Groepakket onder de benaming 'schooltoeslag' (selectieve participatietoelage). Die overheveling ging gepaard met 3 belangrijke wijzigingen:

- 1) De toekenning gebeurt nu automatisch aan iedereen die er recht op heeft, voorheen dienden gezinnen een aanvraag te doen.
- 2) De toekenning gebeurt op basis van een nieuw inkomensbegrip, waarbij de inkomensgrenzen gewijzigd en verruimd werden om tegemoet te komen aan de overgang van netto naar bruto belastbaar inkomen.
- 3) De toeslagbedragen werden selectief verhoogd.

Tabel 4.10 geeft aan dat de doorgevoerde hervorming geleid heeft tot een aanzienlijke stijging van het aantal begunstigden. In het schooljaar 2019-2020 kregen meer dan 491 000 leerlingen een schooltoeslag, dat

zijn er 161 344 meer (+48,2%) dan in het schooljaar 2018-2019. In absolute aantallen was de stijging het grootst bij het secundair onderwijs, maar relatief gezien kende het kleuteronderwijs wel de sterkste toename (+76,1%).

De (voorlopige) cijfers voor het schooljaar 2020-2021 liggen in totaal iets hoger dan in het schooljaar 2019-2020, maar de stijging doet zich niet op alle onderwijsniveaus voor. In het secundair onderwijs is er voorlopig een toename van 5,4%, in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs zien we een daling van respectievelijk 5,8% en 0,3%.

4.10 Aantal toegekende schooltoeslagen

Schooljaar	Kleuteronderwijs	Lager onderwijs	Secundair onderwijs	HBO5 ⁽¹⁾	Totaal
2018-2019 ⁽²⁾	62 070	130 791	139 799	2 136	334 796
2019-2020 ⁽³⁾	109 302	190 681	189 236	2 163	491 382
2020-2021 ⁽⁴⁾	103 326	190 170	199 969	2 675	496 140

4.10 Aantal kinderen aan wie een schooltoeslag wordt toegekend - Vlaamse Gemeenschap
Bronnen: 2018-2019: Departement Onderwijs, Statistische jaarboeken van het Vlaamse onderwijs
Vanaf 2019-2020: Opgroeien

(1) HBO5 staat voor hoger beroepsonderwijs en situeert zich op niveau 5 van de Vlaamse kwalificatiestructuur, tussen het secundair onderwijs (niveau 4) en de bacheloropleidingen (niveau 6), vandaar de afkorting HBO5. HBO5 behoort tot het hoger onderwijs, maar de HBO5-leerlingen vallen wel nog onder het schooltoeslagensysteem

(2) Cijfers over de situatie op 13 mei 2020

(3) Definitieve cijfers, situatie april 2021

(4) De cijfers zijn voorlopige cijfers en geven de situatie mee zoals gekend in april 2021

5.2. Hoogte van de schooltoeslag

De hoogte van de schooltoeslag varieert onder meer volgens het inkomen en het onderwijsniveau. Voor elk gezin wordt bekeken of het inkomen lager ligt dan de maximumgrens die geldt voor gezinnen met die gezinslast. Voor het kleuteronderwijs wordt er een gelijk bedrag toegekend, bij de andere onderwijsniveaus zijn de bedragen hoger

en variëren ze vooral* naargelang de hoogte van het inkomen. Gezinnen met een inkomen onder de minimumgrens ontvangen een *volledige schooltoeslag*, gezinnen met een inkomen tussen de minimum- en maximumgrens krijgen een *gedeeltelijke toeslag* en gezinnen met een inkomen op of net onder de maximumgrens een *minimale toeslag*. In uitzonderlijke omstandigheden (waarbij het inkomen zeer laag is én voor 70% bestaat uit een leefloon, een

inkomensvervangende tegemoetkoming of een vervangingskomen) ontvangt het gezin de hogere *uitzonderlijke toeslag*.

Tabel 4.11 geeft weer hoeveel leerlingen uit het lager en secundair onderwijs welk schooltoeslagtype krijgen.

* De bedragen variëren ook naargelang een leerling intern is of niet en naargelang de gevolgde studierichting in het secundair onderwijs. Voor meer details zie groepakket.be

4.11 Aantal toegekende schooltoeslagen in lager en secundair onderwijs per type toeslag

Schooljaar	Uitzonderlijk	Volledig	Gedeeltelijk	Minimaal	Totaal
2018-2019 ⁽¹⁾	1 933	115 500	97 756	59 625	274 945
	0,7	42,0	35,6	21,7	100,0
2019-2020 ⁽²⁾	1 981	160 957	122 095	94 884	379 917
	0,5	42,4	32,1	25,0	100,0
2020-2021 ⁽³⁾	1 458	165 134	126 792	96 755	390 139
	0,4	42,3	32,5	24,8	100,0

4.11 Aantal kinderen uit lager en secundair onderwijs met een schooltoeslag, naar type toeslag - Vlaamse Gemeenschap
Bronnen: 2018-2019: Departement Onderwijs, Statistische jaarboeken van het Vlaamse onderwijs
Vanaf 2019-2020: Opgroeien

Van de leerlingen in het lager en secundair onderwijs met een schooltoeslag heeft ongeveer 43% een gezinsinkomen onder de minimumgrenzen van het systeem, een kwart ontvangt de minimale toeslag. De evolutie van de cijfers over de schooljaren 2018-2019 en 2019-2020 toont aan dat de hervorming bij alle soorten toeslagen en dus ook in diverse

inkomensklassen geleid heeft tot een toename van het aantal leerlingen met een schooltoeslag. In absolute aantallen was de stijging het sterkst bij de volledige toeslagen, in relatieve zin nam het aantal en aandeel van kinderen met een minimale toeslag wel het sterkst toe (+58,8%).

De gemiddelde schooltoeslag per jaar lag in 2020-2021 voor de kleuters op 106 euro, voor de lagerschoolkinderen op 160 euro en voor de leerlingen secundair onderwijs op 737 euro.

6. KINDEREN IN KANSARMOEDE

Daling kansarmoede bij zeer jonge kinderen. Kansarmoede duidelijk hoger in steden en bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine

6.1. Toelichting over de registratie- en berekeningswijze van de kansarmoedecijfers

Tijdens hun contacten met gezinnen gaan de medewerkers van de lokale teams van Kind en Gezin na of er signalen zijn van kansarmoede. Kansarmoede is meer dan inkomensarmoede. Het is een multidimensioneel concept waarbij we de situatie beschouwen op meerdere levensdomeinen. We definiëren kansarmoede dan ook als een duurzame toestand waarbij mensen beperkt worden in hun kansen om voldoende deel te nemen aan maatschappelijk hooggewaardeerde goederen zoals onderwijs, arbeid en huisvesting.

Op basis van die definitie bekijken we de situatie voor 6 verschillende levensdomeinen. Het gaat om:

- het maandinkomen van het gezin,
- de opleiding van de ouders,
- de arbeidssituatie van de ouders,

- de kwaliteit van de huisvesting,
- het stimulatieniveau van de kinderen,
- de gezondheid.

Per levensdomein werd een ondergrens bepaald. Elk criterium wordt afzonderlijk beoordeeld. Wanneer de leefomstandigheden van een gezin bij 3 of meer van die 6 criteria zich op of onder de ondergrens bevinden, dan spreken we over kansarmoede in het gezin.

De inschatting van kansarmoede gebeurt voor alle borelingen met wie Kind en Gezin minstens 1 contact gehad heeft. Daarbij is het nuttig om te weten dat kinderen die niet in Vlaanderen geboren zijn, maar er wel wonen, toch meegeteld worden. De index moeten we dus begrijpen als een cijfer over de zeer jonge kinderen die op de laatste dag van het meest recente jaar in Vlaanderen wonen. Sinds eind 2019 is er een koppeling gelegd tussen de gegevens van Kind en Gezin en gegevens van het

Rijksregister zodat wijzigingen in de woonplaats van kinderen nu beter dan voorheen meegenomen zijn.

De kansarmoederegistratie is erg volledig. De cijfers voor de index van 2020 steunen op gegevens over 97,6% van de kinderen onder de 3 jaar die in het Vlaamse Gewest wonen.

De kansarmoederegistratie gebeurt eenmalig (doorgaans in de eerste maanden na de geboorte) en moet als een momentopname beschouwd worden. De wijzigingen die zich in de daaropvolgende maanden/jaren in de levensomstandigheden van een gezin voordoen worden dus niet gecapteerd in de cijfers.

Om de evolutie van kansarmoede bij zeer jonge kinderen op te volgen, wordt per jaar de kansarmoede-index berekend aan de hand van de onderstaande formule:

$$\text{KA-index: } \frac{\text{Aantal kinderen geboren in X, X-1 en X-2 dat leeft in kansarmoede en dat op 31 december van het jaar X in het betreffende gebied woont}}{\text{Totaal aantal kinderen geboren in X, X-1 en X-2 en dat op 31 december van het jaar X in het betreffende gebied woont}} \times 100$$

6.2. Impact van de berekeningswijze voor de interpretatie van evoluties van de kansarmoede-index

We merken dat evoluties in de kansarmoede-index vaak gebruikt worden om het succes of falen van beleid aan te duiden. Uiteraard is de kansarmoede-index een belangrijk signaal voor beleidsmakers, maar de registratie- en berekeningswijze heeft wel enkele belangrijke implicaties.

De volgende zaken moeten dan ook in het achterhoofd gehouden worden als men de index wil gebruiken om beleid te beoordelen:

- Kind en Gezin beoordeelt kansarmoede enkel voor zeer jonge kinderen. Inspanningen of trajecten die opgezet worden voor alle gezinnen/kinderen in (kans)armoede vertalen zich daarom niet onmiddellijk in een daling van de cijfers.
- De registratie is een momentopname, inspanningen of trajecten die in de concrete gezinnen opgezet worden, leiden niet tot een nieuwe beoordeling van de kansarmoede in dat gezin.

- Door de berekeningswijze is de index ook gevoelig voor verhuisbewegingen en voor de instroom van inwijkelingen (waar bv. lokale besturen niet altijd vat op hebben).
- Door de 'rollende' berekening van de index werken kansarmoedecijfers uit een bepaald geboortjaar 3 jaar door op de index.
- Kansarmoede wordt bekeken voor 6 levensdomeinen, inspanningen die zich op andere zaken richten, zullen niet zichtbaar worden in de cijfers.
- Werken aan meer structurele factoren (zoals opleidingsniveau, arbeidssituatie) zal pas na geruime tijd effect hebben. Zeker het criterium opleidingsniveau valt niet altijd op korte termijn gemakkelijk aan te pakken. Veel investeringen zullen dan ook pas bij toekomstige gezinnen/kinderen tot betere kansarmoedecijfers leiden.

De kansarmoede-index lijkt ons dan ook minder geschikt om het succes of falen van recente beleidsinspanningen aan te tonen. De index is vooral een signaalindicator die aangeeft dat heel

wat kinderen opgroeien in een minder kansrijke omgeving en dat er absoluut beleidsinspanningen nodig zijn om die groep kinderen uit kansarmoede te halen. Door haar multidimensionele karakter en door het feit dat de beoordeling voor nagenoeg de hele populatie gebeurt, is het volgens ons ook een heel belangrijke indicator (vergeleken met bv. cijfers over inkomensarmoede op basis van een beperkte steekproef van kinderen).

6.3. Evolutie van de kansarmoede-index per provincie en naar type gemeente

De kansarmoede-index 2020 voor het Vlaamse Gewest bedraagt 13,7% en ligt 0,4 procentpunt lager dan in 2019 (zie tabel 4.12).

De kansarmoede-index verschilt naargelang de provincie. In Antwerpen ligt de index met 17,5% het hoogst, in Vlaams-Brabant het laagst met 8,2%. De provincies Oost- en West-Vlaanderen kennen een even hoge kansarmoede-index (12,9%). De kansarmoede-index

daalt in 4 van de 5 provincies, enkel in West-Vlaanderen blijft de index ongewijzigd.

Hoewel we in deze publicatie niet ingaan op de gemeentelijke kansarmoede-indexen, schetsen we wel de verschillen die zich voordoen tussen types van gemeenten. Als we de 300 Vlaamse gemeenten indelen volgens de VRIND-indeling*, dan stellen we vast dat kansarmoede zich meer voordoet in steden dan in kleinere gemeenten (zie tabel 4.13). De index van de groot- en centrumsteden ligt veel hoger dan de index van randgemeenten of plattelandsgemeenten.

Zelfs binnen de steden zijn er duidelijke verschillen tussen structuurondersteunende steden (zoals Diest), centrumsteden (zoals Leuven, Roeselare en Mechelen) en de grootsteden Gent en Antwerpen. Als we de evolutie van de index bekijken, zien we dat de index niet overal daalt. In de structuurondersteunende steden blijft de index stabiel en in de grootstedelijke rand is er een beperkte stijging (+0,3 procentpunt). In de grootsteden stellen we de sterkste daling vast (-1 procentpunt).

* VRIND: Ruimtelijke indeling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

4.12 Kansarmoede-index per provincie

	2017	2018	2019 ⁽¹⁾	2020
Antwerpen	17,6	18,0	18,0	17,5
Limburg	14,2	14,4	14,3	14,1
Oost-Vlaanderen	13,0	13,5	13,6	12,9
West-Vlaanderen	12,9	13,2	12,9	12,9
Vlaams-Brabant	8,3	8,3	8,7	8,2
Vlaams Gewest	13,76	14,05	14,06	13,65

4.12 Kansarmoede-index naargelang de provincie (percentage)

Bron: *Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin*

(1) De cijfers voor 2019 wijken licht af van wat vorig jaar gepubliceerd werd omdat in het najaar bleek dat de registratie in 1 van de structuurondersteunende steden (Vilvoorde) niet volledig genoeg was meegenomen in de berekeningen

4.13 Kansarmoede-index naar type gemeente

Type gemeente volgens VRIND-indeling	2019 ⁽¹⁾	2020
Grootsteden	27,9	26,9
Centrumsteden	18,4	18,2
Kleinstedelijk provinciaal gebied	15,4	14,9
Structuurondersteunende steden	13,9	13,9
Grootstedelijke rand	8,9	9,2
Overgangsgebied	8,6	8,4
Regionaalstedelijke rand	8,2	7,7
Stedelijk gebied rond Brussel	8,1	7,4
Platteland	7,5	7,4
Totaal	14,1	13,7

4.13 Kansarmoede-index bij zeer jonge kinderen, naar type gemeente in Vlaams Gewest - 2019-2020 (percentage)

Bron: *Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin*

(1) De cijfers voor 2019 wijken licht af van wat vorig jaar gepubliceerd werd omdat in het najaar bleek dat de registratie in 1 van de structuurondersteunende steden (Vilvoorde) niet volledig genoeg was meegenomen in de berekeningen

6.4. Kansarmoede-index naar origine van de moeder

De kansarmoede-index bij kinderen van wie de moeder bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had, ligt met 32,4% heel wat hoger dan de 5,7% bij kinderen met een moeder van Belgische origine (zie tabel 4.14). Dat er een verschil tussen beide groepen is, is ook logisch omdat we in hoofdstukken 2 en 3 vaststelden dat de inkomens- en arbeidssituatie bij kinderen van vreemde herkomst minder gunstig is.

Bij de kinderen met een moeder van Belgische origine ligt de kansarmoede-index het laagst in Vlaams-Brabant (3,6%) en het hoogst in West-Vlaanderen (6,9%). Bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine ligt de kansarmoede-index eveneens het laagst in Vlaams-Brabant (19,1%) en het hoogst in Antwerpen (37,1%) en West-Vlaanderen (36,9%).

4.14 Kansarmoede-index naar origine van de moeder per provincie

	Belgische origine			Niet-Belgische origine			Totaal ⁽¹⁾		
	2010	2019 ⁽²⁾	2020	2010	2019 ⁽²⁾	2020	2010	2019 ⁽²⁾	2020
Antwerpen	3,9	6,0	5,8	27,9	37,9	37,1	11,4	18,0	17,5
Vlaams-Brabant	3,1	3,9	3,6	13,9	19,8	19,1	5,5	8,7	8,2
West-Vlaanderen	5,0	7,1	6,9	23,7	37,4	36,9	7,2	12,9	12,9
Oost-Vlaanderen	3,8	5,9	5,6	21,9	34,4	32,4	7,4	13,6	12,9
Limburg	5,2	6,7	6,6	22,8	33,1	32,8	10,1	14,3	14,1
Vlaams Gewest	4,1	5,9	5,7	23,4	33,4	32,4	8,6	14,1	13,7

4.14 Kansarmoede-index bij zeer jonge kinderen naar origine van de moeder, naargelang de provincie - 2010, 2019 en 2020 (percentage)

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) In de totaalcijfers zijn ook kinderen verrekend waarbij de origine van de moeder niet gekend is. De evolutie van het totaalcijfer kan daarom licht verschillen van de evolutie van de cijfers per origine

(2) De cijfers voor 2019 wijken licht af van wat vorig jaar gepubliceerd werd omdat in het najaar bleek dat de registratie in 1 van de structuurondersteunende steden (Vilvoorde) niet volledig genoeg was meegenomen in de berekeningen

De daling van de index (t.o.v. 2019) doet zich zowel voor bij kinderen met een moeder van Belgische origine als bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine.

Tabel 4.14 toont ook dat de kansarmoede-index op 10 jaar tijd is toegenomen met 5 procentpunten en dat er zowel bij kinderen met een moeder van Belgische als bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine een stijging is. t.o.v. 2010. De evolutie van de algemene index wordt echter duidelijk wel sterker

beïnvloed door de (sterkere) stijging van de kansarmoede-index bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine en door het feit dat het aandeel kinderen met een moeder van niet-Belgische origine in Vlaanderen in die periode is gestegen.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat er zich grote verschillen voordoen naargelang de origine van de moeder. De kansarmoede-index 2020 ligt het hoogst bij kinderen met een moeder van Afrikaanse origine. 36% van de kinderen

met een moeder van Maghreb-origine groeit op in kansarmoede, bij kinderen met een moeder met een origine van een ander Afrikaans land gaat het zelfs om bijna de helft van de kinderen (48,2%). Er zijn echter ook kinderen met een Europese herkomst die een hogere kansarmoede-index kennen. Zo wordt 23% van de kinderen met een moeder met een origine uit het oostelijke deel van de Europese Unie in een kansarmoedesituatie geboren.

6.5. Woonplaats en herkomst van de kinderen en gezinnen in kansarmoede

Tabel 4.15 geeft aan dat 48,5% van de kinderen in kansarmoede leeft in 13 steden (de 2 grootsteden en de

11 andere centrumsteden), 7,7% leeft op het platteland.

Kansarmoede is ontegensprekelijk sterker aanwezig in de steden, maar kan tegelijk niet losgekoppeld worden van de origine van de moeder. 68,5% van de kinderen

die opgroeien in kansarmoede heeft een moeder die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had. Er doen zich wel opmerkelijke verschillen voor tussen de provincies.

4.15 Woonplaats kinderen in kansarmoede naar type gemeente

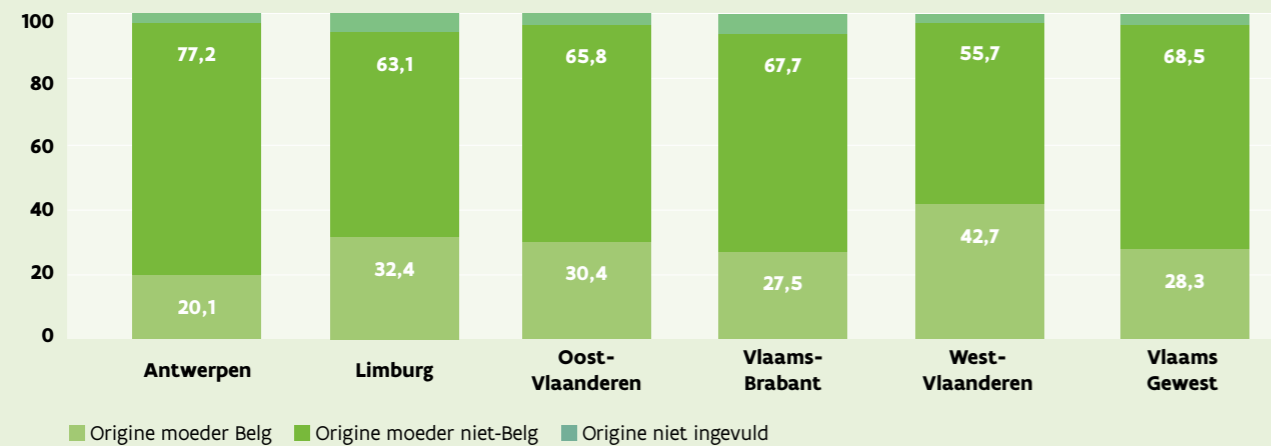
Type gemeente volgens VRIND-indeling	Aandeel 2018	Aandeel 2019	Aandeel 2020
Grootsteden	32,3	31,7	30,6
Centrumsteden	18,4	17,6	17,9
Overgangsgebied	12,5	13,0	13,2
Kleinstedelijk provinciaal	11,3	11,2	11,2
Structuurondersteunende steden	9,8	10,3	10,7
Platteland	7,2	7,6	7,7
Regionaalstedelijke rand	3,3	3,2	3,2
Grootstedelijke rand	2,5	2,8	3,1
Stedelijk gebied rond Brussel	2,6	2,5	2,4
Vlaams Gewest	100,0	100,0	100,0

4.15 Woonplaats van kinderen die in kansarmoede leven naar type gemeente in Vlaams Gewest (percentage) - 2018-2020

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

Grafiek 4.16 illustreert dat in Antwerpen 77,2% van de kinderen in kansarmoede een moeder heeft die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had. In West-Vlaanderen ligt dat percentage heel wat lager (55,7%).

4.16 Origine van de moeder van de kinderen in kansarmoede per provincie

4.16 Origine van de moeder van de kinderen in kansarmoede - per provincie (percentage) - 2020
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

Tabel 4.17 geeft aan dat de niet-Belgische nationaliteiten vooral betrekking hebben op Afrikaanse nationaliteiten. 13,2% van de kinderen in kansarmoede heeft een moeder die bij haar geboorte een nationaliteit had van een Maghreb-land (Marokko, Algerije, Tunesië, Libië of Mauretanië). 14,8% heeft een moeder met de eerste nationaliteit van een ander Afrikaans land. 11,5% van de kinderen heeft een moeder met nationaliteit bij geboorte van een land uit de EU, vooral dan van een Oost-Europees land.

4.17 Kinderen in kansarmoede naar cluster van eerste nationaliteit van de moeder

Cluster van nationaliteiten	Aandeel 2020
België	28,3
Europese Unie (zonder België)	11,5
<i>waarvan noordelijk en westelijk deel</i>	2,5
<i>zuidelijk deel</i>	1,2
<i>oostelijk deel</i>	7,8
Afrika	28,0
<i>waarvan Maghreb</i>	13,2
<i>andere landen van Afrika</i>	14,8
Azië	20,3
<i>waarvan Turkije</i>	3,6
<i>andere landen van Azië</i>	16,7
Ex-Oostblok (niet-EU): Albanië, Oekraïne, Wit-Rusland, Servië, Kosovo ...	7,0
Andere (o.a. landen van Noord-, Zuid- en Centraal-Amerika)	1,8
Origine moeder niet ingevuld	3,2
Totaal	100,0

4.17 Origine van de moeder van kinderen in kansarmoede naar cluster van eerste nationaliteit van de moeder - Vlaams Gewest - kansarmoede-index 2020
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

6.6. Hoeveel en welke criteria geven aanleiding tot kansarmoede?

De registratie over kansarmoede gebeurt – omdat kansarmoede meerdere dimensies kent – op basis van 6 verschillende criteria. Door te kijken naar de oordelen op de criteria kunnen we voor de kinderen die leven in kansarmoede aangeven op welke vlakken kansarmoede zich vooral manifesteert.

Ongeveer de helft (48,1%) van de kinderen in kansarmoede heeft op 3 van de 6 levensdomeinen een minder gunstige positie. Bij 19,2% van de kinderen in kansarmoede gaat het om minstens 5 levensdomeinen.

Grafiek 4.18 geeft – voor de kinderen die meegeteld werden in de berekening van de kansarmoede-index 2020 – aan bij hoeveel kinderen een bepaald levensdomein als onvoldoende werd

beschouwd door de medewerkers van de lokale teams van Kind en Gezin. De grafiek maakt duidelijk of er verschillen zijn naar de origine van de moeder (Belgisch of niet-Belgisch).

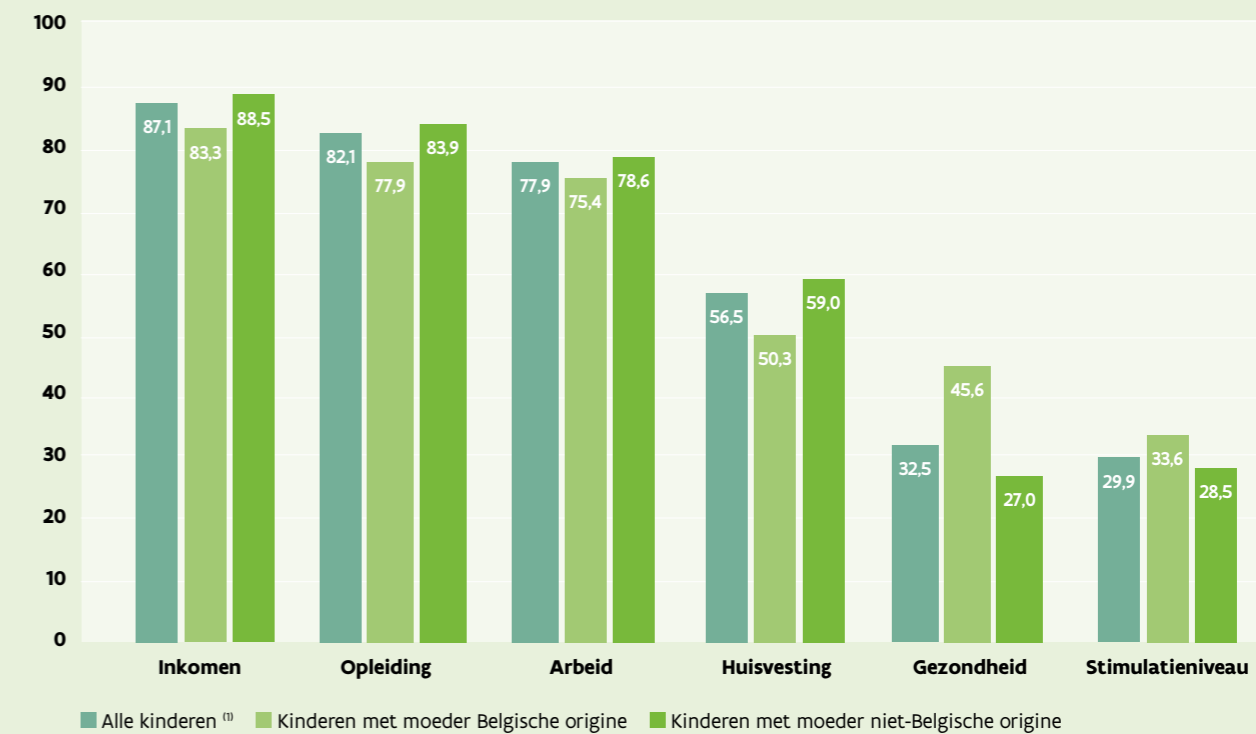
De grafiek toont aan dat 2 domeinen bij meer dan 8 op de 10 kinderen in kansarmoede als onvoldoende worden beoordeeld. Kansarmoede heeft dus vooral te maken met een beperkt inkomen en met een laag opleidingsniveau van de ouders. 77,9% van de kinderen heeft ouders die werkloos zijn of een preciaire arbeidssituatie kennen. Meer dan de helft (56,5%) van de kinderen in kansarmoede heeft een gebrekkige huisvestingssituatie. Gezondheidsproblemen en een laag stimulatie niveau zijn de minst voorkomende criteria bij de kinderen in kansarmoede.

Bij de kinderen in kansarmoede zien we voor 4 van de 6 levensdomeinen

(inkomen, arbeid, opleiding en huisvesting) dat het aandeel kinderen dat onvoldoende scoort groter is bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine. Het verschil is het grootst voor het levensdomein huisvesting, wat erop wijst dat dat een groter probleem is voor kinderen met een moeder van niet-Belgische origine. Anderzijds zien we dat het aandeel kinderen met problemen in het gezin op het vlak van gezondheid hoger ligt bij kansarme kinderen met een moeder van Belgische origine (45,6% versus 27%).

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat bij 58,5% van de kinderen (minstens) de 3 socio-economische criteria (arbeid, inkomen en opleiding) samen als onvoldoende beoordeeld worden.

4.18 Kinderen in kansarmoede naar onderliggende levensdomeinen/criteria per origine van de moeder

4.18 Kinderen die volgens de kansarmoede-index 2020 als kansarm worden beschouwd naar onderliggende levensdomeinen/criteria per origine van de moeder (percentage) - Vlaams Gewest
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin
(1) Onder 'alle kinderen' worden ook de kinderen meegeteld waarbij de origine van de moeder niet gekend is. In 2020 lag het aandeel onbekende waarden onder de kinderen in kansarmoede op 3,2%

HOOFDSTUK 5

KINDEROPVANG EN ANDERE EXTERNE OPVOEDINGSMILIEUS

Kinderen komen al snel in contact met andere opvoedingsmilieus (kinderopvang, school ...) waar ze ook heel wat tijd doorbrengen. We schetsen in dit hoofdstuk hoeveel baby's en peuters worden opgevangen en nemen cijfers op over enkele specifieke

opvoedingsmilieus (onderwijs, internaten, centra voor kindercare en gezinsondersteuning, pleegzorg) en specifieke situaties in die milieus (inclusieve opvang, buitengewoon onderwijs, schoolse vorderingen).

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

5.1 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang	97
5.2 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang per provincie	98
5.3 Gebruik formele vergunde opvang baby's en peuters per leeftijd.....	99
5.4 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang per soort opvang	100
5.5 Aantal inclusief opgevangen kinderen per leeftijd.....	101
5.6 Kinderen in buitengewoon onderwijs per type	103
5.7 Aantal kinderen op internaat	104
5.8 Leerlingen naar schoolse vorderingen in het gewoon lager en secundair onderwijs	105
5.9 Begeleide kinderen door centra voor kindercare en gezinsondersteuning	106
5.10 Kinderen naar begeleidingsvorm in centra voor kindercare en gezinsondersteuning	107
5.11 Kinderen in pleegzorg.....	108

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

Op basis van registraties door opvanglocaties over aanwezige kinderen berekent Opgroeien het aandeel kinderen onder de 3 jaar dat formele opvang gebruikt en het aantal inclusief opgevangen kinderen. Gegevens over specifieke onderwijssituaties komen uit het Statistisch jaarboek van het Vlaamse onderwijs.

Cijfers over kinderen in pleegzorg en kinderen in centra voor kindercare en gezinsondersteuning (CKG's) steunen op registraties door de betrokken voorzieningen, verzameld en bewerkt door Opgroeien. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

1. KINDEREN EN KINDEROPVANG

1.1. Gebruik van formele opvang door kinderen onder de 3 jaar op basis van septemberstellingen

53,7% van de kinderen gebruikt formele opvang, een daling met 1,3 procentpunt

1.1.1. Inleiding op de cijfers

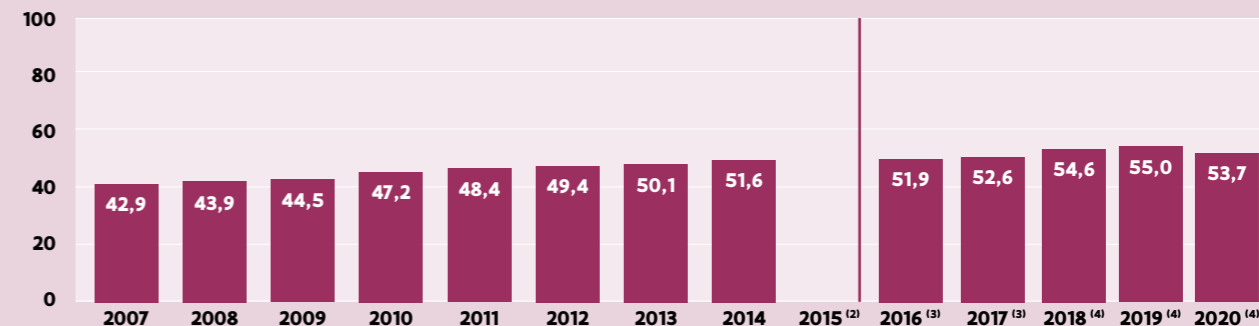
De evolutie van het gebruik van formele opvang volgen we op aan de hand van tellingen van het aantal kinderen aanwezig in opvanglocaties, die we afzetten

tegen alle kinderen van die leeftijd in de populatie. Sinds 2016 gebeurt de telling anders dan voordien (voor meer uitleg, zie de Bijlage), waardoor we de cijfers vanaf 2016 niet zomaar meer mogen vergelijken met de oude gebruikscijfers. Sinds 2019 is de registratie aangepast voor de opvanglocaties zonder subsidies voor inkomenstarief. Door de invoering van een kinderopvangtoeslagensysteem in het kader van het Groeipakket geven die opvanglocaties nu maandelijks op kindniveau gegevens over aanwezigheden door. Daardoor zijn de gebruikscijfers vollediger en van betere kwaliteit.

1.1.2. Gebruik formele opvang door 0- tot 3-jarigen in het Vlaamse Gewest en per provincie

In 2020 maakt 53,7% van de kinderen tussen 2 maanden en 3 jaar gebruik van formele vergunde kinderopvang voor baby's en peuters (zie grafiek 5.1). Dat is 1,3 procentpunt minder dan in september 2019. Die evolutie moet uiteraard gesitueerd worden in de coronacrisis.

5.1 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang ⁽¹⁾

5.1 Kinderen van 2 maanden tot 3 jaar die in het Vlaamse Gewest wonen in opvanglocaties vergund door Opgroeien - 2007-2020 (percentage)

Bron: Agentschap Opgroeien, registratie aanwezige kinderen

(1) Omdat we van mening zijn dat we door de gewijzigde berekeningswijze geen uitspraken over de evolutie mogen doen, beschouwen we het cijfer van 2016 als het begin van een nieuwe historische reeks, wat in de grafiek ook duidelijk wordt aangegeven

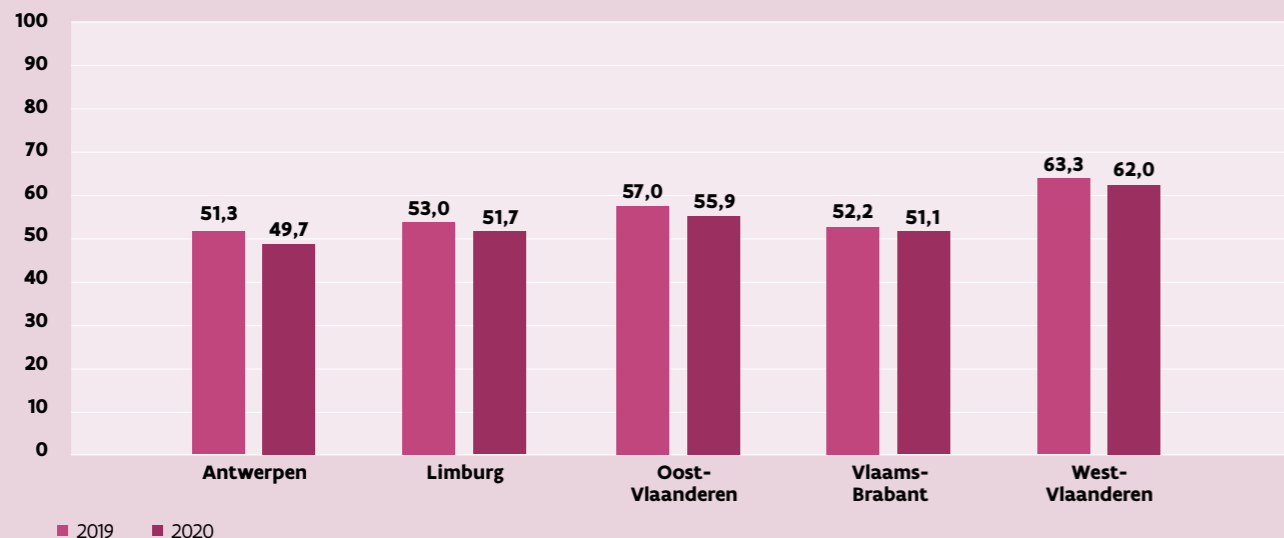
(2) In 2015 werd de registratie niet georganiseerd omdat de invoering van het decreet voor de opvang van baby's en peuters volop bezig was

(3) Percentage berekend op het aantal kinderen van 2 maanden tot en met 36 maanden dat volgens de Mirage-databank in september in het Vlaamse Gewest woont. In de jaren 2007-2014 gebeurden de tellingen gedurende de week van 1 februari

(4) Percentage berekend op het aantal kinderen van 2 maanden tot en met 35 maanden dat volgens de Mirage-databank in september in het Vlaamse Gewest woont

5.2 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang per provincie ⁽¹⁾

5.2 Kinderen van 2 maanden tot 3 jaar in opvanglocaties die vergund zijn door Opgroeien per provincie - 2019 en 2020 (percentage)

Bron: Opgroeien, registratie aanwezige kinderen in september

(1) Percentage berekend op het aantal kinderen van 2 maanden tot en met 35 maanden dat volgens de Mirage-databank in september van het jaar in de betreffende provincie woont

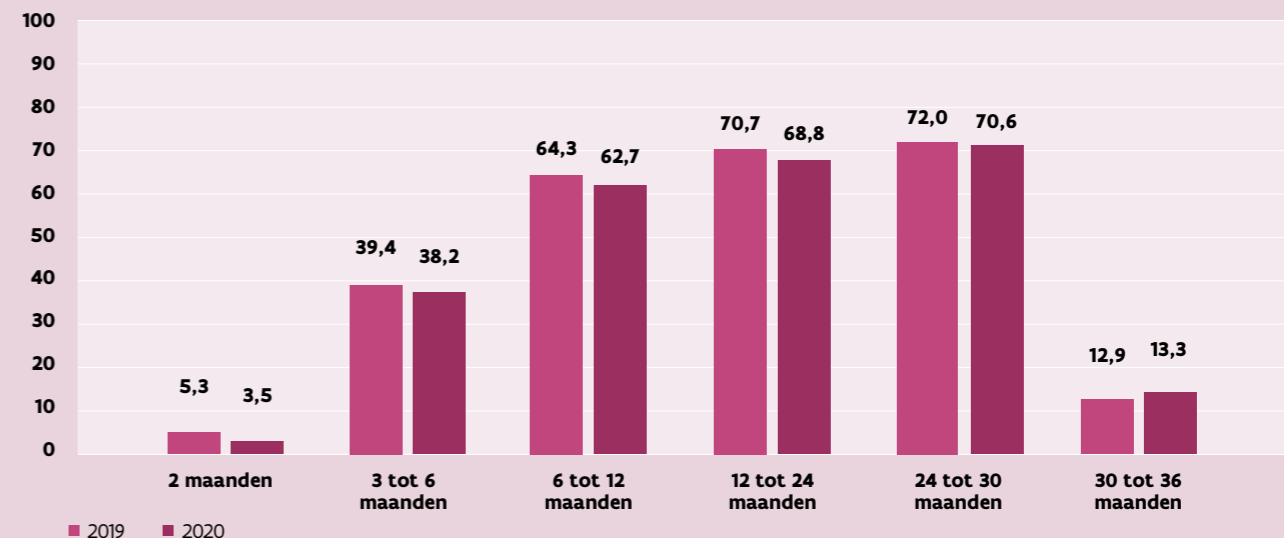
Het gebruik van formele vergunde opvang voor baby's en peuters verschilt aanzienlijk tussen de provincies (zie grafiek 5.2). Het gebruik ligt het hoogst in West-Vlaanderen (62%) en het laagst in Antwerpen (49,7%). Oost-Vlaanderen (55,9%), Limburg (51,7%) en Vlaams-Brabant (51,1%) situeren zich daartussen. In 4 van de 5 provincies maakt

meer dan de helft van de kinderen tussen 2 maanden en 3 jaar gebruik van vergunde opvang. In alle provincies is er een afname van het gebruik t.o.v. 2019.

1.1.3. Gebruik formele opvang per leeftijd en per vergunningstype

Het gebruik verschilt naargelang de leeftijd van de kinderen (zie grafiek 5.3). Ongeveer 7 op de 10 kinderen tussen 12 en 30 maanden gebruiken formele opvang, bij kinderen van andere

5.3 Gebruik formele vergunde opvang baby's en peuters per leeftijd ⁽¹⁾

5.3 Kinderen van 2 maanden tot 3 jaar in opvanglocaties vergund door Opgroeien per leeftijd - Vlaams Gewest - 2019 en 2020 (percentage)

Bron: Opgroeien, registratie aanwezige kinderen in september

(1) Percentage berekend (per leeftijd) op het aantal kinderen van 2 maanden tot en met 35 maanden dat volgens de Mirage-databank in september van het jaar in het Vlaamse Gewest woont

leeftijden ligt dat cijfer lager. Het gebruik ligt het hoogst bij kinderen met een leeftijd tussen 24 en 30 maanden (70,6%). Slechts 3,5% van de baby's van 2 maanden gebruikt formele opvang in 2020, bij kinderen van 3 tot 6 maanden bedraagt het gebruikscijfer 38,2%. De

grafiek maakt ook duidelijk dat heel wat kinderen ouder dan 2,5 jaar geen gebruik meer maken van formele dagopvang en al naar de kleuterschool gaan.

Ten opzichte van 2019 zien we dat het aandeel kinderen dat formele opvang

gebruikt in alle leeftijdsklassen onder de 30 maanden is afgenomen. Enkel bij de oudste kinderen zien we een lichte toename.

Tabel 5.4 geeft 2 soorten cijfers per soort opvang. In de eerste kolom wordt het aandeel aanwezige kinderen uitgedrukt per vergunningstype. Zo zien we bijvoorbeeld dat 24,1% van de kinderen tussen 2 maanden en 3 jaar gebruikmaakt van formele groepsopvang waar ze volgens inkomenstarief (IKT) kunnen betalen.

In de tweede kolom geven we het aandeel kinderen per vergunningstype weer t.o.v. alle kinderen die opvang gebruiken. Daaruit leiden we af dat 76,1% van de kinderen die in de formele kinderopvang aanwezig zijn, in een opvanglocatie zit waar ze volgens inkomenstarief kunnen betalen. 66% van de aanwezige kinderen maakt

gebruik van groepsofopvang. Opvang bij onthaalouders is dus nog steeds belangrijk in Vlaanderen, aangezien 1 op de 3 opgevangen kinderen in die context opgevangen wordt.

5.4 Kinderen onder de 3 jaar in formele vergunde opvang per soort opvang

Inkomenstarief	Vergunningstype	Gebruik ⁽¹⁾	Aandeel kinderen per vergunningstype t.o.v. alle kinderen die opvang gebruiken
IKT	Gezinsopvang	16,7	31,1
	Groepsopvang	24,1	44,9
	Totaal IKT	40,8	76,1
Niet-IKT	Gezinsopvang	1,5	2,8
	Groepsopvang	11,3	21,1
	Totaal niet-IKT	12,8	23,9
Totaal		53,7	100,0

5.4 Kinderen van 2 maanden tot 3 jaar in formele opvang vergund door Opgroeien naar soort opvang - Vlaams Gewest (percentage)

Bron: Opgroeien, registratie aanwezige kinderen in september 2020

(1) Percentage berekend op het aantal kinderen van 2 maanden tot en met 35 maanden dat volgens de Mirage-databank in september 2020 in het Vlaamse Gewest woont

1.2. Inclusief opgevangen kinderen

Inclusieve opvang is de opvang van kinderen met een specifieke zorgbehoefte samen met kinderen zonder specifieke zorgbehoefte. Opvanglocaties kunnen voor de opvang van die kinderen subsidies krijgen en kunnen ook ondersteund worden door een Centrum Inclusieve Kinderopvang (CIK).

Op basis van registratiegegevens van 2020 weten we dat er 1064 verschillende kinderen inclusief worden opgevangen in de vergunde opvang van baby's en peuters. Tabel 5.5 geeft aan dat meer dan de helft (55,6%) van die kinderen onder de 3 jaar was. Mogelijk worden er meer kinderen inclusief opgevangen, want de cijfers zijn gebaseerd op aanvraagdossiers voor de subsidie voor inclusieve opvang.

5.5 Aantal inclusief opgevangen kinderen per leeftijd ⁽¹⁾

	2019 ⁽²⁾	2020 ⁽³⁾
Leeftijd van de kinderen	Aantal	Aantal
Kinderen onder de 3 jaar	704	547
<i>waarvan 0 jaar</i>	73	46
<i>waarvan 1 jaar</i>	266	201
<i>waarvan 2 jaar</i>	365	300
Kinderen tussen 3 en 6 jaar	349	367
<i>waarvan 3 jaar</i>	242	258
<i>waarvan 4 jaar</i>	69	77
<i>waarvan 5 jaar</i>	38	32
Kinderen tussen 6 en 12 jaar	149	132
Kinderen van 12 jaar of ouder	20	18
Totaal	1 222	1 064

5.5 Aantal inclusief opgevangen kinderen in de vergunde opvang baby's en peuters per leeftijdsklasse - 2019-2020

Bron: Opgroeien, registratie inclusieve opvang

(1) Het aantal kinderen dat in de buitenschoolse opvang inclusief wordt opgevangen werd niet meegeteld (want niet geregistreerd)

(2) De cijfers voor 2019 werden aangepast na verwerking van alle aanvragen voor ondersteuning in de loop van 2020

(3) Voorlopige cijfers omdat opvanglocaties hun aanvragen voor ondersteuning nog tot midden 2021 kunnen indienen

2. KINDEREN IN SPECIFIEKE ONDERWIJSINSTELLINGEN EN KINDEREN MET SCHOOLVERTRAGING

2.1. Kinderen in buitengewoon onderwijs en kinderen met specifieke begeleiding

0,9% kleuters niet in het 'mainstream'-onderwijs, in het lager en secundair onderwijs loopt dat op tot 5,5% en 4,9%

In het onderwijslandschap maken we al geruime tijd een onderscheid tussen gewoon en buitengewoon onderwijs. Buitengewoon onderwijs is bedoeld voor kinderen die tijdelijk of permanent specifieke hulp nodig hebben en is ingedeeld in types, volgens de beperking van de kinderen en de specifieke zorg die ze nodig hebben. Het decreet van 21 maart 2014 over maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ('M-decreet') voerde aanpassingen door aan de structuur van het buitengewoon onderwijs. In het buitengewoon onderwijs worden type 1 (leerlingen met een licht verstandelijke beperking) en type 8 (leerlingen met ernstige leerstoornissen) geleidelijk afgebouwd en omgevormd tot het nieuwe type 'basisaanbod'. Leerlingen uit dat nieuwe type

kunnen na een positieve evaluatie van de school en het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) na verloop van tijd weer in het gewoon onderwijs instromen. Er kwam ook een nieuw type 9 voor kinderen met autisme die geen verstandelijke beperking hebben en ondanks extra ondersteuning niet in het gewoon onderwijs terecht kunnen. Die aanpassingen zijn van kracht sinds 1 september 2015.

Tabel 5.6 geeft aan hoeveel kinderen in welk van die types van het buitengewoon onderwijs zitten en geeft ook het aandeel leerlingen in het buitengewoon onderwijs weer in de hele onderwijspopulatie voor het kleuteronderwijs, het lager onderwijs en het secundair onderwijs.

0,9% van de kleuters zit in het buitengewoon kleuteronderwijs. 46,6% van die kinderen zit in het type 2 buitengewoon onderwijs voor kinderen met een verstandelijke beperking, 29,5% zit in type 9 voor kinderen met een autismespectrumstoornis zonder een verstandelijke beperking.

5,5% van de kinderen in het lager onderwijs volgt buitengewoon onderwijs. In het schooljaar 2019-2020 zit 43,4% van die leerlingen in het type 'basisaanbod', bijna 1 op de 5 in type 9.

4,9% van de leerlingen in het secundair onderwijs zit in het buitengewoon onderwijs. Daarvan zit 27,9% van de leerlingen in het type basisaanbod. In het secundair buitengewoon onderwijs zitten ongeveer evenveel leerlingen (25%) in type 2 als in type 9.

Opmerkelijk is dat over alle onderwijsniveaus heen telkens meer dan twee derde van de kinderen in het buitengewoon onderwijs van het mannelijke geslacht is.

In het schooljaar 2019-2020 zijn er in alle onderwijsniveaus meer kinderen aanwezig in het buitengewoon onderwijs dan in het schooljaar 2018-2019. In het lager en secundair onderwijs (respectievelijk +3,2% en +2,7%) is de toename procentueel wel minder groot dan in het kleuteronderwijs (+8,6%).

5.6 Kinderen in buitengewoon onderwijs per type ⁽¹⁾

	Kleuter- onderwijs	Lager onderwijs	Secundair onderwijs
Type basisaanbod ^{(2) (3)}	-	43,4	27,9
Licht mentale handicap (type 1) ⁽⁴⁾	-	2,7	3,8
Verstandelijke beperking (type 2)	46,6	15,1	25,8
Emotionele stoornis of gedragsstoornis zonder verstandelijke beperking (type 3)	5,2	7,0	8,0
Motorische beperking (type 4)	9,6	3,9	6,2
Visuele beperking (type 6)	0,7	0,5	1,2
Auditieve beperking of spraak- of taalstoornis (type 7)	8,3	4,5	1,6
Ernstige leerstoornissen (type 8) ⁽⁴⁾	-	3,4	-
Autismespectrumstoornis zonder verstandelijke beperking (type 9) ⁽²⁾	29,5	19,5	25,5
Totaal aantal kinderen in buitengewoon onderwijs	100,0 (N=2 325)	100,0 (N=25 567)	100,0 (N=21 095)
Aandeel buitengewoon onderwijs in totaal	0,9	5,5	4,9

5.6 Kinderen in het Vlaamse buitengewoon onderwijs: aantal en percentage van de schoolgaande kinderen naar type - schooljaar 2019-2020

Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaamse onderwijs, schooljaar 2019-2020

(1) Om dubbelstellingen te voorkomen, worden de ziekenhuisscholen (type 5) niet opgenomen

(2) Nieuw type sinds september 2015

(3) Type 'basisaanbod' wordt niet ingericht in het buitengewoon kleuteronderwijs

(4) Type 1 en type 8 verdwijnen geleidelijk door uitstroom bestaande leerlingen; nieuwe leerlingen komen in het type 'basisaanbod'

2.2. Kinderen op internaat

Tabel 5.7 geeft aan hoeveel kinderen in het kleuteronderwijs, het lager onderwijs of het secundair onderwijs in een internaat verblijven. In totaal gaat het om 9268 kinderen. 53,7% van de internen is van het mannelijke geslacht. Het aantal internen ligt lager dan in het schooljaar 2018-2019, vooral door dalingen van het aantal internen in het voltijds secundair onderwijs. In het buitengewoon onderwijs stellen we een stijging van het aantal internen vast.

5.7 Aantal kinderen op internaat ⁽¹⁾

	2018-2019	2019-2020
Gewoon kleuteronderwijs	95	90
Buitengewoon kleuteronderwijs	6	6
Gewoon lager onderwijs	1 024	981
Buitengewoon lager onderwijs	151	161
Voltijds gewoon secundair onderwijs	7 977	7 701
Deeltijds secundair onderwijs	44	42
Buitengewoon secundair onderwijs	258	287
Totaal	9 555	9 268

5.7 Aantal kinderen dat in een internaat verblijft - Vlaamse Gemeenschap - schooljaren 2018-2019 en 2019-2020
Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaamse onderwijs, schooljaar 2018-2019 en 2019-2020
(1) Dat zijn er wellicht meer omdat gegevens van internaten met minder dan 30 internen niet worden opgenomen omdat ze niet subsidieerbaar zijn

2.3. Kinderen naar schoolse vorderingen

Een laatste cijfer over het opvoedingsmilieu onderwijs gaat over de schoolse vorderingen van kinderen (voorsprong, op leeftijd of vertraging). Schoolse vertraging is het aantal leerjaren vertraging dat een leerling oploopt t.o.v. het leerjaar waarin hij zich zou bevinden als hij jaar na jaar zou vorderen. Het is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven. Het kan ook veroorzaakt worden door ziekte, atypische studieovergangen,

late instapleeftijd ... Wat ook de oorzaak is, het vaak voorkomen van schoolvertraging is een belangrijk signaal.

Tabel 5.8 toont aan dat in totaal 11,7% van de kinderen in het gewoon lager onderwijs een schoolse vertraging heeft. 1% heeft een voorsprong. Het aandeel leerlingen met schoolse vertraging ligt hoger in het secundair onderwijs en loopt op naar onderwijsgraad. In de eerste graad bedraagt het aandeel 18%, in de derde graad gaat het al om bijna 1 op de 3 leerlingen (31,7%).

Ook het verschil tussen kinderen van Belgische nationaliteit en niet-Belgische kinderen springt in het oog. In het lager onderwijs heeft 33,9% van de kinderen met een andere nationaliteit een schoolse vertraging. Bij kinderen met een Belgische nationaliteit gaat het om 9,3%. Dat verschil neemt verder toe in het secundair onderwijs. Vanaf de tweede graad kent meer dan 60% van de leerlingen met niet-Belgische nationaliteit een schoolse vertraging.

5.8 Leerlingen naar schoolse vorderingen in het gewoon lager en secundair onderwijs

		Voorsprong	Op leeftijd	Achterstand		Totaal
				1 jaar	2 of meer jaar	
Lager onderwijs	Belgische nationaliteit	1,1	89,7	8,8	0,5	100,0 (N=382 284)
	Niet-Belgische nationaliteit	0,6	65,6	28,9	5,0	100,0 (N=42 676)
	Totaal	1,0	87,3	10,8	0,9	100,0 (N=424 960)
Eerste graad secundair onderwijs	Belgische nationaliteit	1,6	83,2	14,2	1,1	100,0 (N=134 812)
	Niet-Belgische nationaliteit	0,7	51,2	40,5	7,7	100,0 (N=12 208)
	Totaal	1,5	80,5	16,4	1,6	100,0 (N=147 020)
Tweede graad secundair onderwijs	Belgische nationaliteit	1,5	75,3	19,5	3,7	100,0 (N=130 396)
	Niet-Belgische nationaliteit	0,6	36,6	41,8	21,1	100,0 (N=11 691)
	Totaal	1,5	72,1	21,4	5,1	100,0 (N=142 087)
Derde graad secundair onderwijs	Belgische nationaliteit	1,5	69,5	23,1	5,9	100,0 (N=117 084)
	Niet-Belgische nationaliteit	0,4	32,1	38,2	29,3	100,0 (N=8 795)
	Totaal	1,4	66,9	24,2	7,5	100,0 (N=125 879)

5.8 Aantal kinderen in het gewoon lager en secundair onderwijs naar schoolse vorderingen, naargelang de nationaliteit - Vlaams Gewest - schooljaar 2019-2020
Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaamse onderwijs, schooljaar 2019-2020

3. KINDEREN IN BEGELEIDING BIJ CENTRA VOOR KINDERZORG EN GEZINSONDERSTEUNING

Bij probleem- of crisissituaties met jonge kinderen of bij behoefte aan dag- en nachtopvang door een bijzondere financiële situatie of leef-, arbeids-, woon- of gezondheidssituatie kan op verzoek van de ouders een beroep gedaan worden op centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning (CKG), erkend en gesubsidieerd door Opgroeien. We schetsen om hoeveel kinderen het gaat en geven aan welk soort begeleiding er gegeven wordt.

In de CKG's zijn er, op basis van de door de centra doorgegeven aantallen over

het hele jaar 2020, 4424 kinderen in begeleiding, bijna uitsluitend kinderen onder de 12 jaar. 39,5% van de begeleide kinderen is tussen 6 en 12 jaar, 24,5% is onder de 3 jaar.

Ten opzichte van 2019 zijn er 831 kinderen minder die begeleid en/of opgevangen worden (zie tabel 5.9). Uit een vergelijking met de (niet-opgenomen) cijfers per leeftijd over 2019 leren we dat de daling zich voordoet in elke leeftijdsklasse, maar wel het sterkst bij de kinderen onder de 3 jaar (-497). Die daling situeert zich in een jaar waarin de

coronacrisis een grote impact had. CKG's bieden niet alleen heel wat persoonlijke begeleidingen aan, maar hebben ook een aanbod in groep (groepstrainingen, groepsopvang tijdens de dag ...). Uiteraard kon niet al dat aanbod plaatsvinden zoals voorheen, met impact op het bereik van de CKG's. Bovendien werden opvangplaatsen vaak langer ingenomen dan normaal, waardoor minder kinderen kortdurend konden worden opgevangen.

5.9 Begeleide kinderen door centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning ⁽¹⁾

2017	2018	2019	2020				
Totaal	Totaal	Totaal	Kinderen onder de 3 jaar	Kinderen van 3 tot 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 jaar en ouder	Totaal
5 025	5 134 ⁽²⁾	5 255 ⁽³⁾	1 086	1 515	1 746	63	4 424 ⁽⁴⁾

5.9 Evolutie aantal unieke kinderen in begeleiding in centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning per jaar

Bron: Opgroeien

(1) Voor een aantal kinderen gelden ook begeleidingsmaatregelen vanuit de bijzondere jeugdzorg

(2) Inclusief 7 kinderen van wie de leeftijd onbekend was

(3) Inclusief 15 kinderen van wie de leeftijd onbekend was

(4) Inclusief 14 kinderen van wie de leeftijd onbekend was

Een CKG kan 4 begeleidingsvormen of functies aanbieden: *mobiele begeleidingen* aan huis, *ambulante trainingen* in het centrum, *dagopvang* en *residentiële opvang en begeleiding*, waarbij het kind voor een periode in het centrum verblijft.

De cijfers over de functies in de CKG's drukken we in tabel 5.10 uit op kindniveau, maar de som van het aantal begeleide kinderen is niet gelijk aan het aantal unieke kinderen omdat voor 1 kind meerdere begeleidingsvormen (tegelijk) kunnen worden ingezet. Bovendien registreren we enkel de

mobiele en ambulante begeleidingen voor het kind voor wie hulp gevraagd wordt. Daardoor zijn de aantallen een onderschatting van het aantal (indirect) begeleide kinderen wanneer er gezinnen met meerdere kinderen worden begeleid. Desalniettemin geven de cijfers een goed inzicht in het bereik van de begeleidingsvormen. Zo zien we dat 2981 kinderen en hun gezin een mobiele begeleiding krijgen en dat 1429 ambulante training krijgen.

Bijna een kwart van de kinderen (1046 kinderen) begeleid door een CKG wordt residentieel opgevangen. Als

we bekijken welke functies ingezet worden voor welke leeftijden, zien we dat in elke leeftijdsklasse het grootste aandeel kinderen mobiel begeleid wordt en dat in elke leeftijdsklasse minstens 1 op de 5 kinderen residentieel wordt opgevangen. Ambulante dagopvang gebeurt wel vaker bij kinderen onder de 3 jaar.

5.10 Kinderen naar begeleidingsvorm in centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning

	Mobiele begeleiding		Ambulante training		Ambulante dagopvang		Residentiële opvang		Totaal aantal unieke kinderen
	Aantal	Rij % ⁽¹⁾	Aantal	Rij % ⁽¹⁾	Aantal	Rij % ⁽¹⁾	Aantal	Rij % ⁽¹⁾	
Kinderen onder de 3 jaar	856	78,8	247	22,7	203	18,7	289	26,6	1 086
Kinderen van 3 tot 6 jaar	885	58,4	644	42,5	61	4,0	348	23,0	1 515
Kinderen van 6 tot 12 jaar	1 191	68,2	522	29,9	29	1,7	384	22,0	1 746
Kinderen van 12 jaar en ouder	40	63,5	9	14,3	1	1,6	23	36,5	63
Leeftijd onbekend	9	64,3	7	50,0	0	0,0	2	14,3	14
Totaal	2 981	67,4	1 429	32,3	294	6,6	1 046	23,6	4 424

5.10 Aantal kinderen per begeleidingsvorm en leeftijd in centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning - 2020

Bron: Opgroeien

(1) De rijpercentages mogen niet opgeteld worden, zij geven de verhouding tussen de kinderen in de begeleidingsvorm en het totaal aantal unieke kinderen, maar 1 kind kan in meer dan 1 begeleidingsvorm zitten

4. KINDEREN IN PLEEGZORG

Op basis van registraties door de private voorzieningen gesubsidieerd door Opgroeien kunnen we schetsen hoeveel unieke kinderen er in pleeggezinnen verbleven. Het gaat om cijfers over de situatie op het einde van het jaar. Pleegzorgsituaties die in de loop van het jaar werden afgerond, zijn dus niet meegeteld.

De cijfers zijn opgesplitst per leeftijd van de kinderen en per type pleegzorg. *Ondersteunende pleegzorg* is een kortstondig verblijf in een pleeggezin om bv. een weekend, een vakantie of een acute nood of crisis op te vangen. *Perspectiefbiedende pleegzorg* is bedoeld

om het pleegkind of de pleeggast een stabiel leefklimaat te bieden door een langdurig verblijf in een pleeggezin. Die vorm is aangewezen wanneer een terugkeer naar huis niet in het belang van het pleegkind of de pleeggast is. *Perspectiefzoekende pleegzorg* heeft als doel het pleegkind of de pleeggast snel te oriënteren en te begeleiden naar een duidelijke en duurzame oplossing. Dat kan zijn: terug naar huis, naar een voorziening, zelfstandig wonen ... of een langdurig verblijf in een pleeggezin.

Op 31 december 2020 zijn er 8251 pleegzorgsituaties, dat is een stijging van 6,4% t.o.v. 2019 (+495 kinderen).

1 op de 3 kinderen in pleegzorg is tussen 12 en 17 jaar, 1427 kinderen zijn onder de 6 jaar, waarvan 496 onder de 3 jaar.

De meeste kinderen (6528 pleegzorgsituaties, 79,1%) krijgen perspectiefbiedende pleegzorg. De ondersteunende pleegzorg (16,4%) en de perspectiefzoekende pleegzorg (6,6%) vormen een minderheid van de pleegzorgsituaties.

We stellen t.o.v. 2019 een toename vast voor ondersteunende pleegzorg (+15,7%) en voor perspectiefbiedende pleegzorg (+10,6%). Er was een sterke afname van de perspectiefzoekende pleegzorg (-33,2%).

5.11 Kinderen in pleegzorg

	2019	2020				Totaal ⁽²⁾
	Totaal	Kinderen onder de 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Kinderen van 18 jaar en ouder ⁽¹⁾	
Ondersteunende pleegzorg	1 170	233	541	447	132	1 354
Perspectiefbiedende pleegzorg	5 901	1 011	1 867	2 189	1 461	6 528
Perspectiefzoekende pleegzorg	813	213	129	165	36	543
Totaal	7 756	1 427	2 461	2 744	1 618	8 251

5.11 Aantal kinderen per leeftijd en per type pleegzorg - situatie op 31 december

Bron: Opgroeien, BINC-rapport op basis van registraties private voorzieningen

(1) Bij deze leeftijdsklasse worden ook pleeggasten met een handicap of psychiatrische problematiek geteld die rechtstreeks instromen binnen de volwassenwerking van de pleegzorgdiensten (wel onder bepaalde voorwaarden)

(2) Omdat een jongere verschillende types pleegzorg benut kan hebben is het totaal aantal unieke kinderen verschillend van de som van de rijen

HOOFDSTUK 6

GEZONDHEID, STERFTE EN MORBIDITEIT BIJ KINDEREN

Om de ontwikkeling van kinderen op te volgen, zijn gegevens over zwangerschap, sterfte, aangeboren afwijkingen en ongevallen van groot belang. De cijfers leren ons iets over hoeveel kinderen te maken hebben met gezondheidsproblemen

of een verhoogd risico op ontwikkelingsproblemen hebben. We schetsen ook hoeveel kinderen voor hun specifieke ondersteuningsbehoefte een zorgtoeslag krijgen vanuit het Groeipakket.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

6.1 Internationale situering van de leeftijd van de moeder bij geboorte eerste kind	113
6.2 Diverse kenmerken van kinderen bij de geboorte (geboortegewicht, geboortewijze ..).....	114
6.3 Levend geboren kinderen naar zwangerschapsduur	115
6.4 Evolutie van de levensverwachting bij geboorte	116
6.5 Internationale situering van de levensverwachting bij geboorte	117
6.6 Aantal sterfgevallen naar leeftijd en geslacht	118
6.7 Aantal foeto-infantiele sterfgevallen	120
6.8 Foeto-infantiele sterftcijfers	120
6.9 Evolutie foeto-infantiele sterftcijfers	121
6.10 Internationale situering van de zuigelingensterfte	122
6.11 Doodsoorzaken bij kinderen van 0 tot 15 jaar	124
6.12 Aantal jonge verkeersslachtoffers (doden en zwaargewonden).....	125
6.13 Aangeboren majeure afwijkingen	126
6.14 Incidentie doofheid en slechthorendheid	128
6.15 Type en graad van gehoorverlies	129
6.16 Aantal kinderen met een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte	130

INFO OVER BRONNEN EN BEREKENINGSWIJZEN

In dit hoofdstuk komen cijfers van Kind en Gezin, het Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE), Opgroeien, Statbel en Zorg en Gezondheid aan bod. Er is een belangrijk verschil tussen de cijfers van het SPE en de cijfers van Kind en Gezin. Het SPE telt levend geboren en doodgeborenen volgens hun geboorteplaats. De gegevens vatten dus niet geheel zuiver alle borelingen die in het Vlaamse Gewest wonen.

De cijfers van Kind en Gezin gaan over de levend geboren kinderen en steunen op registraties over nagenoeg alle geboorten, ongeacht het verblijfsstatuut van moeders en ongeacht de plaats van bevalling. De cijfers zijn dus wel opgebouwd op basis van de woonplaats van het kind. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

1. GEGEVENS OVER ZWANGERSCHAP EN BEVALLING

1.1. Ontstaan van de zwangerschap en bevallingsgegevens*

7,7% van de zwangerschappen in 2019 ontstaat via medische begeleiding: 2,6% van de vrouwen krijgt een hormonale behandeling, bij 2,7% wordt in-vitrofertilisatie (ivf) toegepast en bij 2,4% komt de zwangerschap tot stand na intracytoplasmatische sperma-injectie (ICSI). Het aandeel bevallingen na een subfertiliteitsbehandeling is opnieuw toegenomen (van 7,2% naar 7,7%), en ligt 2 procentpunten hoger dan in 2010. Opmerkelijk is dat 28,2% van de meerlingzwangerschappen tot stand komt na een medisch begeleide bevruchting. Bij eenlingen is dat slechts 7,4%.

Bij 25,4% van de zwangerschappen wordt de bevalling *ingeleid*. In 2003 bedroeg dat nog 30%. Sinds 2010 schommelt het aandeel ingeleide bevallingen rond 24%, maar vanaf 2017 stijgt het aandeel weer.

In 2019 zijn 3 moeders overleden bij de bevalling. Sinds 1987 werden er in Vlaanderen 111 maternale sterfgevallen genoteerd (1 op de 18 300 bevallingen).

Uit de registratie over 2019 blijkt dat de meeste (71,4%) vrouwen tussen 25 en 35 jaar oud zijn op het moment van de bevalling. 3,3% van de moeders

is minstens 40 jaar. 642 moeders (1%) zijn onder de 20 jaar op het moment van de bevalling.

De *gemiddelde leeftijd van de moeder* bij de bevalling bedraagt in 2019 volgens het SPE 29,3 jaar bij een eerste kind (primipare) en 32 jaar bij een volgend kind (multipare). De gemiddelde leeftijd is de voorbije 10 jaar zowel bij de primipare (van 28,3 jaar in 2010 naar 29,3 jaar in 2019) als de multipare vrouwen toegenomen (van 31,1 jaar in 2010 naar 32 jaar in 2019).

De gemiddelde leeftijd van de moeder bij de eerste bevalling ligt volgens de meest recente cijfers (2019) in 7 van de EU-27-landen op minstens 30 jaar (Italië, Luxemburg, Spanje, Ierland, Griekenland, Nederland en Cyprus). Vooral in de Oost-Europese en meest recente lidstaten van de EU ligt de gemiddelde leeftijd bij een eerste bevalling nog een heel stuk onder de 30 jaar. België en Vlaanderen nemen relatief gezien een middenpositie in, maar leunen wel dicht aan bij de landen met de hoogste gemiddelde leeftijd.

* Bron: R. Devlieger, R. Goemaes, M. Laubach, Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2019. SPE, Brussel, 2020

6.1 Internationale situering van de leeftijd van de moeder bij geboorte eerste kind

Bulgarije	26,3
Roemenië	26,9
Slovakije	27,2
Letland	27,3
Polen	27,6
Litouwen	28,0
Estland	28,2
Hongarije	28,3
Tsjechië	28,5
Frankrijk	28,8
Kroatië	28,9
Slovenië	28,9
Malta	29,0
België	29,2
Vlaams Gewest	29,3
Finland	29,4
Zweden	29,5
Denemarken	29,7
Oostenrijk	29,7
Duitsland	29,8
Portugal	29,9
Cyprus	30,0
Nederland	30,1
Griekenland	30,6
Ierland	30,7
Spanje	31,1
Luxemburg	31,1
Italië	31,3

6.1 Gemiddelde leeftijd van de moeder bij geboorte eerste kind in Vlaanderen en de EU-27-landen - 2019
Bronnen: SPE, cijfer 2019
Eurostat, website

1.2. Geboortegegevens op kindniveau

21,6% van de kinderen wordt geboren via een keizersnede. 9,8% van de kinderen wordt geboren via een technisch hulpmiddel, vooral via vacuümextractie*. Meer dan de helft (56,1%) van de meerlingen wordt geboren via een keizersnede.

Na de geboorte wordt 10,1% van de kinderen overgebracht naar een neonatale dienst (n-dienst) en 4,5% naar een neonatale intensieve zorgdienst (NIC-dienst). In totaal gaat het volgens het SPE om 9223 kinderen.

Er worden in 2019 981 tweelingen en 15 drielingen geregistreerd. Relatief gezien betekent dat dat 3,2% van de geboren kinderen tot de categorie *meerlingen* behoort.

6,8% van de borelingen heeft een *laag geboortegewicht* (minder dan 2500 gram). 1,2% heeft een extreem laag geboortegewicht (minder dan 1500 gram). 58,3% van de kinderen van een meerling weegt bij de geboorte minder dan 2500 gram. Bij eenlingen is dat slechts 5,1%.

* Vacuümextractie: een kind ter wereld brengen met behulp van een instrument dat zich op het hoofd van het kind vastzuigt

6.2 Diverse kenmerken van kinderen bij de geboorte (geboortegewicht, geboortewijze ...)

	2016	2017	2018	2019
Geboortewijze				
Spontaan	68,5	68,4	68,6	68,3
Keizersnede	21,6	21,6	21,8	21,6
Vacuümextractie of verlostang	9,7	9,8	9,4	9,8
Stuit vaginaal	0,3	0,2	0,2	0,3
Transfer neonatologie				
Neonatale dienst (n-dienst)	11,3	10,8	11,1	10,1
Neonatale intensieve zorgdienst (NIC-dienst)	4,1	4,4	4,4	4,5
Eenling of meerling				
Kind van een eenling	96,6	96,7	96,8	96,8
Kind van een tweeling	3,4	3,2	3,2	3,1
Kind van een drieling	0,1	0,1	0,0	0,1
Geboortegewicht				
Laag (<2500 gram)	6,9	6,8	6,9	6,8
<i>waarvan extreem laag (<1500 gram)</i>	1,2	1,2	1,2	1,2
2500 gram of meer	93,1	93,2	93,1	93,2

6.2 Percentage kinderen naar geboortewijze, met een transfer naar neonatologie, naar eenling of meerling en naar geboortegewicht
Bron: R. Devlieger, R. Goemaes, M. Laubach, Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2019, SPE, Brussel, 2020

Kind en Gezin registreert voor alle levend geboren kinderen na hoeveel weken zwangerschap ze geboren worden. Van 1,6% van de kinderen is geen zwangerschapsduur gekend. We berekenen de cijfers daarom t.o.v. de groep kinderen van wie gegevens over zwangerschapsduur genoteerd werden (valide percentages).

In 2020 daalt het aantal kinderen dat prematuur (zwangerschapsduur

<37 weken) geboren wordt met 0,6 procentpunt. Mogelijk is dat een positief nevengevolg van de coronacrisis. 1% van de levend geboren kinderen kent een zwangerschapsduur van minder dan 32 weken.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het aandeel premature baby's bij meerlingen merkbaar hoger ligt dan bij eenlingen (respectievelijk 55,4% en 5,7%) en dat in de provincie Limburg het

hoogste aandeel prematuren geboren wordt (8,1%).

Volgens de registratie van Kind en Gezin werden er in 2020 689 kinderen (1,1% van de borelingen) thuis of op een andere locatie dan de kraamkliniek geboren.

6.3 Levend geboren kinderen naar zwangerschapsduur

	2017	2018	2019	2020
Niet-premaatuer (≥37 weken)	92,1	92,1	92,1	92,7
Prematuur (<37 weken)	7,9	7,9	7,9	7,3
<i>waarvan <32 weken</i>	1,1	1,1	1,1	1,0
>32 weken, <34 weken	1,0	1,0	0,9	0,9
>34 weken, <37 weken	5,9	5,9	5,9	5,5
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

6.3 Aandeel levend geboren kinderen naar zwangerschapsduur - 2017-2020
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

2. LEVENSV ERWACHTING BIJ G EBOORTE

2.1. Levensverwachting in het Vlaamse Gewest en provincies

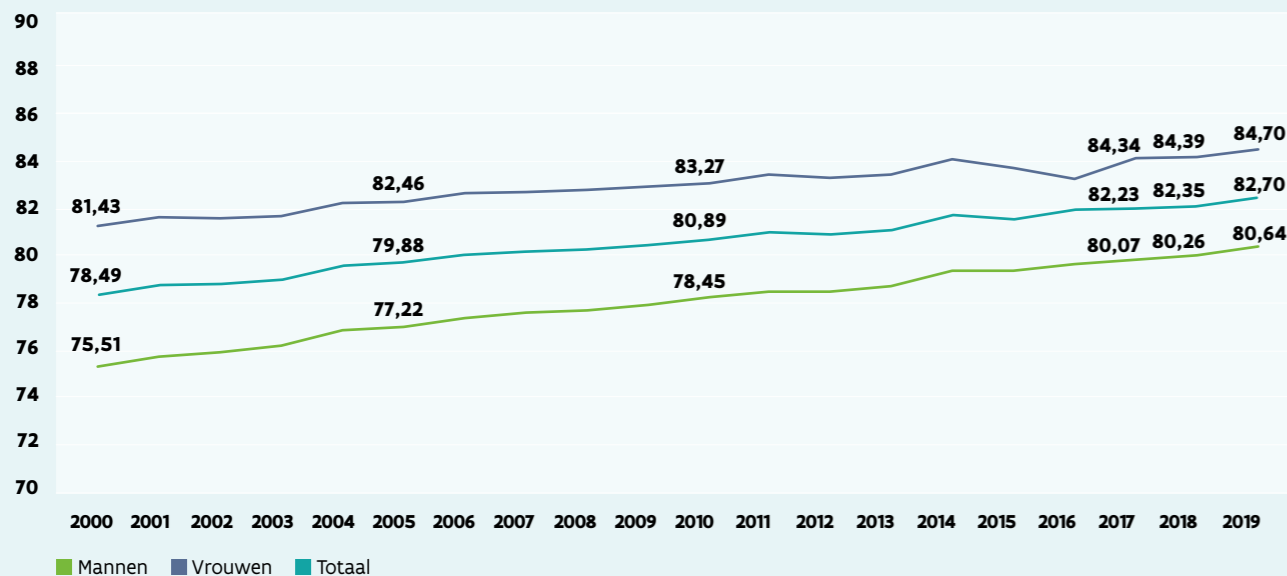
Levensverwachting bij de geboorte in 2019 boven 82 jaar, bij vrouwen boven 84 jaar

Bij mannen zien we t.o.v. 2018 een iets sterkere stijging van de levensverwachting dan bij vrouwen, waardoor het verschil in

levensverwachting tussen mannen en vrouwen is afgenomen (4,06 jaar). Op 10 jaar tijd (2010-2019) is de levensverwachting bij de geboorte van mannen toegenomen met 2,19 jaar, terwijl de stijging bij vrouwen 1,43 jaar bedraagt. Die cijfers dateren wel nog van voor de coronacrisis. Allicht zal de levensverwachting voor 2020 er anders uitzien.

Uit niet-opgenomen cijfers van Statbel voor de periode 2017-2019 blijkt dat de levensverwachting bij geboorte niet zo sterk verschilt tussen de provincies. Bij mannen ligt de levensverwachting het laagst in Oost-Vlaanderen (79,8 jaar) en het hoogst in Limburg (80,8 jaar). Bij vrouwen zijn de verschillen iets kleiner: 84,2 jaar in Antwerpen en 84,8 jaar in Vlaams-Brabant.

6.4 Evolutie van de levensverwachting bij geboorte

6.4 Levensverwachting in het Vlaamse Gewest, bij geboorte (in jaren)
Bron: Statbel

2.2. Levensverwachting: Vlaanderen internationaal gesitueerd

Er bestaan in de EU-27-landen aanzienlijke verschillen qua levensverwachting.

Bij mannen bedraagt de kloof tussen het land met de hoogste (Zweden) en het land met de laagste (Letland) levensverwachting 10,6 jaar.

Bij vrouwen is dat verschil 7,9 jaar (tussen Spanje en Bulgarije).

De levensverwachting bij geboorte in het Vlaamse Gewest ligt relatief hoog en ligt iets hoger dan de levensverwachting voor België.

6.5 Internationale situering van de levensverwachting bij geboorte

Mannen		Vrouwen	
Zweden	81,5	Spanje	86,7
Italië	81,4	Frankrijk	85,9
Malta	81,2	Italië	85,7
Spanje	81,1	Luxemburg	85,2
Ierland	80,8	Portugal	84,8
Nederland	80,6	Finland	84,8
Vlaams Gewest	80,6	Zweden	84,8
Cyprus	80,3	Ierland	84,7
Luxemburg	80,2	Vlaams Gewest	84,7
Frankrijk	79,9	Malta	84,6
België	79,8	Slovenië	84,5
Oostenrijk	79,7	Cyprus	84,4
Denemarken	79,5	België	84,3
Finland	79,3	Griekenland	84,2
Griekenland	79,2	Oostenrijk	84,2
Duitsland	79,0	Duitsland	83,7
Portugal	78,7	Nederland	83,7
Slovenië	78,7	Denemarken	83,5
Tsjechië	76,4	Estland	83,0
Kroatië	75,5	Tsjechië	82,2
Estland	74,5	Polen	81,9
Slovakije	74,3	Kroatië	81,6
Polen	74,1	Litouwen	81,2
Hongarije	73,1	Slovakije	81,2
Roemenië	71,9	Letland	80,1
Bulgarije	71,6	Hongarije	79,7
Litouwen	71,6	Roemenië	79,5
Letland	70,9	Bulgarije	78,8

6.5 Levensverwachting bij geboorte - 2019
Bronnen: Eurostat
Statbel

3. STERFTE*

3.1. Sterfte bij kinderen van 0 tot 15 jaar

3.1.1. Sterfgevallen bij kinderen van 0 tot 15 jaar

Vooraf bij kinderen onder de 1 jaar

Sterfgevallen bij kinderen doen zich vooral voor bij kinderen onder de 1 jaar. In 2018 (2019 en 2020 zijn nog niet

beschikbaar) sterven 251 (3,9 op de 1000) levend geboren kinderen vóór de leeftijd van 1 jaar, in de daaropvolgende 14 levensjaren zijn er 96 sterfgevallen. Er zijn in 2018 51 sterfgevallen meer bij jongens dan bij meisjes.

In totaal telt 2018 16 sterfgevallen meer bij kinderen onder de 15 jaar dan 2017. Er is enkel een daling bij kinderen tussen 5 en 15 jaar. Het aantal sterfgevallen ligt

hoger dan de voorbije 3 jaar, maar lager dan in de jaren 2010-2013 toen er jaarlijks meer dan 350 sterfgevallen bij kinderen onder de 15 jaar waren.

* De cijfers – vooral afkomstig van het Agentschap Zorg en Gezondheid – zijn opgebouwd op basis van de woonplaats van het kind/de moeder, zodat sterftcijfers voor het Vlaamse Gewest gepresenteerd kunnen worden. Er worden wel enkel overlijdens in het Vlaamse of Brusselse Hoofdstedelijk Gewest geteld. Kinderen die in Wallonië of in het buitenland overleden, ontbreken dus in de cijfers

6.6 Aantal sterfgevallen naar leeftijd en geslacht

	2015	2016	2017	2018		
	Totaal	Totaal	Totaal	Jongens	Meisjes	Totaal
Aantal						
Onder de 1 jaar	244	209	228	149	102	251
1 tot 5 jaar	38	38	45	23	24	47
5 tot 10 jaar	27	23	29	13	14	27
10 tot 15 jaar	27	21	29	14	8	22
Totaal	336	291	331	199	148	347
Per 1000						
Onder de 1 jaar	3,74	3,17	3,57	4,50	3,22	3,87
1 tot 5 jaar	0,13	0,14	0,16	0,16	0,18	0,17
5 tot 10 jaar	0,08	0,06	0,10	0,07	0,08	0,07
10 tot 15 jaar	0,08	0,06	0,10	0,08	0,05	0,06

6.6 Aantal sterfgevallen en aantal sterfgevallen per 1000 kinderen van 0 tot 15 jaar naar leeftijd en geslacht - Vlaams Gewest
Bron: Gezondheidsindicatoren, Agentschap Zorg en Gezondheid

3.1.2. Doodgeboorten en sterfgevallen bij kinderen onder de 1 jaar

Daling aantal doodgeboorten, maar stijging zuigelingensterfte

Gegevens omtrent de sterfte bij kinderen onder de 1 jaar worden over het algemeen voorgesteld d.m.v. een aantal maatstaven, sterftematen genoemd (zie tabel 6.7 en schema 6.8).

Een eerste sterftemaat is de *doodgeboorte*. Dat is het aantal kinderen dat dood wordt geboren met een geboortegewicht van minstens 500 gram of, als het geboortegewicht niet gekend is, met een zwangerschapsduur van minstens 22 weken. In 2018 zijn er 294 doodgeborenen, 31 minder dan in 2017. Het *doodgeboortecijfer* bedraagt aldus 4,5 op de 1000 geboorten.

De *vroegneonatale sterfte* is de sterfte tussen de geboorte en de leeftijd van 7 dagen (7 x 24 uur). In 2018 overlijden 121 kinderen in die periode.

De *vroegneonatale sterfte* bedraagt 1,9 op de 1000 levend geboren. De *laatneonatale sterfte* is de sterfte na de eerste 7 dagen (7 x 24 uur) t.e.m. de leeftijd van 28 dagen. Het *laatneonatale sterftcijfer* bedraagt 0,6 op de 1000 levend geboren (36 sterfgevallen).

De *postneonatale sterfte* of de sterfte na de eerste 4 weken bedraagt 1,4 op de 1000 levend geboren (92 sterfgevallen). Ten opzichte van 2017 zien we een stijging met 25 overlijdens in die periode.

Sommige sterftematen zijn de som van 2 of meer van de hierboven beschreven sterftematen: het *perinatale sterftcijfer*, het *neonatale sterftcijfer*, de *zuigelingensterfte* en het *foeto-infantiele sterftcijfer*.

De *perinatale sterfte* is de sterfte van kinderen tijdens de eerste 7 dagen van hun leven, samen met het aantal doodgeborenen. Het *perinatale sterftcijfer* bedraagt in 2018 6,4 op de 1000 geboren (415 sterfgevallen).

De *neonatale sterfte* is de sterfte in de eerste 4 levensweken. In 2018 gaat het om 157 sterfgevallen (2,4 op de 1000 levend geboren).

De *zuigelingensterfte* is de sterfte tussen de geboorte en de leeftijd van 1 jaar. 249 kinderen overlijden tijdens hun eerste levensjaar (3,9 op de 1000 levend geboren).

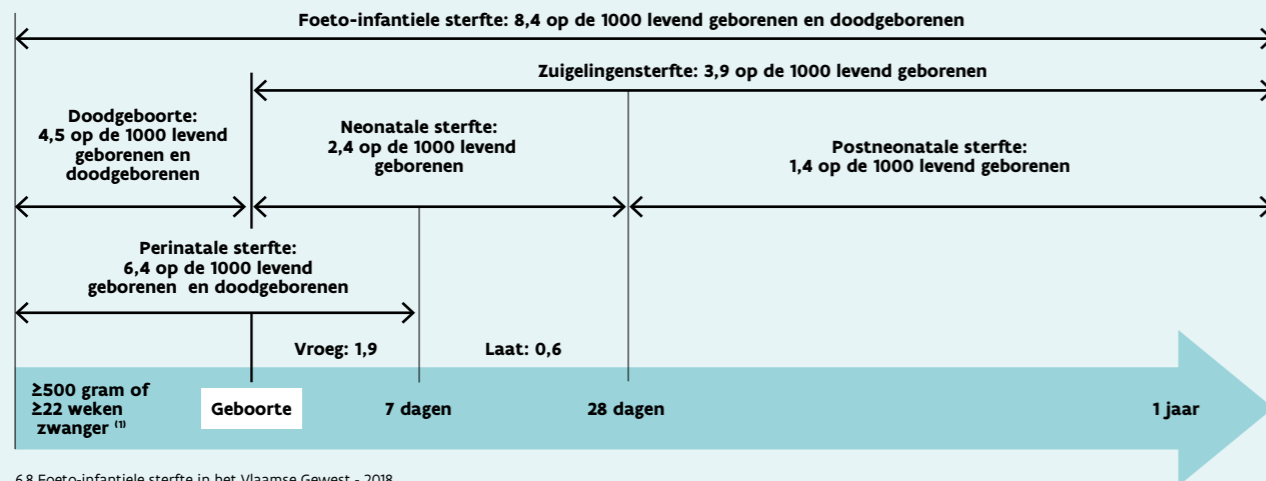
Tot slot is er de *foeto-infantiele sterfte*, de som van de doodgeboorten en de zuigelingensterfte. In 2018 bedraagt de foeto-infantiele sterfte 8,4 op de 1000 levend geboren en doodgeborenen (543 sterfgevallen).

6.7 Aantal foeto-infantiele sterfgevallen

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ⁽¹⁾
Aantal doodgeborenen (A)	302	329	279	271	325	294
Aantal vroegneonatale sterfgevallen (B)	124	112	134	107	124	121
Aantal laatneonatale sterfgevallen (C)	36	30	40	44	37	36
Aantal postneonatale sterfgevallen (D)	85	74	70	58	67	92
Aantal perinatale sterfgevallen (A+B)	426	441	413	378	449	415
Aantal neonatale sterfgevallen (B+C)	160	142	174	151	161	157
Aantal overleden zuigelingen (B+C+D)	245	216	244	209	228	249
Aantal doodgeborenen en overleden zuigelingen (A+B+C+D)	547	545	523	480	553	543

6.7 Aantal doodgeborenen en aantal sterfgevallen vóór de leeftijd van 1 jaar naar periode van het overlijden - Vlaams Gewest
 Bron: 2013-2017: Gezondheidsindicatoren, Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
 2018: Statbel
 (1) Voor 2018 waren de cijfers van Zorg en Gezondheid nog niet beschikbaar en kozen we ervoor de cijfers van Statbel te benutten. Er zit een klein verschil op het aantal meegetelde overlijdens bij zuigelingen. Statbel telt er voor 2018 2 minder

6.8 Foeto-infantiele sterftcijfers

6.8 Foeto-infantiele sterfte in het Vlaamse Gewest - 2018
 Bron: Statbel
 (1) Enkel als geboortegewicht niet gekend is

6.9 Evolutie foeto-infantiele sterftcijfers

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
Doodgeboortecijfer	4,1	3,3	4,6	4,3	4,1	5,1	4,5
Vroegneonataal sterftcijfer	2,1	2,1	2,0	2,1	1,6	1,9	1,9
Laatneonataal sterftcijfer	0,7	0,6	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6
Postneonataal sterftcijfer	1,9	1,2	1,4	1,1	0,9	1,0	1,4
Perinataal sterftcijfer	6,2	5,4	6,6	6,3	5,7	7,0	6,4
Neonataal sterftcijfer	2,8	2,7	2,4	2,7	2,3	2,5	2,4
Zuigelingensterftcijfer	4,7	3,9	3,8	3,7	3,2	3,6	3,9
Totale foeto-infantiele sterfte	8,8	7,2	8,4	8,0	7,2	8,6	8,4

6.9 Evolutie foeto-infantiele sterfte in het Vlaamse Gewest sinds 2000 naar periode van het overlijden
 Bron: 2000-2017: Gezondheidsindicatoren, Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
 2018: Statbel

De foeto-infantiele sterfte kent zeker geen duidelijke trend en schommelde de voorbije jaren rond de 8 sterfgevallen per 1000 geboorten.

3.1.3. Internationale situering zuigelingensterfte

In 21 van de EU-27-landen ligt de zuigelingensterfte – de sterfte tussen de geboorte en de leeftijd van 1 jaar – onder de 4 op de 1000 levend geboren. Estland, Slovenië, Zweden en Finland kennen de laagste zuigelingensterfte, Bulgarije en Roemenië tellen de hoogste (5,8 en 6 op de 1000 levend geboren). Vlaanderen en België nemen een middenpositie in.

6.10 Internationale situering van de zuigelingensterfte

Land	Zuigelingensterfte
Estland	1,6
Slovenië	1,7
Zweden	2,0
Finland	2,1
Cyprus	2,4
Tsjechië	2,6
Spanje	2,7
Oostenrijk	2,7
Italië	2,8
Ierland	2,9
Duitsland	3,2
Letland	3,2
Hongarije	3,3
Portugal	3,3
Litouwen	3,4
Griekenland	3,5
Nederland	3,5
Denemarken	3,7
België	3,8
Frankrijk	3,8
Polen	3,8
Vlaams Gewest	3,9
Kroatië	4,2
Luxemburg	4,3
Slovakije	5,0
Malta	5,6
Bulgarije	5,8
Roemenië	6,0

6.10 Zuigelingensterfte (op de 1000 levend geboren) in het Vlaamse Gewest internationaal gesitueerd - 2018
Bronnen: Statbel
Eurostat, website

3.2. Doodsoorzaken bij overlijden van kinderen onder de 15 jaar

3.2.1. Doodsoorzaken bij kinderen onder de 1 jaar

Perinatale aandoeningen en aangeboren afwijkingen vormen de belangrijkste doodsoorzaken bij zuigelingen

Van de 251 overleden zuigelingen sterven er meer dan de helft door perinatale factoren (zie tabel 6.11). Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het bij 24 kinderen om complicaties van navelstreng, placenta en/of vliezen ging, bij 14 kinderen om asfyxie. Aangeboren afwijkingen vormen de tweede meest voorkomende doodsoorzaak bij 0-jarigen. 9 zuigelingen overlijden door uitwendige oorzaken, van wie 6 door een ongeval (maar geen verkeersongeval) en 2 door geweldpleging.

3.2.2. Doodsoorzaken bij kinderen van 1 tot 15 jaar

Een derde van de overlijdens bij kinderen tussen 1 en 15 jaar heeft een uitwendige oorzaak. Kanker en andere nieuwvormingen* is meest voorkomende 'inwendige' doodsoorzaak

Tabel 6.11 toont aan dat in 2018 65,7% van de overlijdens bij kinderen tussen 1 en 15 jaar een 'inwendige' oorzaak had. Kanker en andere nieuwvormingen en aandoeningen van het zenuwstelsel waren de meest voorkomende oorzaken van inwendige oorsprong.

20 van de 33 uitwendige doodsoorzaken zijn ongevallen. Bij 9 daarvan gaat het om sterfte na een verkeersongeval. Bij de 11 andere ongevallen gaat het om diverse zaken (vallen, verdrinking/onderdompeling of verstikking). 1 overlijden werd

veroorzaakt doordat het kind zichzelf schade toebracht. Er waren 6 slachtoffers van geweldpleging.

* Een nieuwvorming of neoplasma: een ziekelijke weefselontanding

6.11 Doodsoorzaken bij kinderen van 0 tot 15 jaar ⁽¹⁾

	Kinderen onder de 1 jaar	Kinderen van 1 tot 5 jaar	Kinderen van 5 tot 10 jaar	Kinderen van 10 tot 15 jaar	Kinderen van 1 tot 15 jaar	Totaal
Algemene infectieziekten	2	2	2	0	4	6
Kanker en andere nieuwvormingen	3	5	7	6	18	21
Bloedaandoeningen en ziekten immuunsysteem	3	0	0	0	0	3
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	4	3	2	1	6	10
Ziekten van urogenitaal stelsel	0	0	1	0	1	1
Aandoeningen zenuwstelsel	11	7	4	3	14	25
Ziekten hart- en vaatstelsel	3	1	1	1	3	6
Ziekten ademhalingsstelsel	0	7	1	1	9	9
Perinatale aandoeningen	129	0	0	0	0	129
Aangeboren afwijkingen	79	3	2	1	6	85
Symptomen, afwijkende klinische bevindingen en laboratoriumuitslagen, niet elders geassocieerd (waaronder SIDS)	8	2	0	0	2	10
Totaal 'inwendige' oorzaken	242	30	20	13	63	305
Verkeersongevallen	0	4	2	3	9	9
Overige uitwendige oorzaken door een ongeval	6	5	2	4	11	17
Opzettelijk zichzelf schade toebrengen	0	0	0	1	1	1
Geweldpleging	2	3	2	1	6	8
Andere uitwendige oorzaken	1	5	1	0	6	7
Totaal 'uitwendige' oorzaken	9	17	7	9	33	42
Totaal sterfgevallen	251	47	27	22	96	347

6.11 Oorzaken van overlijden bij kinderen van 0 tot 15 jaar in het Vlaamse Gewest, naar leeftijdscategorie - 2018
Bron: Gezondheidsindicatoren, Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid
(1) Voorlopige cijfers

4. SLACHTOFFERS VAN VERKEERSONGEVALLEN

In 2019 sterven in het Vlaamse Gewest 18 kinderen onder de 20 jaar in een verkeersongeval. 266 kinderen raken ernstig gewond. Ten opzichte van 2018 blijft het aantal dodelijke slachtoffers gelijk, maar er is wel een afname van het aantal ernstig gewonde kinderen (-20).

De meeste slachtoffers zijn net zoals de vorige jaren voetgangers/bestuurders, 1 op de 5 van de zware verkeersslachtoffers (doden en zwaargewonden) was een passagier.

Uit niet-opgenomen cijfers weten we ook dat het aantal lichtgewonde kinderen onder de 20 jaar lager ligt dan de vorige jaren. Ten opzichte van 2016 is er een daling met 636 kinderen.

6.12 Aantal jonge verkeersslachtoffers (doden en zwaargewonden)

	2016	2017	2018	2019		Totaal
	Totaal	Totaal	Totaal	Doden binnen 30 dagen	Zwaar-gewonden ⁽¹⁾	
Naar leeftijd						
Kinderen onder de 5 jaar	19	18	21	0	21	21
Kinderen van 5 tot 10 jaar	50	36	43	0	24	24
Kinderen van 10 tot 15 jaar	70	59	49	4	33	37
Kinderen van 15 tot 20 jaar	211	196	191	14	188	202
Totaal	350	309	304	18	266	284
Naar aard weggebruiker						
Bestuurder of voetganger	266	234	225	11	213	224
Passagier	84	74	78	7	51	58
Andere/onbekend	0	1	1	0	2	2
Totaal	350	309	304	18	266	284

6.12 Verkeersslachtoffers in het Vlaamse Gewest - aantal zwaargewonden en aantal doden (binnen 30 dagen) onder de 20 jaar naar leeftijdsklasse en naar aard van de weggebruiker
Bron: Statbel, website
(1) Zwaargewonden: opname in ziekenhuis voor meer dan 24 uur noodzakelijk

5. MORBIDITEIT

5.1. Aangeboren afwijkingen

In 2019 worden bij 0,8% (518) van de geboorten al in de *perinatale periode* een of meerdere majeure afwijkingen vastgesteld, een lichte stijging t.o.v. 2018.

Tabel 6.13 geeft een gedetailleerd beeld van het voorkomen van majeure aangeboren afwijkingen bij kinderen geboren in 2018 en 2019, gerangschikt in dalende volgorde voor het jaar 2019. Daaruit blijkt dat de groep andere hartafwijkingen in 2019 het meest

frequent voorkomt, gevolgd door schisis*, hypospadie** en de specifieke hartafwijking ventrikelseptumdefect***.

- * Gespleten lip/verhemelte
- ** Afwijking bij jongens waarbij de plasbuis niet uitmondt aan de top van de penis
- *** Hartafwijking waarbij er een gaatje aanwezig is in het tussenschot van de 2 hartkamers

6.13 Aangeboren majeure afwijkingen ⁽¹⁾

	2018		2019	
	Aantal	Op de 10 000 geboorten	Aantal	Op de 10 000 geboorten
Andere hartafwijkingen	79	12,4	100	15,8
Schisis	55	8,6	58	9,2
Hypospadie	60	9,4	54	8,6
Ventrikelseptumdefect	55	8,6	46	7,3
Obstructie nierbekken en ureter	24	3,8	40	6,3
Transpositie grote vaten	32	5	34	5,4
Trisomie 21	28	4,4	28	4,4
Spina bifida	23	3,6	26	4,1
Hernia diafragmatica	16	2,5	23	3,6
Tetralogie van Fallot	16	2,5	20	3,2
Poly-/multikystische nierdysplasie	10	1,6	20	3,2
Afwijking long	14	2,2	17	2,7
Hydrocefalie	12	1,9	16	2,5
Reductie ledematen	15	2,4	13	2,1
Nieragenesie	13	2	13	2,1
Gastroschisis	10	1,6	12	1,9

Vervolg zie pagina 127

6.13 Aangeboren majeure afwijkingen ⁽¹⁾ (vervolg)

	2018		2019	
	Aantal	Op de 10 000 geboorten	Aantal	Op de 10 000 geboorten
Oesofagale atresie	16	2,5	11	1,7
Skeletdysplasie/dwerggroei	10	1,6	11	1,7
Atresie dunne darm	10	1,6	11	1,7
Hydrops foetalis	7	1,1	11	1,7
Atresie anus	10	1,6	10	1,6
Omfalocele	7	1,1	10	1,6
Anale imperforatie	11	1,7	8	1,3
Trisomie 18	10	1,6	7	1,1
Tweelingtransfusiesyndroom	7	1,1	7	1,1
Anencefalie	2	0,3	7	1,1
Syndroom van Turner	5	0,8	4	0,6
Craniosynostosis	2	0,3	2	0,3
Trisomie 13	3	0,5	1	0,2
Atresie galwegen	1	0,2	1	0,2
Cystische hygroma	1	0,2	1	0,2
Totaal kinderen met een of meer aangeboren majeure afwijkingen	498	78,0	518	82,0

6.13 Geregistreerde aangeboren majeure afwijkingen (perinatale periode) in Vlaanderen: aantal en op de 10 000 geboorten
Bron: R. Devlieger, R. Goemaes, M. Laubach, *Perinatale activiteiten in Vlaanderen 2019*. SPE, Brussel, 2020

(1) Majeure afwijkingen vastgesteld bij de geboorten (≥ 500 gram) in kraamklinieken, zowel bij levend geboren als bij doodgeboren kinderen. Bij een kind kan meer dan 1 afwijking worden vastgesteld

De registratie door het SPE is evenwel niet voldoende om het exact aantal aangeboren majeure afwijkingen op te sporen. Bij een aantal kinderen wordt de afwijking pas later vastgesteld.

Bovendien zullen zwangerschappen die omwille van een aangeboren aandoening voor een leeftijd van 22 weken onderbroken werden vermoedelijk niet in de SPE-cijfers opgenomen zijn.

5.2. Aangeboren doofheid en slechthorendheid

Bij 1,74 op de 1000 geteste kinderen

Aangeboren doofheid en slechthorendheid kan al op zeer jonge leeftijd worden vastgesteld. In 2019 werd 94,2% van de kinderen geboren in Vlaanderen in de eerste levensmaanden getest door Kind en Gezin.

In 2018 stellen we bij 2,18 op de 1000 door Kind en Gezin geteste kinderen een aangeboren doofheid of slechthorendheid vast. In 2019 ligt het cijfer lager (1,74).

Tabel 6.15 geeft het type (tweezijdig of eenzijdig) en de graad van slechthorendheid weer.

Van de kinderen geboren in 2019 gaat het bij 72 van de 108 kinderen om gehoorverlies aan beide oren, van wie 55 kinderen aan beide oren dezelfde graad van slechthorendheid hebben.

6.14 Incidentie doofheid en slechthorendheid

Jaar	Incidentie op de 1000 geteste kinderen
2010	2,06
2011	2,20
2012	2,16
2013	1,75
2014	2,12
2015	1,95
2016	2,09
2017	1,94
2018	2,18
2019	1,74

6.14 Incidentie van aangeboren doofheid en slechthorendheid bij kinderen getest door Kind en Gezin, op de 1000 geteste kinderen
Bron: Kind en Gezin

Bij 96 kinderen stellen we – aan 1 of beide oren – minstens een matige slechthorendheid vast (>40 decibel), bij 12 kinderen gaat het om lichte slechthorendheid (gehoorverlies van 21-40 decibel). 27 kinderen zijn minstens aan 1 oor doof.

6.15 Type en graad van gehoorverlies ⁽¹⁾

	2015 ⁽²⁾	2016 ⁽²⁾	2017 ⁽²⁾	2018 ⁽³⁾	2019 ⁽⁴⁾
Tweezijdig met dezelfde graad van doofheid of slechthorendheid					
Doof	14	15	20	23	16
Ernstig slechthorend	13	10	12	14	11
Matig slechthorend	29	27	21	25	21
Licht slechthorend	9	12	13	8	7
Totaal	65	64	66	70	55
Tweezijdig met verschil in graad van doofheid of slechthorendheid					
Doofheid en ernstig slechthorend	1	3	1	1	0
Doofheid en matig slechthorend	0	2	1	2	0
Doofheid en licht slechthorend	0	2	1	1	2
Ernstig en matig slechthorend	2	7	4	1	4
Ernstig en licht slechthorend	2	2	1	1	2
Matig en licht slechthorend	2	12	9	5	9
Totaal	7	28	17	11	17
Eenzijdige doofheid of slechthorendheid					
Doof	13	7	13	15	11
Ernstig slechthorend	10	7	4	14	11
Matig slechthorend	16	15	13	15	9
Licht slechthorend	7	5	6	8	5
Totaal	46	34	36	52	36
Totaal met geclassificeerde doofheid of slechthorendheid	118	126	119	133	108

6.15 Kinderen met een aangeboren doofheid of slechthorendheid vastgesteld na een positieve gehoortest bij Kind en Gezin: type en graad van het gehoorverlies
Bron: Kind en Gezin

(1) Licht slechthorend: gehoorverlies van 21-40 decibel; matig slechthorend: gehoorverlies van 41-70 decibel; ernstig slechthorend: gehoorverlies van 71-90 decibel; doofheid: gehoorverlies van >90 decibel

(2) 2015-2017: Nagenoeg definitieve cijfers. Voor elk van die jaren slechts 1 niet-conclusief rapport, wat wil zeggen dat het kind reeds een eerste onderzoek kreeg, maar dat er om diverse redenen nog geen duidelijkheid is over de ernst van het gehoorverlies. Over de gezinnen die niet ingingen op de doorverwijzing hebben we uiteraard ook geen gegevens. In 2017 ging het om 23 gezinnen

(3) 2018: Nagenoeg definitief cijfer: nog 2 niet-conclusieve rapporten. 26 gezinnen gingen niet in op de doorverwijzing. Van 15 kinderen geen opvolging meer mogelijk, bv. wegens verhuis naar het buitenland

(4) 2019: 4 niet-conclusieve rapporten. 8 gezinnen gingen niet in op de doorverwijzing. Van 9 kinderen geen opvolging meer mogelijk, bv. wegens verhuis naar het buitenland

6. ZORGTOESLAG

Ongeveer 2,5% van de kinderen met een Groeipakket heeft recht op een maandelijkse zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte als gevolg van een beperking of een handicap. Het bedrag van de zorgtoeslag hangt af van de mate waarin het kind ondersteuning nodig heeft.

De graad van de ondersteuningsbehoefte wordt vastgesteld door een evaluerend arts en wordt uitgedrukt in een aantal punten. Kinderen met minstens 12 punten krijgen automatisch nog een aanvullend basisondersteuningsbudget (BOB) toegekend, kinderen met minstens 18 punten krijgen ook een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden.

Tabel 6.16 toont aan dat meer dan de helft van de kinderen die deze zorgtoeslag ontvangen minstens 12 jaar is en dat de ondersteuningsbehoefte voor ongeveer 3 op de 4 kinderen werd uitgedrukt in een puntenaantal lager dan 12. 3151 kinderen hebben een puntenaantal van minstens 18.

6.16 Aantal kinderen met een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte ⁽¹⁾

		Kinderen onder de 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Kinderen ouder dan 18 jaar	Totaal
2019	Minder dan 12 punten	2 544	9 660	11 229	4 566	27 999
	Tussen 12 en 18 punten	802	2 047	2 388	1 444	6 681
	Minstens 18 punten	374	873	1 122	664	3 033
	Andere ⁽¹⁾	0	0	2	6	8
	Totaal	3 720	12 580	14 741	6 680	37 721
2020	Minder dan 12 punten	2 579	9 827	11 647	4 730	28 783
	Tussen 12 en 18 punten	859	2 089	2 431	1 422	6 801
	Minstens 18 punten	409	902	1 205	635	3 151
	Andere ⁽¹⁾	0	0	0	1	1
	Totaal	3 847	12 818	15 283	6 788	38 736

6.16 Aantal kinderen met een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte per leeftijdsklasse en per puntenaantal op de medisch-sociale schaal - Vlaams Gewest
Bron: Opgroeien

(1) Deze categorie omvat kinderen die op basis van een vroegere regeling een toekenning kregen via een beoordeling van hun zelfredzaamheid

HOOFDSTUK 7

GEZOND EN VEILIG ONTWIKKELEN

De bescherming van kinderen tegen bepaalde aandoeningen, ziekten en ongezonde of bedreigende leefomstandigheden is een belangrijk onderdeel van het gezondheids- en welzijnsbeleid. De Vlaamse overheid investeert daarom in het opvolgen van de groei en het gewicht van kinderen, geeft

adviezen over gezond leven, zet in op de preventie van ziekten (bv. door vaccinaties) en voorziet in meldpunten waar kinderen van wie de ontwikkeling in het gevaar is, kunnen gemeld en bijgestaan worden. In dit hoofdstuk nemen we gegevens over al die zaken op.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen en grafieken:

7.1	Borstvoeding bij kinderen op 24 uur	136
7.2	Evolutie borstvoeding op dag 6	137
7.3	Borstvoeding op dag 6 naar provincie.....	138
7.4	Borstvoeding op dag 6 naar zwangerschapsduur	139
7.5	Evolutie borstvoeding op dag 6 naar kansengroep.....	140
7.6	Borstvoeding op 24 uur en dag 6 naar BFHI-label kraamkliniek	141
7.7	Borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden.....	143
7.8	Borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden naar kansengroepen	143
7.9	Gevaccineerde kinderen in het eerste levensjaar naar vaccinator	145
7.10	Gevaccineerde kinderen in het tweede levensjaar naar vaccinator	146
7.11	Evolutie BMI bij 2-jarigen	147
7.12	Overgewicht bij 2-jarigen naar geslacht	148
7.13	Overgewicht bij 2-jarigen per provincie en naar origine van de moeder	148
7.14	Overgewicht bij 2-jarigen naar kansengroep	149
7.15	Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling	151
7.16	Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar meldende instantie	153
7.17	Leeftijd van de gemelde kinderen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling.....	154
7.18	Aantal meermaals gemelde kinderen	154
7.19	Aantal gemelde minderjarigen per 10 000 per provincie	155
7.20	Belangrijkste gemelde problematiek kindermishandeling	157
7.21	Gemelde problematieken kindermishandeling naar leeftijdscategorie.....	158

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

De meeste cijfers uit dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de gegevens die medewerkers van Kind en Gezin tijdens consulten en huisbezoeken registreren over de ontwikkeling van de kinderen in de eerste 3 levensjaren. De cijfers over

kindermishandeling steunen op de registratie door medewerkers van de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK's). Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

1. BORSTVOEDING

Kind en Gezin vraagt tijdens zijn contacten met gezinnen naar de voeding die aan het kind gegeven wordt. Zo weten we hoeveel kinderen starten met borstvoeding en krijgen we ook zicht op de duur van de borstvoeding. Borstvoeding is immers de meest natuurlijke voeding. Door haar specifieke samenstelling is moedermelk niet enkel een optimale voeding, maar ondersteunt en bevordert ze ook de gezondheid en ontwikkeling van het kind.

In december 2019 paste Kind en Gezin zijn definitie over borstvoeding aan om beter aan te sluiten op de strikte definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) die wereldwijd wordt gehanteerd. We spreken over *uitsluitend borstvoeding* als het kind alleen maar borstvoeding krijgt. Wanneer het kind naast moedermelk ook kunstvoeding (ook al is het eenmalig), water of andere voedingsmiddelen krijgt, spreken we van *niet uitsluitend*

borstvoeding. Als er geen borstvoeding, noch afgekolfde moedermelk meer gegeven wordt, spreken we over *geen borstvoeding*. De cijfers op basis van registraties voor 1 december 2019 worden niet herberekend, maar worden wel weergegeven volgens de nieuwe benamingen. De gewijzigde definitie kan een impact hebben op de cijfers.

Aansluitend besliste Kind en Gezin om de voedingssituatie niet meer op 5 vaste leeftijdsmomenten te bevragen, maar om dat op elk contactmoment te doen én voor 3 vaste leeftijdsmomenten (24 uur na geboorte, op dag 6 en op 6 maanden/26 weken). Zo wil Kind en Gezin de kwaliteit van de cijfers verhogen én een beter zicht krijgen op het verloop van (langdurige) borstvoeding. In deze editie schetsen we enkel de cijfers voor de 3 vaste leeftijdsmomenten, volgend jaar hopen we cijfers op te nemen over voeding op 12 maanden.

Kinderen voor wie de voeding voor een bepaald tijdstip niet werd ingevuld, laten we buiten beschouwing bij de berekening voor dat tijdstip. Meer info over de mate van (on)volledigheid van de data vind je in de Bijlage.

Hoewel ze niet geheel volledig zijn, hebben de cijfers wel betrekking op een zeer groot deel van de populatie pasgeborenen. Door de cijfers te verbijzonderen naar kenmerken van het gezin, de moeder, het kind en het type kraamkliniek worden nog meer beleidsrelevante inzichten gepresenteerd.

1.1. Startvoeding op 24 uur

77,1% van de kinderen krijgt vanaf het prille levensbegin uitsluitend borstvoeding, een afname met 1,8 procentpunt t.o.v. 2019. Tegelijk zien we een stijging van het aandeel kinderen dat niet uitsluitend borstvoeding krijgt (van 1,9% naar 4,4%), waardoor het aandeel kinderen dat geen borstvoeding krijgt, is afgenomen (een daling met 0,7 procentpunt t.o.v. 2019). Dat het aandeel kinderen met niet uitsluitend borstvoeding is gestegen, kan deels het gevolg zijn van de gewijzigde

definitie, maar ook de coronacrisis zou een rol kunnen spelen.

De toename van het totale (uitsluitend + niet uitsluitend) aandeel kinderen met borstvoeding doet zich al enkele jaren voor. Sinds 2014 is er een stijging met bijna 5 procentpunten (van 76,6% naar 81,4%).

Tabel 7.1 toont dat er verschillen zijn tussen de provincies. In West-Vlaanderen start 25,3% van de kinderen niet met borstvoeding. In de andere provincies ligt dat aandeel lager (19,8% in Limburg,

18,6% in Oost-Vlaanderen, 16,6% in Antwerpen en 14,4% in Vlaams-Brabant). In Vlaams-Brabant en Antwerpen wordt het meest gestart met uitsluitend borstvoeding, in West-Vlaanderen duidelijk het minst. We zien in alle provincies dat het aandeel borelingen met uitsluitend borstvoeding in 2020 afgenomen is ten voordele van het aandeel dat niet uitsluitend borstvoeding krijgt. Enkel in Limburg zien we een stijging van het aandeel kinderen dat op 24 uur geen borstvoeding krijgt.

7.1 Borstvoeding bij kinderen op 24 uur

	2019				2020			
	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal
Vlaams-Brabant	82,7	2,2	15,1	100,0	79,9	5,7	14,4	100,0
Antwerpen	81,0	2,0	17,0	100,0	79,5	3,9	16,6	100,0
Oost-Vlaanderen	77,6	2,1	20,3	100,0	77,5	3,9	18,6	100,0
Limburg	79,2	1,7	19,1	100,0	75,7	4,5	19,8	100,0
West-Vlaanderen	72,2	1,5	26,4	100,0	70,2	4,5	25,3	100,0
Vlaams Gewest	78,9	1,9	19,2	100,0	77,1	4,4	18,6	100,0

7.1 Borstvoeding bij kinderen 24 uur na de geboorte - naargelang de provincie - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

1.2. Voeding op dag 6

Borstvoeding op dag 6 hoger dan in 2019, wel minder uitsluitend borstvoeding

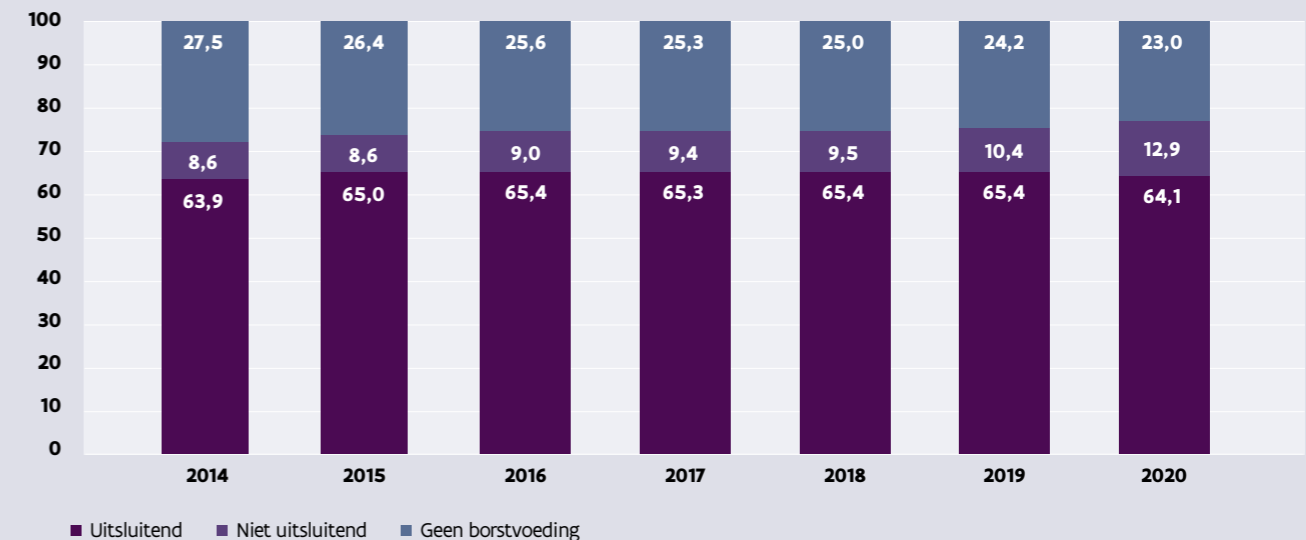
6 dagen na de geboorte zien we dat het aandeel kinderen met (uitsluitend of niet uitsluitend) borstvoeding meer dan

4 procentpunten lager ligt dan op 24 uur. Het gaat wel nog om 77%, waarbij het grootste deel (64,1%) uitsluitend borstvoeding krijgt.

Hoewel het aandeel kinderen met uitsluitend borstvoeding daalt in 2020 (allicht deels door de gewijzigde definitie), neemt het totaal aandeel

kinderen dat borstvoeding krijgt wel verder toe. Ten opzichte van 2019 (zie grafiek 7.2) is er een toename met 1,2 procentpunt. Ten opzichte van 2014 bedraagt de stijging meer dan 4 procentpunten (van 72,5% naar 77%).

7.2 Evolutie borstvoeding op dag 6

7.2 Evolutie van het aandeel kinderen dat op dag 6 borstvoeding krijgt sinds 2014 - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

In Vlaams-Brabant ligt het percentage het hoogst: 81,8% van de kinderen krijgt er borstvoeding op dag 6. In West-Vlaanderen ligt het percentage het laagst (69,3%) en krijgt op dag 6 bijna 1 op de 3 borelingen geen borstvoeding (meer). In de provincies

Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Limburg krijgen respectievelijk 78,6%, 77,5% en 75,8% van de kinderen op dag 6 borstvoeding (zie tabel 7.3). In elk van de provincies zien we een stijging van het aandeel kinderen dat borstvoeding krijgt. In Oost-Vlaanderen

is de toename het meest duidelijk en stijgt ook het aandeel kinderen dat uitsluitend borstvoeding krijgt.

7.3 Borstvoeding op dag 6 naar provincie

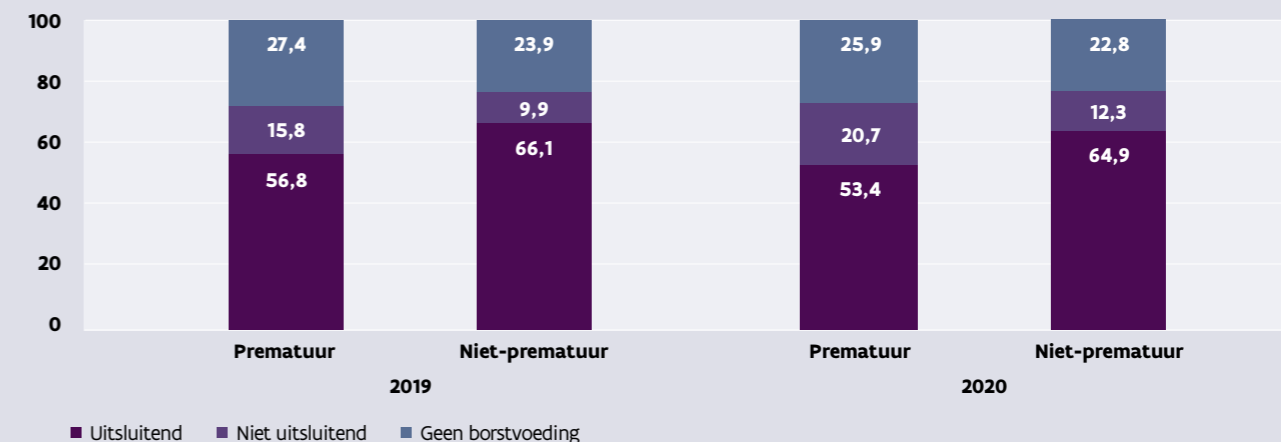
	2019				2020			
	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal
Vlaams-Brabant	69,0	11,6	19,4	100,0	66,7	15,1	18,2	100,0
Antwerpen	66,9	10,9	22,2	100,0	65,3	13,3	21,4	100,0
Oost-Vlaanderen	65,2	10,2	24,6	100,0	66,0	11,5	22,5	100,0
Limburg	64,0	11,1	24,9	100,0	61,2	14,6	24,2	100,0
West-Vlaanderen	60,4	7,8	31,9	100,0	58,8	10,5	30,7	100,0
Vlaams Gewest	65,4	10,4	24,2	100,0	64,1	12,9	23,0	100,0

7.3 Kinderen naar situatie borstvoeding op dag 6 naargelang de provincie - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

Bij *prematuur geboren kinderen* (<37 weken) ligt het percentage dat op dag 6 borstvoeding krijgt 3 procentpunten lager dan bij *à terme* geboren kinderen (74,1% t.o.v. 77,2%). Het aandeel kinderen dat uitsluitend borstvoeding krijgt verschilt wel sterker.

Van de *à terme* geboren kinderen krijgt 64,9% uitsluitend borstvoeding (zie grafiek 7.4), bij premature baby's gaat het om 53,4%. Premature baby's kennen dus een hoger aandeel kinderen dat naast borstvoeding andere voeding krijgt (20,7% t.o.v. 12,3%).

7.4 Borstvoeding op dag 6 naar zwangerschapsduur

7.4 Kinderen die op dag 6 borstvoeding krijgen naar zwangerschapsduur - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

Uit tabel 7.5 blijkt verder dat kinderen met een moeder van niet-Belgische origine (d.w.z. die bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had) vaker borstvoeding op dag 6 krijgen dan kinderen met een moeder van Belgische origine (89,9% t.o.v. 71,1). In 2019 en 2020 zien we dat het aandeel kinderen met borstvoeding vooral toeneemt bij kinderen met een moeder van Belgische origine.

Bij kinderen met een moeder die bij haar geboorte de Belgische nationaliteit had, doet zich een groot verschil voor naargelang de kansarmoedesituatie van het gezin. Kinderen in kansarmoede krijgen veel minder (uitsluitend) borstvoeding dan de kinderen die niet in kansarmoede leven (47,7% versus 72,5%). Bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine doet zich amper een verschil in de

borstvoedingscijfers voor naargelang de kansarmoedesituatie. Enkel bij de kansarme kinderen met een moeder van Belgische origine neemt het aandeel kinderen met borstvoeding af.

7.5 Evolutie borstvoeding op dag 6 naar kansengroep

	2017	2018	2019	2020
Kinderen met moeder van niet-Belgische origine	89,5	89,8	89,5	89,9
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	89,4	89,8	89,6	89,8
<i>die in kansarmoede leven</i>	89,8	90,2	89,2	90,2
Kinderen met moeder van Belgische origine	68,6	68,8	69,6	71,1
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	70,1	70,1	70,9	72,5
<i>die in kansarmoede leven</i>	47,2	48,3	48,3	47,7
Alle kinderen	74,7	75,0	75,8	77,0

7.5 Evolutie kinderen die op dag 6 (al dan niet uitsluitend) borstvoeding krijgen volgens kansengroep - Vlaams Gewest (percentage)
Bron: *Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin*

Kind en Gezin registreert voor bijna elk kind in welke kraamkliniek het geboren is. In 2020 hadden 28 kraamklinieken een BFHI*-label, een certificaat dat weergeeft dat ze een borstvoedingsvriendelijk beleid voeren. We verkennen voor het eerst of er verschillen zijn in de borstvoedingscijfers naargelang het kind geboren is in een kraamkliniek met of zonder BFHI-label. Bij de interpretatie van de cijfers moeten wel drie zaken meegenomen worden:

1. Als een kraamkliniek een BFHI-label heeft, dan is dat een indicatie dat er extra aandacht gaat naar het ondersteunen van borstvoeding. Het ontbreken van het label wil uiteraard niet zeggen dat er in die kraamklinieken geen ondersteuning voor borstvoeding geboden wordt.
2. Aangezien uit de voorgaande tabellen bleek dat er verschillen qua borstvoeding bestaan naar zwangerschapsduur, origine

en kansarmoede, is het logisch dat verschillen tussen kraamklinieken ook te maken kunnen hebben met verschillen in de populatie borelingen. Uitspraken over verschillen naargelang kenmerken van de kraamkliniek mogen dan ook pas gedaan worden na controle voor/verrekening van die verschillen.

3. Als er verschillen zijn tussen kinderen naargelang de kraamkliniek waarin

ze geboren zijn, dan wil dat niet zeggen dat die verschillen (enkel en alleen) te wijten zijn aan het feit dat een kraamkliniek een BFHI-label heeft of niet. Mogelijk kiezen ouders bewust in functie van hun eigen voorkeuren voor een bepaalde kraamkliniek en/of verschilt het ondersteuningsaanbod in de buurt van BFHI- en niet-BFHI-kraamklinieken. De data laten dus niet toe om een definitieve uitspraak te doen over de invloed van het BFHI-label op de borstvoedingscijfers.

Tabel 7.6 geeft aan dat kinderen geboren in een kraamkliniek met BFHI-label vaker starten met (uitsluitend) borstvoeding (84,4% t.o.v. 79,9%) en dat van die

groep op dag 6 nog een groter aandeel (uitsluitend) borstvoeding krijgt dan bij de kinderen die in een kraamkliniek zonder BFHI-label zijn geboren (80,2% t.o.v. 75,2%).

De verschillen moeten wel voorzichtig geïnterpreteerd worden, want het profiel van de borelingen in BFHI- en niet-BFHI-kraamklinieken is niet gelijk. Zo kennen BFHI-kraamklinieken zowel een hoger aandeel kinderen met een moeder van niet-Belgische origine als een hoger aandeel kinderen in kansarmoede. Aangezien die groepen vaker starten met borstvoeding, is het ergens logisch dat de borstvoedingscijfers verschillen. Uit niet-opgenomen analyses blijkt echter dat er ook na controle voor

dergelijke profielverschillen tussen kraamklinieken met en zonder BFHI-label verschillen blijven bestaan in de borstvoedingscijfers. Binnen elke kansengroep ligt bv. het aandeel kinderen dat op 24 uur of dag 6 uitsluitend borstvoeding krijgt hoger bij kinderen geboren in een BFHI-kraamkliniek.

* Het BFHI-label (Baby Friendly Hospital Initiative) is een label – gelanceerd door Unicef en de Wereldgezondheidsorganisatie – om elke baby en ook de moeders van bij de geboorte de beste kansen te geven op het gebied van gezondheid en welzijn. In België kan het label door de federale overheid aan een kraamkliniek worden toegekend na evaluatie van diverse voorwaarden

7.6 Borstvoeding op 24 uur en dag 6 naar BFHI-label kraamkliniek

	24 uur				Dag 6			
	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal
Met BFHI-label	79,3	5,1	15,6	100,0	67,5	12,7	19,8	100,0
Zonder BFHI-label	75,9	4,0	20,1	100,0	62,1	13,1	24,8	100,0
Alle kinderen	77,1	4,4	18,6	100,0	64,1	12,9	23,0	100,0

7.6 Kinderen die op 24 uur en dag 6 borstvoeding krijgen volgens het BFHI-label van de kraamkliniek waarin ze geboren zijn - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2020
Bron: *Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin*

1.3. Borstvoeding op 6 maanden

Omdat borstvoeding zoveel voordelen voor de gezondheid en ontwikkeling van het kind heeft, adviseert de WGO niet alleen om kinderen tot de leeftijd van 6 maanden uitsluitend moedermelk te geven, maar ook om borstvoeding tot de leeftijd van 2 jaar als melkvoeding te blijven geven. Het is dus van belang om na te gaan hoelang kinderen borstvoeding krijgen.

Op de leeftijd van 6 maanden krijgt 30,9% van de kinderen (geboren in 2019) nog borstvoeding. 1 op de 10 (10,7%) krijgt dan nog uitsluitend borstvoeding. Ten opzichte van de geboortecohorte van 2018 zien we dat het aandeel kinderen dat op 6 maanden nog borstvoeding

krijgt, is gedaald (-1,3% procentpunt) en dat het aandeel kinderen dat niet uitsluitend borstvoeding krijgt, is toegenomen, allicht (deels) ten gevolge van de gewijzigde definitie.

Uit niet-opgenomen cijfers blijkt dat er zich – net zoals bij de andere tijdstippen waarop we de voeding bekeken – verschillen voordoen tussen de provincies. In West-Vlaanderen krijgt 22,4% van de borelingen uit 2019 op de leeftijd van 6 maanden nog borstvoeding (van wie ongeveer een derde uitsluitend borstvoeding). In de andere provincies gaat het om 30% of meer. In Vlaams-Brabant is het aandeel kinderen dat nog borstvoeding krijgt het grootst (35,8%) en wordt er meer uitsluitend (13,4%) borstvoeding gegeven in vergelijking met de andere provincies.

We zien op 6 maanden dat bijna de helft (48,1%) van de kinderen met een moeder van niet-Belgische origine nog borstvoeding krijgt, terwijl dat minder dan een kwart is (23,7%) bij kinderen met een moeder van Belgische origine. Ook op 6 maanden zien we bij de kinderen met een moeder van Belgische origine dat kinderen in kansarmoede vaker geen borstvoeding (meer) krijgen dan kinderen die niet in kansarmoede leven.

7.7 Borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden ⁽¹⁾

	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	Totaal
2018	13,0	18,7	68,4	100,0
2019 ⁽²⁾	10,7	20,2	69,1	100,0

7.7 Kinderen per geboortjaar naar borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden - Vlaams Gewest (percentage)

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

(1) De percentages worden berekend voor alle kinderen voor wie een voeding wordt geregistreerd op het betreffende tijdstip

(2) Sinds december 2019 wordt de voeding geregistreerd volgens een meer strikte definitie. Die nieuwe registratiewijze kan een impact hebben op de cijfers t.o.v. vorig jaar

7.8 Borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden naar kansengroepen

	2019			Totaal
	Uitsluitend	Niet uitsluitend	Geen borstvoeding	
Kinderen met moeder van niet-Belgische origine	15,6	32,4	51,9	100,0
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	16,2	31,7	52,1	100,0
<i>die in kansarmoede leven</i>	14,2	34,3	51,5	100,0
Kinderen met moeder van Belgische origine	8,6	15,1	76,3	100,0
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	8,9	15,4	75,7	100,0
<i>die in kansarmoede leven</i>	4,3	10,3	85,4	100,0
Alle kinderen	10,7	20,2	69,1	100,0

7.8 Kinderen naar borstvoeding op de leeftijd van 6 maanden (26 weken) per kansengroep - Vlaams Gewest (percentage)

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

2. VACCINATIE BIJ ZEER JONGE KINDEREN

2.1. Vaccinatiegraad bij zeer jonge kinderen: cijfers vaccinatiegraadstudie*

De vaccinatiegraad bij jonge kinderen in het Vlaamse Gewest ligt voor alle basisvaccins ruim boven de 90%. De vaccinatiegraad ligt het hoogst voor het vaccin tegen mazelen, bof en rubella (MBR) en voor het pneumokokkenvaccin. De doelstelling van 95% voor de eerste dosis van het MBR-vaccin – vereist voor de eliminatie van mazelen in België – werd in 2016 dus opnieuw bereikt.

De vaccinatie voor het rotavirus haalt een lager niveau (89,7%) dan de andere zuigelingenvaccins, maar de vaccinatiegraad ligt eigenlijk erg hoog, zeker omdat dat vaccin niet gratis is.

2.2. Vaccinatiebereik bij zeer jonge kinderen: cijfers op basis van administratieve data

Dankzij de samenwerking met het Agentschap Zorg en Gezondheid kan Kind en Gezin per vaccin cijfers voorleggen over het percentage kinderen dat er geldig mee werd gevaccineerd (door Kind en Gezin of door andere vaccinatoren zoals geregistreerd in Vaccinnet). Omdat niet alle vaccinaties geregistreerd worden en/of omdat niet altijd kan worden afgeleid over welke dosis het gaat en/of het vaccin geldig werd toegediend, moeten de cijfers wel als minimumpercentages worden beschouwd. De groep kinderen over wie we geen gegevens hebben over een geldig toegediend vaccin, beschouwen we daarom als *niet gevaccineerd of niet geregistreerd*.

Tabel 7.9 geeft aan wat het aandeel van de in Vlaanderen geboren kinderen is dat de betreffende dosis van een vaccin toegediend kreeg. De cijfers bevestigen vooreerst dat het vaccinatiebereik in Vlaanderen voor de meeste dosissen erg hoog ligt. Ongeacht wie vaccineert, blijkt voor alle gratis vaccins dat minstens 89,1% van de kinderen geboren in 2019 in het eerste levensjaar werd gevaccineerd. Dat het bereik op basis van

de administratieve data lager ligt dan de cijfers van de vaccinatiegraadstudie illustreert dat nog niet alle vaccinaties administratief en/of juist geregistreerd worden.

Ten tweede bevestigen de cijfers dat Kind en Gezin de belangrijkste vaccinator is in het eerste levensjaar en – op de tweede dosis van het rotavaccin na – minstens 8 op de 10 kinderen vaccineert. De administratieve data tonen aan dat – behalve voor het rotavirus – 7 à 9% van de jonge kinderen door een andere actor (huisarts, pediater ...) gevaccineerd wordt. Dat het rotavaccin amper door externe vaccinatoren toegediend zou worden, moet voorzichtig geïnterpreteerd worden, want externe vaccinatoren zijn niet verplicht om dat vaccin te registreren in Vaccinnet. Dat er minder kinderen tegen het rotavirus gevaccineerd worden valt echter te verwachten, aangezien die vaccins niet gratis zijn.

Ten derde zien we – net zoals in de vaccinatiegraadstudie – dat het aandeel geldig gevaccineerde kinderen afneemt naargelang de vaccinatie dosis.

7.9 Gevaccineerde kinderen in het eerste levensjaar naar vaccinator

	Hexavalent ⁽¹⁾ dosis 1	Hexavalent ⁽¹⁾ dosis 2	Hexavalent ⁽¹⁾ dosis 3	Pneumo- kokken dosis 1	Pneumo- kokken dosis 2	Rotavirus dosis 1	Rotavirus dosis 2
Kind en Gezin	85,6	81,8	81,4	85,5	81,6	80,4	75,7
Andere vaccinator	8,2	9,8	7,7	7,9	7,6	1,6	1,9
Niet gevaccineerd of niet geregistreerd ⁽²⁾	6,2	8,4	10,9	6,6	10,9	18,0	22,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

7.9 Gevaccineerde kinderen in het eerste levensjaar naar vaccinator - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2019

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin, cijfers juni 2020

(1) Het Hexavalent-vaccin beschermt tegen 6 infectieziekten: polio, difterie, tetanus, pertussis, Haemophilus influenza B en hepatitis B

(2) Omdat niet alle vaccinaties geregistreerd worden in Vaccinnet en omdat Kind en Gezin van extern gegeven vaccins niet altijd de dosis of de geldigheid kan afleiden, beschouwen we de kinderen over wie we geen (zuivere) gegevens hebben als niet gevaccineerd of niet geregistreerd

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat kinderen in kansarmoede bijna even goed gevaccineerd worden als kinderen die niet in kansarmoede geboren worden. Kind en Gezin vaccineert een hoger aandeel kinderen met een moeder van niet-Belgische origine, vooral omdat de gezinnen met een moeder van Belgische origine vaker een beroep doen op een kinderarts, een huisarts of een andere instantie.

Als we dezelfde berekeningen maken voor de vaccins in het tweede levensjaar (waaronder het vaccin tegen

mazelen, bof en rubella), dan illustreert tabel 7.10 dat het vaccinatiebereik ook in het tweede levensjaar hoog blijft liggen: 88,3% voor het vaccin tegen meningokokken, 90,5% voor de vierde dosis van het Hexavalent-vaccin en 92,1% voor het vaccin tegen pneumokokken. 92,6% van de kinderen geboren in 2018 werd gevaccineerd tegen mazelen, bof en rubella. Dat cijfer ligt hoger dan dat van de andere vaccins omdat hier alle extern toegediende vaccins wel zuiver konden worden meegeteld. Ook in het tweede levensjaar blijft Kind en Gezin de belangrijkste vaccinator met een

vaccinatiebereik van minstens 75%. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat 63,9% van de in 2018 in Vlaanderen geboren kinderen op de leeftijd van 18 maanden zelfs alle vaccins uit het vaccinatieschema gekregen heeft van Kind en Gezin.

* Vandermeulen, C., Theeten, H. Hoppenbrouwers K. et al. Studie van de vaccinatiegraad in Vlaanderen in 2016, januari 2017

7.10 Gevaccineerde kinderen in het tweede levensjaar naar vaccinator

	Mazelen, bof en rubella	Pneumokokken	Meningokokken type C	Hexavalent ⁽¹⁾ dosis 4
Kind en Gezin	80,9	80,8	75,4	79,7
Andere vaccinator	11,6	11,3	12,9	10,8
Niet gevaccineerd of niet geregistreerd ⁽²⁾	7,4	7,9	11,7	9,5
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

7.10 Gevaccineerde kinderen in het tweede levensjaar naar vaccinator - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2018

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin, cijfers juni 2020

(1) Het Hexavalent-vaccin beschermt tegen 6 infectieziekten: polio, difterie, tetanus, pertussis, Haemophilus influenza B en hepatitis B

(2) Omdat niet alle vaccinaties geregistreerd worden in Vaccinnet en omdat Kind en Gezin van extern toegediende vaccins niet altijd de dosis of de geldigheid kan afleiden, beschouwen we de kinderen over wie we geen (zuivere) gegevens hebben als niet gevaccineerd of niet geregistreerd

3. BODY MASS INDEX BIJ KINDEREN VAN 2 JAAR

Van alle kinderen die gemeten en gewogen worden rond de leeftijd van 2 jaar kan Kind en Gezin een afgeleide body mass index (BMI) berekenen. De BMI is het gewicht (in kilo's) gedeeld door de lengte (uitgedrukt in meter) in het kwadraat. Net als bij volwassenen is de BMI een snelle en gemakkelijke methode om overgewicht en obesitas vroeg op te sporen.

Tot de leeftijd van 18 jaar is het omwille van een natuurlijke leeftijdsevolutie noodzakelijk om leeftijdsspecifieke grenswaarden voor de BMI te gebruiken. Bij kinderen liggen de grenswaarden

van een normale en afwijkende BMI dus anders dan bij volwassenen. De keuze voor de grenswaarden is niet zonder gevolgen, want het bepaalt de prevalenties van de normale en afwijkende gewichtsstatus. Er bestaan echter meerdere mogelijke referentiekaders qua grenswaarden. Op advies van onderzoekers van de KU Leuven hanteert Kind en Gezin voor de prevalentiecijfers een gemengd referentiekader. Voor overgewicht en obesitas worden de grenswaarden van de zogeheten 'uitgebreide IOTF*-criteria' gebruikt. Voor laag gewicht of ondergewicht steunen

we op de groeistandaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (waarbij waarden lager dan -2 standaarddeviaties beschouwd worden als laag gewicht of ondergewicht voor leeftijd). We spreken over een lage BMI voor leeftijd in plaats van ondergewicht omdat die term vaak geassocieerd wordt met ondervoeding. Een hoge BMI-waarde verwijst naar een relatief hoge lichaamsmassa t.o.v. de gestalte, ongeacht de samenstelling van die hoge lichaamsmassa. Hoge BMI-waarden mogen we dus niet automatisch problematiseren in termen van overtollig vet.

* IOTF: International Obesity Task Force

De cijfers voor overgewicht omvatten ook de kinderen met obesitas.

We geven de cijfers weer voor de kinderen die in Vlaanderen wonen, ongeacht waar ze geboren zijn. Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage. Doordat Kind en Gezin door de coronacrisis gedurende enkele maanden minder kinderen kon meten en wegen op de leeftijd van 24 maanden, zijn de cijfers voor het geboortjaar 2018 berekend op een kleiner aandeel kinderen dan de vorige jaren. Nadere analyses tonen

echter aan dat dat niet voor een grote vertekening zorgt, waardoor de cijfers nog steeds toelaten om valide uitspraken te doen over gewichtsevoluties in de populatie.

11,4% van de kinderen geboren in 2018 heeft op de leeftijd van 2 jaar overgewicht. 1,8% van de kinderen is obees. Het aandeel kinderen met een lage BMI ligt laag (0,6%). Het aandeel kinderen met overgewicht neemt verder toe, maar wel sterker dan de voorbije jaren (stijging met 1,8 procentpunt).

Op basis van de beschikbare data kunnen we geen uitspraken doen over de precieze redenen voor die toename, al lijkt het er op basis van niet-opgenomen analyses wel op dat de coronacrisis een impact heeft gehad op de gewichtsstatus van jonge kinderen.

7.11 Evolutie BMI bij 2-jarigen

	2014	2015	2016	2017	2018
Lage BMI voor leeftijd	0,8	0,7	0,8	0,7	0,6
Normaal gewicht	91,1	90,7	90,6	89,7	87,9
Overgewicht	8,1	8,6	8,7	9,6	11,4
waarbij obesitas	1,0	1,1	1,2	1,3	1,8
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

7.11 Evolutie BMI bij 2-jarigen naar geboortjaar - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2014-2018

Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

Als we de cijfers voor overgewicht uitsplitsen per geslacht, dan zien we dat meisjes een iets hoger aandeel overgewicht kennen dan jongens. Zowel bij jongens als bij meisjes zien we een toename van het aandeel kinderen met overgewicht en obesitas.

We stellen ook vast dat de prevalentie van overgewicht duidelijk hoger is bij kinderen met een moeder van niet-Belgische origine (15,9% versus 9,5%) en dat er provinciale verschillen zijn (zie tabel 7.13). In de provincie Antwerpen is het aandeel 2-jarigen met overgewicht het grootst (13,1%), in West-Vlaanderen

het laagst (8,9%). Daarbij mogen we niet vergeten dat de provinciale verschillen zeker ten dele verklaard kunnen worden doordat er sterke provinciale verschillen bestaan op het vlak van het aantal kinderen met een moeder van niet-Belgische origine (zie hoofdstuk 2).

7.12 Overgewicht bij 2-jarigen naar geslacht

	2016		2017		2018	
	Overgewicht (inclusief obesitas)	Obees	Overgewicht (inclusief obesitas)	Obees	Overgewicht (inclusief obesitas)	Obees
Jongens	8,3	1,2	9,2	1,3	10,9	1,7
Meisjes	9,1	1,2	10,0	1,4	11,9	1,9
Totaal	8,7	1,2	9,6	1,3	11,4	1,8

7.12 Overgewicht bij 2-jarigen naar geslacht - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2016-2018
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

7.13 Overgewicht bij 2-jarigen per provincie en naar origine van de moeder

	Origine van de moeder					
	Belgisch		Niet-Belgisch		Totaal	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Antwerpen	9,0	11,1	15,0	16,7	11,2	13,1
Vlaams-Brabant	8,7	9,7	13,8	14,3	10,1	11,1
Oost-Vlaanderen	7,1	9,0	14,3	17,0	9,1	11,1
Limburg	7,1	9,5	10,9	14,5	8,1	11,0
West-Vlaanderen	6,7	7,6	12,2	14,5	7,7	8,9
Totaal	7,8	9,5	13,9	15,9	9,6	11,4

7.13 Overgewicht bij 2-jarigen per provincie en naar origine van de moeder - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2017 en 2018
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

We zien ook dat de gewichtsstatus op de leeftijd van 2 jaar niet alleen verschilt naargelang de origine van de moeder, maar ook naargelang de kansarmoedesituatie. Het aandeel kinderen met overgewicht

ligt hoger bij kinderen in kansarmoede, ongeacht of de moeder van Belgische of niet-Belgische origine is. Opmerkelijk is dat de duidelijke toename van het aandeel kinderen met overgewicht zich

bijna in elke groep voordoet. Enkel bij de kinderen in kansarmoede met een moeder van Belgische origine is de toename veel minder groot.

7.14 Overgewicht bij 2-jarigen naar kansengroep

	2017				2018			
	Lage BMI voor leeftijd	Normaal gewicht	Overgewicht (inclusief obesitas)	Totaal	Lage BMI voor leeftijd	Normaal gewicht	Overgewicht (inclusief obesitas)	Totaal
Kinderen met moeder van niet-Belgische origine	0,9	85,2	13,9	100,0	0,7	83,4	15,9	100,0
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	0,7	86,1	13,2	100,0	0,7	84,2	15,1	100,0
<i>die in kansarmoede leven</i>	1,4	83,6	15,1	100,0	0,8	81,8	17,4	100,0
Kinderen met moeder van Belgische origine	0,6	91,6	7,8	100,0	0,6	89,9	9,5	100,0
<i>die niet in kansarmoede leven</i>	0,6	91,8	7,6	100,0	0,6	90,0	9,4	100,0
<i>die in kansarmoede leven</i>	0,8	87,3	11,9	100,0	1,0	86,9	12,1	100,0
Alle kinderen	0,7	89,7	9,6	100,0	0,6	87,9	11,4	100,0

7.14 Overgewicht bij 2-jarigen naar kansengroep - Vlaams Gewest (percentage) - kinderen geboren in 2017 en 2018
Bron: Mirage - registratiesysteem Kind en Gezin

4. KINDERMISHANDELING

In de loop van 2020 ontvingen de vertrouwenscentra kindermishandeling 7164 nieuwe meldingen, waarbij 9311 verschillende minderjarigen betrokken waren

4.1. Inleiding op de cijfers en begrippen

Meldingen over (vermoedens van) kindermishandeling en verontrusting komen in Vlaanderen bij diverse organisaties terecht. Voor burgers bestaat sinds 2012 een centraal telefoonnummer – 1712 – voor alle mogelijke geweldsituaties. Uit het jaarverslag 2020 van 1712 blijkt dat bij 56,7% van de personen voor wie contact werd opgenomen, kindermishandeling de meest geregistreerde problematiek is. 1712 noteert in 2020 een sterke stijging van het aantal (mogelijke) slachtoffers van kindermishandeling (+45%). Daarnaast spelen de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK's) en de ondersteuningscentra Jeugdzorg (OCJ's) vooral een rol voor meldingen vanuit professionele zorg- en hulpverleners over kinderen. De VK's rapporteren over die meldingen aan Opgroeien.

We kunnen de cijfers van 1712 en de VK's echter niet samen analyseren omdat er verschillen zijn qua registratie (1712 heeft bv. vaak anonieme meldingen) en omdat sommige kinderen ook gemeld worden bij beide meldpunten. Aangezien er vooral doorverwijzingen zijn van 1712 naar de VK's en omdat er meer kinderen bij de VK's gemeld worden dan bij 1712, belichten we hierna enkel de meldingen bij de VK's.

Met de VK's wordt contact opgenomen voor concrete situaties of vermoedens van kindermishandeling: seksueel misbruik, grensoverschrijdend gedrag, fysieke mishandeling of verwaarlozing, emotionele mishandeling of verwaarlozing. Soms gaat het over een risicosituatie. Nog andere contactopnames blijken te gaan over onduidelijke problematieken. Tot slot zijn er ook contactopnames bij verwerkingsproblemen n.a.v. een vroegere mishandeling of verwaarlozing en contactopnames voor andere problemen dan de vermelde zaken. In het vervolg van deze tekst spreken we over *meldingen*. Sinds 2016 zijn er ook meldingen mogelijk via de chatbox 'nupraatikerover.be'.

De VK's krijgen niet alleen meldingen over minderjarigen, maar ook over meerderjarigen (18 jaar en ouder). Bij diverse meldingen zijn trouwens zowel meerder- als minderjarigen betrokken. Onder *gemelde minderjarigen* verstaan we alle kinderen onder de 18 jaar, ook de ongeboren kinderen en de meerderjarigen onder bewindvoering (voorheen verlengd minderjarigen).

Wanneer we bij de cijfers spreken over *meldingen in een jaar*, dan gaat het om de meldingen die een VK in het vernoemde jaar ontving, dus met startdatum in het betrokken jaar. De cijfers hebben m.a.w. geen betrekking op de nog lopende dossiers in een VK, waarbij de initiële melding in een voorgaand jaar plaatsvond, maar waarvoor het VK in het betrokken jaar nog acties onderneemt.

Ook het onderscheid tussen de term *uniek kind* en *kindregistratie* is van belang. Een kind dat in een bepaald jaar bij meerdere meldingen betrokken is, wordt slechts 1 keer geteld bij het aantal *unieke kinderen*. Voor elk kind dat bij meerdere meldingen in een bepaald jaar betrokken is, worden er echter per

melding afzonderlijke *kindregistraties* genoteerd, bv. per melding de belangrijkste gemelde problematiek voor dat kind. Dat verklaart waarom het totale aantal kindregistraties steeds hoger is dan het totale aantal unieke kinderen.

Meermaals gemelde kinderen zijn het aantal unieke kinderen dat in het betrokken jaar meer dan 1 keer gemeld werd. Kinderen met een *meldingshistoriek* zijn het aantal unieke kinderen dat gemeld werd in het betrokken jaar, maar van wie geweten is dat ze ook al in een voorgaand jaar minstens eenmaal gemeld waren bij een VK.

4.2. Aantal meldingen

De 6 VK's ontvingen in 2020 in totaal 7164 meldingen. Bij 6866 meldingen was er (minstens) 1 minderjarige betrokken, het aantal meldingen met (een) minderjarige(n) neemt toe met 1,8% t.o.v. 2019. Bij 5,7% van de meldingen bij een VK zijn ook meerderjarigen betrokken. Ook het aantal meldingen met (minstens) 1 meerderjarige is toegenomen in 2020. We zien dus een stijging van het aantal meldingen, maar de toename is veel minder groot dan bij 1712. Allicht heeft dat (minstens gedeeltelijk) te maken met het feit dat heel wat basisvoorzieningen hun werking door de coronacrisis

gedurende een bepaalde tijd drastisch hebben moeten terugschroeven, waardoor ze minder in contact kwamen met kinderen en zo minder zicht hadden op situaties van verwaarlozing en mishandeling.

7.15 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal meldingen met (minstens) 1 minderjarige	7 311	6 787	6 904	6 552	6 543	6 743	6 866
Aantal meldingen met (minstens) 1 meerderjarige	302	189	217	330	308	380	408
Totaal aantal unieke meldingen	7 542	6 922	7 080	6 790	6 769	7 028	7 164

7.15 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

4.3. Aard van de meldende instanties

Als we kijken naar alle meldingen waarbij (minstens) een minderjarige betrokken was (68866), dan zien we dat in 2020 nog steeds 12,6% van de melders uit de primaire omgeving van het kind komt. Die directe toegangsmogelijkheid tot de VK's voor gezinnen, kinderen en jongeren is aanvullend op de algemene bekendmaking en toeleiding van burgers naar 1712.

25,3% van de meldingen komt van schoolse voorzieningen en opvangvoorzieningen, waarvan CLB's het grootste deel uitmaken.

Welzijnsorganisaties en personen en organisaties uit de gezondheidszorg zijn samen goed voor 38,7% van het aantal meldingen. In 2019 merkten we een opvallende stijging van het aantal meldingen uit de gezondheidszorg. Die

stijging kwam er nadat eind 2018 de kindreflex werd geïntroduceerd in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) voor ouders met een psychische problematiek of een verslavingsproblematiek. De kindreflex is een stappenplan dat hulpverleners ondersteunt om bij alle cliënten ouderschap bespreekbaar te maken en onveiligheid van kinderen te detecteren en aan te pakken. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het aantal meldingen en het aantal kinderen gemeld in het kader van die kindreflex in 2020 verder toeneemt. Bijna 7% van de meldingen in 2020 kadert in de kindreflex. Die 463 meldingen gingen over 648 kinderen.

In 2020 komen er 455 meldingen vanuit het parket, waarbij 883 minderjarigen betrokken waren. Die cijfers vallen vooral te verklaren door de positie van de VK's als gemandateerde voorziening binnen de integrale jeugdhulp, waarbij het jeugdparquet een beroep kan doen op het

VK voor een onderzoek maatschappelijke noodzaak (MANO). In totaal ontvingen de VK's in 2020 747 MANO-meldingen voor minderjarigen.

In 2020 komen er vooral meer meldingen vanuit 1712. 7,2% van de meldingen komt nu via 1712, 1 procentpunt meer dan in 2019. Ook het aantal meldingen vanuit politionele en justitiële instanties en vanuit de primaire omgeving neemt echter duidelijk toe.

360 meldingen over een minderjarige werden ontvangen via de chatbox 'nupraatikerover.be'. Dat is een toename met 18,8% t.o.v. 2019.

7.16 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar meldende instantie

	2017	2018	2019	2020
Primaire omgeving	11,3	12,0	12,0	12,6
<i>waaronder moeder</i>	3,9	4,0	3,5	3,2
Opvang, schoolse en buitenschoolse voorziening	26,3	26,5	25,9	25,3
<i>waaronder CLB</i>	18,7	19,0	17,8	18,1
Gezondheidszorg	23,0	23,5	25,1	25,2
<i>waaronder Kind en Gezin</i>	3,8	3,6	3,2	3,5
Welzijnsorganisaties	15,9	15,2	14,3	13,5
<i>waaronder CAW</i>	2,1	2,1	2,3	1,9
<i>dienstverlening personen met beperking</i>	3,3	1,3	1,1	0,9
<i>ander VK</i>	1,2	1,3	1,5	1,3
Jeugdhulp Opgroeien (ex-Jongerenwelzijn)	7,6	7,8	8,1	7,5
Hulplijn Geweld, Misbruik en Kindermishandeling (1712)	7,6	6,2	6,2	7,2
Politionele en justitiële instanties	6,9	7,8	7,4	7,9
<i>waaronder parket</i>	5,3	6,5	6,2	6,6
Ketenaanpak ⁽¹⁾	0,1	0,2	0,2	0,3
Onbekend	0,9	0,8	0,7	0,5
Niet ingevuld	0,4	0,1	0,1	0,1
Totaal	100,0 (N=6 552)	100,0 (N=6 543)	100,0 (N=6 743)	100,0 (N=6 866)

7.16 Aantal meldingen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar meldende instantie (percentage)

Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

(1) Deze categorie werd vanaf 2017 toegevoegd en omvat een samenwerking tussen politie, justitie en hulpverlening waarbij het Family Justice Center vooralsnog als enige concrete meldende instantie onderscheiden wordt

4.4. Aantal unieke kinderen gemeld bij een VK volgens leeftijd

In 2020 waren er 9311 verschillende minderjarige kinderen betrokken bij een VK-melding. Dat is 4,4% meer dan in 2019 (zie tabel 7.17) en 7,4% meer dan in 2018 (+642).

28,9% van de gemelde kinderen is onder de 6 jaar, 13,7% is onder de 3 jaar. De kinderen tussen 6 en 12 jaar vormen nog steeds de grootste groep van de gemelde kinderen (36%), maar het aantal kinderen tussen 12 en 18 jaar kent een opmerkelijke toename (+261).

4.5. Aantal meermaals gemelde kinderen en kinderen met een meldingshistoriek

94,1% van de 9311 unieke kinderen werd in 2020 slechts 1 keer gemeld. Een kleine minderheid (5,2%) werd 2 keer gemeld en 0,7% (63 kinderen) 3 of meer keer. Meerdere meldingen binnen hetzelfde jaar over hetzelfde kind zijn mogelijk wanneer het bv. gaat over verschillende melders die los van elkaar en op eigen initiatief informatie aanleveren over dat kind of als hetzelfde probleem zich opnieuw voordoet.

7.17 Leeftijd van de gemelde kinderen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

	2019		2020	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Ongeboren	65	0,7	87	0,9
Onder de 3 jaar	1 249	14,0	1 190	12,8
Tussen 3 en 6 jaar	1 366	15,3	1 417	15,2
Tussen 6 en 12 jaar	3 282	36,8	3 351	36,0
Tussen 12 en 8 jaar	2 685	30,1	2 946	31,6
Meerderjarig onder bewindvoering	5	0,1	5	0,1
Onbekend	268	3,0	315	3,4
Totaal	8 920	100,0	9 311	100,0

7.17 Aantal unieke kinderen gemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar leeftijd - 2019-2020
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

7.18 Aantal meermaals gemelde kinderen

Kind betrokken bij	2019		2020	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
1 melding	8 378	93,9	8 761	94,1
2 meldingen	467	5,2	487	5,2
3 meldingen	60	0,7	49	0,5
4 meldingen	13	0,1	13	0,1
5 meldingen	2	0,0	1	0,0
Totaal	8 920	100,0	9 311	100,0

7.18 Aantal unieke kinderen gemeld bij de vertrouwenscentra kindermishandeling naar aantal (her)meldingen binnen hetzelfde jaar - 2019-2020
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

Daarnaast blijkt dat 1067 van de 9311 kinderen (11,5%) minstens 1 keer gemeld werden bij een VK vóór 2020 en dus een meldingshistoriek hebben (cijfer niet opgenomen in tabel 7.18).

4.6. Aantal gemelde kinderen per 10 000 minderjarigen

Van het totale aantal gemelde kinderen was het grootste deel (89,7%) in het Vlaamse Gewest gedomicilieerd. De verhouding tussen de gemelde kinderen die in het Vlaamse Gewest wonen

en het totale aantal minderjarigen in Vlaanderen leert ons dat er 65,4 op de 10 000 minderjarigen in het Vlaamse Gewest gemeld worden bij een VK (zie tabel 7.19).

Het relatieve aantal gemelde kinderen verschilt naargelang de provincie. West-Vlaanderen kent in 2020 het laagste aantal gemelde minderjarigen op de 10 000 minderjarigen. In de provincie Vlaams-Brabant ligt de verhouding het hoogst (75 op de 10 000 minderjarigen).

Die cijfers geven een belangrijke indicatie van een probleem, maar mogen niet als incidentiecijfers over (risico's op) kindermishandeling geïnterpreteerd worden. Niet alle meldingen over de mishandeling of verwaarlozing van minderjarigen komen bij de VK's terecht, van niet alle gemelde kinderen is de woonplaats gekend en niet alle gevallen van mishandeling of verwaarlozing worden gemeld.

7.19 Aantal gemelde minderjarigen per 10 000 per provincie

	2017	2018	2019	2020
Vlaams-Brabant	67,8	68,5	64,7	75,3
Antwerpen	70,3	67,7	70,0	71,0
Limburg	65,4	65,3	66,1	62,4
Oost-Vlaanderen	52,7	47,6	54,5	59,8
West-Vlaanderen	60,5	63,2	60,0	54,5
Vlaams Gewest	63,5	62,2	63,3	65,4

7.19 Kindermishandeling: aantal gemelde minderjarigen per 10 000 kinderen onder de 18 jaar in het Vlaamse Gewest - per provincie
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

4.7. Geregistreeerde problematieken

Het principe is dat er bij elke melding steeds 1 probleemcategorie moet worden geregistreerd over elk betrokken kind. Dat registreert het VK als belangrijkste probleem.

Wanneer de melder meerdere problemen aangeeft, maakt het VK onderscheid tussen het belangrijkste probleem en een bijkomend probleem (dat dus niet bij elke kindregistratie voorkomt). In tabel 7.20 geven we enkel een zicht op het belangrijkste gemelde probleem.

Tabel 7.20 toont aan dat in 2020 het merendeel (78,8%) van de kinderen gemeld werd omdat er sprake was van (een vermoeden van) een concrete mishandeling of verwaarlozing (lichamelijk, emotioneel of seksueel misbruik) door een volwassene.

Daarbij worden meer kinderen gemeld voor een (vermoeden van een) concrete situatie van emotionele mishandeling of verwaarlozing (36,7%) dan voor (een vermoeden van) lichamelijke mishandeling of verwaarlozing (29,4%) of seksueel misbruik (12,7%). 1 op de 5 kinderen wordt gemeld voor een vermoeden van concrete lichamelijke mishandeling door een volwassene.

Bij 9,5% van de gemelde kinderen gaat het om een risicosituatie. Bij 1% gaat het om een verwerkingsproblematiek. 4,4% van de gemelde kinderen werd (vermoedelijk) geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag door een andere minderjarige. In meer dan de helft van de gevallen met minderjarige plegers is seksueel misbruik de belangrijkste problematiek.

Ten opzichte van de voorgaande jaren zien we dat er in 2020 heel wat

meer kinderen zijn gemeld voor een vermoeden van emotionele mishandeling of verwaarlozing, waardoor dat nu duidelijk de meest vermelde belangrijkste problematiek is (36,7%). Het aantal kinderen gemeld voor (een vermoeden van) seksueel misbruik is afgenomen (-78), net zoals het aantal meldingen door grensoverschrijdend gedrag door minderjarigen.

7.20 Belangrijkste gemelde problematiek kindermishandeling

	2019		2020	
	Aantal	%	Aantal	%
Meldingen over mishandeling of verwaarlozing				
Lichamelijke mishandeling of verwaarlozing	2 817	29,5	2 920	29,4
<i>waarvan lichamelijke mishandeling</i>	1 943	20,3	1 995	20,1
<i>geïnduceerde gefalsificeerde aandoening</i>	58	0,6	28	0,3
<i>niet-accidenteel (intra)craniaal letsel</i>	21	0,2	32	0,3
<i>lichamelijke verwaarlozing</i>	795	8,3	865	8,7
Emotionele mishandeling of verwaarlozing	3 198	33,5	3 649	36,7
<i>waarvan emotionele mishandeling</i>	1 287	13,5	1 457	14,7
<i>getuige van geweld</i>	980	10,3	1 127	11,3
<i>emotionele verwaarlozing</i>	931	9,7	1065	10,7
Seksueel misbruik	1 343	14,1	1 265	12,7
<i>waarvan incest</i>	620	6,5	558	5,6
<i>extrafamiliaal seksueel misbruik</i>	372	3,9	320	3,2
<i>onbekend of het incest is</i>	351	3,7	387	3,9
Meldingen risicosituatie	959	10,0	948	9,5
Meldingen verwerkingsproblematiek	77	0,8	103	1,0
Onbekende/andere/onduidelijke problematiek	542	5,7	530	5,3
Meldingen grensoverschrijdend gedrag door minderjarigen	549	5,7	437	4,4
<i>waarvan onbepaalde problematiek</i>	137	1,4	163	1,6
<i>lichamelijke mishandeling</i>	72	0,8	33	0,3
<i>emotionele mishandeling</i>	9	0,1	10	0,1
<i>seksueel misbruik - incest</i>	165	1,7	116	1,2
<i>seksueel misbruik - extrafamiliaal</i>	166	1,7	115	1,2
Niet ingevuld	69	0,7	87	0,9
Totaal	9 554	100,0	9 939	100,0

7.20 Overzicht van de belangrijkste gemelde problematiek op basis van kindregistraties - 2019-2020
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

In tabel 7.21 bekijken we per leeftijdscategorie van de gemelde kinderen welke problematiek het vaakst vermeld werd als belangrijkste problematiek. Hier worden de kinderen onder bewindvoering en de kinderen van wie de leeftijd onbekend is, niet meegeteld. Dat verklaart het verschil in de totaalsom tussen tabel 7.20 (9939) en tabel 7.21 (9528).

Er doen zich wel enige verschillen voor naar de leeftijd van de kinderen. Bij de kinderen onder de 3 jaar scoren de risicosituaties en vermoedens van lichamelijke mishandeling of verwaarlozing als gemeld probleem opvallend hoger dan bij alle leeftijdsgroepen vanaf 3 jaar. Seksueel misbruik wordt vaker vermeld als probleem bij meldingen over kinderen

tussen 6 en 12 jaar. Bij 40% van de gemelde kinderen tussen 12 en 18 jaar is emotionele mishandeling of verwaarlozing de belangrijkste problematiek, een sterke toename t.o.v. 2019.

7.21 Gemelde problematieken kindermishandeling naar leeftijdscategorie

	Kinderen onder de 3 jaar		Kinderen van 3 tot 6 jaar		Kinderen van 6 tot 12 jaar		Kinderen van 12 tot 18 jaar	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Meldingen over mishandeling of verwaarlozing door volwassenen								
Lichamelijke mishandeling of verwaarlozing	34,8	37,0	30,4	30,4	31,0	25,5	25,1	29,9
Emotionele mishandeling of verwaarlozing	33,8	34,9	35,7	37,5	36,4	34,2	29,3	40,3
Seksueel misbruik en incest	3,4	3,2	14,3	15,1	13,0	17,8	20,8	11,1
Risicosituatie	23,0	19,5	10,2	9,4	7,7	6,3	5,3	7,8
Verwerkingsproblematiek	0,1	0,2	0,5	0,3	0,7	2,1	1,5	0,8
Onbekend	3,9	4,1	4,8	4,2	4,7	5,5	7,4	4,8
Meldingen over mishandeling/verwaarlozing/grensoverschrijdend gedrag minderjarigen								
Lichamelijke, emotionele mishandeling of grensoverschrijdend gedrag	0,3	0,3	1,3	0,9	2,3	3,6	3,8	2,1
Seksueel misbruik (al dan niet incest)	0,1	0,1	2,2	1,1	3,5	4,1	6,0	2,3
Niet ingevuld	0,5	0,8	0,6	1,2	0,8	0,9	0,7	0,8
Totaal	100,0 (N=1 359)	100,0 (N=1 279)	100,0 (N=1 480)	100,0 (N=1 511)	100,0 (N=3 525)	100,0 (N=3 139)	100,0 (N=2 846)	100,0 (N=3 599)

7.21 Overzicht van de gemelde belangrijkste problematiek volgens leeftijdscategorie van de gemelde kinderen op basis van kindregistraties - 2019-2020
Bron: Opgroeien - registratie bij de vertrouwenscentra kindermishandeling

HOOFDSTUK 8

BASISGEGEVENS OVER GEZINNEN IN VLAANDEREN

Uniek aan dit rapport is dat we alle cijfers presenteren op kindniveau. Enkel in dit hoofdstuk nemen we cijfers op met als teleenheid het gezin of de ouder(s) van (jonge) kinderen. Beleidsmatig is het immers noodzakelijk om te weten hoeveel

gezinnen er zijn en hoe die concreet zijn samengesteld qua vorm en omvang. Informatie over de arbeidssituatie en de inkomenssituatie op gezinsniveau is bovendien essentieel om een gepast gezinsondersteunend beleid te voeren.

Dit hoofdstuk bevat de volgende tabellen:

8.1 Gezinnen naar leeftijd jongste kind	163
8.2 Gezinnen naar aantal kinderen in het gezin	164
8.3 Gezinnen met enkel minderjarige kinderen naar gezinsvorm (tweeouder of alleenstaand)	165
8.4 Eenoudergezinnen met oudste kind onder de 18 jaar naar aantal kinderen	165
8.5 Diversiteit qua leeftijden van kinderen in gezinnen met minstens 2 kinderen	166
8.6 Kerncijfers over de gezinnen met een Groeipakket	168
8.7 Arbeidssituatie mannen en vrouwen naar gezinspositie	169
8.8 Arbeidsregime van werkende mannen en vrouwen naar gezinspositie	170
8.9 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar leeftijd jongste kind	171
8.10 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar omvang gezin en gezinsvorm	172
8.11 Arbeidsregime van werkende moeders naar leeftijd jongste kind	174
8.12 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per provincie	175
8.13 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per gezinsvorm	176
8.14 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per aantal kinderen	177
8.15 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per leeftijd jongste kind	178
8.16 Gezinnen naar aandeel uitkeringen in bruto belastbaar inkomen per gezinsvorm	178
8.17 Gezinnen naar aandeel gezinsbijslagen in inkomen per gezinsvorm	180

BRONNEN EN TECHNISCHE BEMERKINGEN

De cijfers over de omvang en vorm van de gezinnen steunen op officiële domiciliegegevens en vatten daardoor niet alle feitelijke gezinssamenstellingen. De cijfers over gezinnen met een Groeipakket komen uit het datawarehouse Groeipakket, dat anonieme gegevens bevat uit het dossiersysteem van de uitbetalingsactoren. De inkomensgegevens op het niveau van het gezin zijn door de KSZ geconstrueerde bruto belastbare

inkomens. Het gaat dus niet om vastgestelde inkomens die op het aanslagbiljet van de personenbelasting vermeld staan. We gebruiken dezelfde inkomensgegevens als in hoofdstuk 4, maar we bespreken ze op gezinsniveau (gezinnen met kinderen tot 25 jaar). Meer info over de bronnen en berekeningswijzen vind je in de Bijlage.

1. AANTAL GEZINNEN MET KINDEREN, NAAR VORM EN AANTAL KINDEREN

In 2020 waren er in het Vlaamse Gewest in totaal meer dan 1 miljoen gezinnen met (inwonende) kinderen. Wanneer we

de gezinnen opdelen volgens de leeftijd van het jongste kind (zie tabel 8.1), stellen we vast dat er in 695 434 gezinnen (66%)

minstens 1 minderjarig kind aanwezig was en dat 48% van de gezinnen minstens 1 kind onder de 12 jaar telde.

8.1 Gezinnen naar leeftijd jongste kind

		Jongste kind onder de 6 jaar	Jongste kind 6 tot 12 jaar	Jongste kind 12 tot 18 jaar	Jongste kind 18 tot 25 jaar	Jongste kind ouder dan 25 jaar	Totaal
2016	Aantal	297 401	201 859	187 210	204 226	160 003	1 050 699
	%	28,3	19,2	17,8	19,4	15,2	100,0
2017	Aantal	296 456	206 408	185 766	203 300	160 972	1 052 902
	%	28,2	19,6	17,6	19,3	15,3	100,0
2018	Aantal	294 183	210 211	185 732	201 126	162 201	1 053 453
	%	27,9	20,0	17,6	19,1	15,4	100,0
2019	Aantal	292 381	213 081	186 683	199 397	162 237	1 053 779
	%	27,7	20,2	17,7	18,9	15,4	100,0
2020	Aantal	291 162	214 980	189 292	197 847	160 784	1 054 065
	%	27,6	20,4	18,0	18,8	15,3	100,0

8.1 Aantal en aandeel gezinnen met kinderen naar leeftijd jongste kind - Vlaams Gewest - situatie op 1 januari
Bron: Gegevens uit het Rijksregister - bewerkt door Statistiek Vlaanderen en door Opgroeien

De diversiteit van die gezinnen uit zich sterk qua aantal kinderen in het gezin. Om over de gezinsomvang uitspraken te doen, maakt het wel uit welke kinderen meegeteld worden.

In tabel 8.2 hebben we daarom per jaar 2 cijfers opgenomen voor de gezinsomvang. We schetsen zowel de gezinsomvang van gezinnen met minstens 1 minderjarig kind (ongeacht

de leeftijd van de andere inwonende kinderen) als de omvang van gezinnen waarin alle kinderen minderjarig zijn.

8.2 Gezinnen naar aantal kinderen in het gezin

Aantal kinderen in het gezin	Gezinnen met minstens 1 minderjarige (ongeacht de leeftijd andere kinderen)		Gezinnen met enkel minderjarige kinderen (leeftijd oudste kind <18 jaar)	
	2019	2020	2019	2020
1 kind	31,4	31,3	37,4	37,3
2 kinderen	45,6	45,6	45,0	45,1
3 kinderen	16,6	16,5	13,5	13,4
4 kinderen of meer	6,5	6,6	4,2	4,2
Totaal	100,0 (N=692 145)	100,0 (N=695 434)	100,0 (N=581 155)	100,0 (N=583 775)

8.2 Gezinnen met kinderen onder de 18 jaar naar aantal kinderen in het gezin (al dan niet beperkt tot minderjarigen) - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari
Bron: Gegevens uit het Rijksregister - bewerkt door Statistiek Vlaanderen en door Opgroeien

45,1% van de gezinnen waar alle kinderen minderjarig zijn, heeft 2 (minderjarige) kinderen. 17,6% van die gezinnen heeft minstens 3 (minderjarige) kinderen. Wanneer we de omvang van het gezin berekenen door alle – ook meerderjarige – kinderen mee te tellen, dan bedraagt het aandeel 'grote' gezinnen zelfs 23,1%.

Tabel 8.3 schetst een beeld van de gezinsvorm van gezinnen waar alle kinderen minderjarig zijn. 16,6% van die gezinnen is een eenoudergezin. Het gaat vooral (13,6%) om alleenstaande moeders. Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het aandeel eenoudergezinnen toeneemt met de leeftijd van het jongste kind. 8% van de gezinnen met een kind onder de 3 jaar vormt een eenoudergezin. Wanneer we de gezinnen bekijken met een jongste

kind tussen 6 en 12 jaar gaat het om 19,4%. Bij gezinnen met een jongste kind tussen 12 en 18 jaar loopt het aandeel eenoudergezinnen zelfs op tot 27,6%.

Ruim de helft van de eenoudergezinnen waar alle kinderen minderjarig zijn, heeft slechts 1 kind, 12,2% heeft minstens 3 kinderen (zie tabel 8.4).

8.3 Gezinnen met enkel minderjarige kinderen naar gezinsvorm (tweeouder of alleenstaand)

	2018	2019	2020
Tweeoudergezinnen	83,7	83,5	83,4
Alleenstaande moeders	13,5	13,5	13,6
Alleenstaande vaders	2,8	2,9	3,0
Totaal	100,0 (N=580 045)	100,0 (N=581 155)	100,0 (N=583 775)

8.3 Gezinnen met enkel minderjarige kinderen naar gezinsvorm - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 1 januari
Bron: Gegevens uit het Rijksregister - bewerkt door Statistiek Vlaanderen en door Opgroeien

8.4 Eenoudergezinnen met oudste kind onder de 18 jaar naar aantal kinderen

	2018	2019	2020
Alleenstaande ouder met 1 kind	54,2	53,8	53,5
Alleenstaande ouder met 2 kinderen	34,0	34,0	34,3
Alleenstaande ouder met 3 kinderen	9,0	9,2	9,2
Alleenstaande ouder met 4 of meer kinderen	2,8	2,9	3,0
Totaal	100,0 (N= 94 681)	100,0 (N= 95 737)	100,0 (N=96 944)

8.4 Aantal eenoudergezinnen met oudste kind onder de 18 jaar naar aantal kinderen - Vlaams Gewest - situatie op 1 januari
Bron: Gegevens uit het Rijksregister - bewerkt door Statistiek Vlaanderen en door Opgroeien

Om na te gaan in welke mate gezinnen moeten omgaan met verschillende opvang-, opvoedings- en ontwikkelingsnoden van kinderen van uiteenlopende leeftijden, stellen we in tabel 8.5 de gezinnen met minstens 2 kinderen voor, volgens de leeftijd van het jongste en van het oudste kind.

35,2% van de meerkindgezinnen met minstens 1 kind onder de 6 jaar heeft nog 1 of meerdere andere kinderen van

die leeftijd. 46,9% van die gezinnen heeft zowel kinderen onder de 6 jaar als kinderen op lagere schoolleeftijd. Bijna de helft van de meerkindgezinnen (48,9%) met een jongste kind op lagere schoolleeftijd heeft ook 1 of meer kinderen van 12 tot 18 jaar. Meer dan de helft (55,7%) van de meerkindgezinnen met een jongste kind op middelbare schoolleeftijd heeft een oudste kind tussen 18 en 25 jaar.

Uit niet-opgenomen cijfers blijkt dat 12,4% van de meerkindgezinnen met een (jongste) kind onder de 3 jaar, ook nog (minstens) een ander kind onder de 3 jaar heeft.

8.5 Diversiteit qua leeftijden van kinderen in gezinnen met minstens 2 kinderen

	Leeftijd jongste kind		
	Onder de 6 jaar	Tussen 6 en 12 jaar	Tussen 12 en 18 jaar
Leeftijd oudste kind			
Onder de 6 jaar	35,2	n.v.t.	n.v.t.
Tussen 6 en 12 jaar	46,9	36,2	n.v.t.
Tussen 12 en 18 jaar	13,4	48,9	38,8
Tussen 18 en 25 jaar	4,0	13,4	55,7
Ouder dan 25 jaar	0,5	1,5	5,5
Totaal	100,0 (N=188 517)	100,0 (N=159 773)	100,0 (N=129 587)

8.5 Verdeling gezinnen met minstens 2 kinderen naar leeftijdsklasse van het jongste en oudste kind - Vlaams Gewest (percentagel) - situatie op 1 januari 2020
Bron: Gegevens uit het Rijksregister - bewerkt door Statistiek Vlaanderen en door Opgroeien
n.v.t.: niet van toepassing

2. GEGEVENS OVER HET GROEIPAKKET OP GEZINSNIVEAU

Op basis van het datawarehouse Groeipakket beschikt Opgroeien over gegevens over de bijna 900 000 gezinnen in Vlaanderen die – sinds de invoering op 1 januari 2019 – een Groeipakket ontvangen. Het gaat daarbij zowel om gezinnen die sindsdien al recht hebben gekregen op het nieuwe uniforme basisbedrag voor minstens 1 kind als om gezinnen die op dat moment al kinderen hadden en hun recht op de voormalige (ranggebonden) basisbedragen en leeftijdsbijslagen hebben gehouden (kinderen met transitiebedragen).

Tabel 8.6 vat de meest relevante cijfers op gezinsniveau samen. 43,3% van de gezinnen met een Groeipakket heeft 1 rechtgevend kind, 16,3% heeft minstens 3 kinderen met een Groeipakket.

Het aandeel gezinnen dat enkel kinderen met transitiebedragen telt, is op een jaar tijd sterk afgenomen. Niet alleen door een toename van het aantal gezinnen dat volledig onder het nieuwe Groeipakket valt (9,5%), maar ook door een verdubbeling van het aantal gezinnen dat zowel kinderen met transitiebedragen als kinderen met nieuwe bedragen telt (6,3%).

Meer dan 1 op de 5 gezinnen (22%) ontvangt sociale toeslagen. Dat aandeel is licht gestegen in 2020. 3,9% van de gezinnen ontvangt voor minstens 1 kind een zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. 1,6% van de gezinnen ontvangt een toeslag omdat een of beide ouders overleden zijn. 4123 gezinnen (0,5%) van de gezinnen ontvangen een pleegzorgtoeslag.

8.6 Kerncijfers over de gezinnen met een Groeipakket

	2019		2020	
	Aantal gezinnen	%	Aantal gezinnen	%
Naar aantal rechtgevendende kinderen				
1 kind	382 325	43,0	390 040	43,3
2 kinderen	358 734	40,4	362 689	40,3
3 kinderen	110 554	12,4	110 014	12,2
4 kinderen of meer	37 205	4,2	36 749	4,1
Totaal	888 818	100,0	899 492	100,0
Per type gezin				
Gezin met enkel kinderen met transitiebedragen	815 686	91,8	757 083	84,2
Gezin met enkel kinderen met nieuwe bedragen	45 072	5,1	85 812	9,5
Combinatiegezin	27 698	3,1	56 288	6,3
Gezin met enkel kinderen in bilaterale overeenkomst	362	0,0	309	0,0
Totaal	888 818	100,0	899 492	100,0
Met een sociale toeslag				
Met inkomen onder laagste inkomensgrens	181 801	20,5	186 039	20,7
Met inkomen tussen laagste en hoogste inkomensgrens	5 797	0,7	11 758	1,3
Totaal	187 598	21,1	197 797	22,0
Zorgtoeslagen				
Specifieke ondersteuningsbehoefte	34 455	3,9	35 360	3,9
Wezen	13 591	1,5	13 987	1,6
Pleegzorg	3 076	0,4	4 123	0,5

8.6 Kerncijfers over gezinnen met recht op een Groeipakket - situatie op 31 december
Bron: Opgroeien

3. WERKSITUATIE VAN OUDERS MET KINDEREN

Vaders zijn meer aan het werk dan moeders en vooral moeders werken deeltijds. Alleenstaande moeders zijn veel minder beroepsactief

3.1. Impact van kinderen op de werksituatie van mannen en vrouwen

Tabel 8.7 gaat na of het hebben van kinderen zichtbaar is in de arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen tussen 26 en 45 jaar.

De cijfers geven aan dat er zeker geen eenduidig effect is van het hebben van kinderen op de werksituatie van mannen en vrouwen. Mannen tussen 26 en 45 jaar die een gezin hebben, zijn zelfs meer aan het werk dan mannen zonder kinderen. Bij vrouwen doet zich de omgekeerde situatie voor, al is het verschil minder uitgesproken. Vrouwen tussen 26 en 45 jaar zonder kinderen zijn iets meer aan het werk dan vrouwen met kinderen (85,5% t.o.v. 81,6%). Een gezin hebben lijkt dus een impact te hebben op de werksituatie van vrouwen, al kunnen ook andere factoren dat verschil verklaren.

8.7 Arbeidssituatie mannen en vrouwen naar gezinspositie

	Gezinspositie		
	Samenwonend/ alleenstaand met kinderen	Samenwonend/ alleenstaand zonder kinderen	Totaal ⁽¹⁾
Mannen			
Werkend	92,9	84,6	86,7
Werkzoekend	1,7	3,6	2,6
Niet-beroepsactief	2,3	5,9	4,6
Andere ⁽²⁾	3,1	5,9	6,0
Totaal	100,0 (N=409 050)	100,0 (N=271 565)	100,0 (N=829 885)
Vrouwen			
Werkend	81,6	85,5	81,6
Werkzoekend	2,6	2,3	2,6
Niet-beroepsactief	5,8	5,0	6,1
Andere ⁽²⁾	9,9	7,2	9,8
Totaal	100,0 (N=542 005)	100,0 (N=197 620)	100,0 (N=817 209)

8.7 Arbeidssituatie van mannen en vrouwen 26-45 jaar naar gezinspositie - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) De totalen omvatten ook gegevens over mannen/vrouwen die zelf nog geen gezin vormen (bv. omdat ze nog bij hun ouders wonen of met vrienden samenwonen)

(2) De categorie 'andere' omvat zowel werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid als mensen die niet werken (bv. huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden, studenten ...)

In tabel 8.8 vergelijken we het arbeidsregime van werkende mannen en vrouwen tussen 26 en 45 jaar naargelang hun gezinspositie.

Kinderen hebben blijkbaar weinig impact op het arbeidsregime van mannen. Mannen tussen 26 en 45 jaar met kinderen werken slechts iets vaker deeltijds dan mannen zonder kinderen. We zien dat vrouwen meer deeltijds werken dan mannen, maar daarbovenop stellen we een verschil vast naargelang er kinderen zijn of niet. Van alle werkende vrouwen zonder kinderen werkt 26,3% deeltijds, van de vrouwen met kinderen werkt meer dan de helft deeltijds (53,1%). Ruim 1 op de 5 werkende moeders (21,9%) tussen 26 en 45 jaar werkt minder dan 75%. Moeders werken duidelijk veel vaker deeltijds dan vaders.

8.8 Arbeidsregime van werkende mannen en vrouwen naar gezinspositie ⁽¹⁾

	Gezinspositie		
	Samenwonend/ alleenstaand met kinderen	Samenwonend/ alleenstaand zonder kinderen	Totaal ⁽²⁾
Mannen			
0-25%	0,6	0,6	0,6
25-50%	1,1	1,2	1,2
50-75%	1,1	1,6	1,4
75-100%	8,0	6,0	7,3
>100%	2,3	3,3	3,0
Onbekend ⁽³⁾	86,9	87,3	86,6
Totaal	100,0 (N=375 766)	100,0 (N=227 389)	100,0 (N=711 943)
Vrouwen			
0-25%	0,5	0,8	0,6
25-50%	8,6	3,2	6,9
50-75%	12,8	6,2	10,8
75-100%	31,2	16,2	26,2
>100%	2,4	3,9	2,9
Onbekend ⁽³⁾	44,6	69,8	52,5
Totaal	100,0 (N=438 469)	100,0 (N=167 289)	100,0 (N=664 268)

8.8 Arbeidsregime en tewerkstellingsbreuk van werkende mannen en vrouwen tussen 26-45 jaar naar gezinspositie - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) Grensarbeiders werden uit deze analyse gelaten, omdat van hen geen gegevens over het arbeidsregime gekend zijn
(2) De totalen omvatten ook gegevens over mannen/vrouwen die zelf nog geen gezin vormen (bv. omdat ze nog bij hun ouders wonen of met vrienden samenwonen)

(3) Het arbeidsregime is uitgedrukt in tewerkstellingsbreuken. Wanneer het arbeidsregime onbekend is, wil dat zeggen dat de man/vrouw voltijds werkt of zelfstandige is, waardoor er geen tewerkstellingsbreuk kan worden berekend

3.2. Vergelijking van de werksituatie van vaders en moeders

In tabel 8.7 stelden we al vast dat de arbeidsparticipatie van vaders tussen 26 en 45 jaar hoger ligt dan die van moeders van die leeftijd. Tabel 8.9 gaat na of dat verschil zich voor alle moeders en vaders (tussen 18 en 65 jaar) voordoet en bekijkt of de arbeidsparticipatie varieert naar de leeftijd van het enige of jongste kind. De cijfers zijn berekend over alle gezinstypes heen.

Uit tabel 8.9 blijkt duidelijk dat vaders vaker aan het werk zijn dan moeders. 83,7% van de vaders werkt, terwijl dat aandeel bij vrouwen met kinderen duidelijk lager, maar toch nog op een hoog niveau ligt (74,5%). Dat betekent niet alleen dat moeders meer werkzoekend of meer niet-beroepsactief zijn, maar vooral dat ze meer een 'andere' arbeidssituatie hebben (bv. huisvrouw of student).

De werksituatie van de ouders verschilt naargelang de leeftijd van het jongste of enige kind. Bij moeders zien we een

toenemende arbeidsparticipatie tot het jongste kind 6 tot 12 jaar is, waarna de arbeidsparticipatie terugvalt tot 69,5%. Bij vaders zien we een aanhoudende dalende trend naarmate het jongste kind ouder wordt. Opvallend is dat 1 op de 5 vaders en moeders met een (jongste) kind tussen 12 en 18 jaar niet (meer) beroepsactief is. Dat is deels ook logisch, aangezien meer en meer ouders niet-beroepsactief worden naarmate de kinderen ouder worden, bv. doordat ze met pensioen of arbeidsongeschikt zijn.

8.9 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar leeftijd jongste kind

	Enige kind of jongste kind				
	Onder de 3 jaar	3 tot 6 jaar	6 tot 12 jaar	12 tot 18 jaar	Totaal
Vaders					
Werkend	89,6	88,7	86,1	74,0	83,7
Werkzoekend	2,4	2,2	1,9	1,7	2,0
Niet-beroepsactief	3,6	5,0	8,0	20,1	10,1
Andere ⁽¹⁾	4,4	4,1	4,0	4,2	4,2
Totaal	100,0 (N=160 725)	100,0 (N=113 998)	100,0 (N=197 762)	100,0 (N=205 616)	100,0 (N=678 101)
Moeders					
Werkend	73,0	77,8	79,0	69,5	74,5
Werkzoekend	3,4	2,9	2,3	1,8	2,5
Niet-beroepsactief	8,7	7,3	9,9	21,1	12,6
Andere ⁽¹⁾	14,9	12,1	8,9	7,6	10,4
Totaal	100,0 (N=172 379)	100,0 (N=126 707)	100,0 (N=224 496)	100,0 (N=229 069)	100,0 (N=752 651)

8.9 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar leeftijd van het enige/jongste kind - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) De categorie 'andere' omvat zowel werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid als mensen die niet werken (bv. huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden, studenten ...)

Tabel 8.10 vergelijkt de werksituatie van vaders en moeders naargelang het aantal kinderen in het gezin.

Als we de cijfers voor alle gezinnen bekijken, dan zien we dat het aandeel werkende vaders ook bij grote gezinnen hoog blijft en pas aanzienlijk lager ligt in gezinnen met 5 of meer kinderen. Bij moeders met 4 en 5 kinderen zien we

dat de arbeidsparticipatie heel wat lager ligt dan bij moeders met 3 kinderen. Hoewel we die cijfers niet zomaar mogen beschouwen als een effect van die gezinsomvang, zijn ze toch opvallend en relevant.

We zien daarnaast nog een opvallend verschil naargelang de gezinsvorm. Alleenstaande moeders die niet

werken, zijn vooral niet-beroepsactief. Samenwonende moeders die niet werken horen vooral tot de categorie 'andere' en nemen vermoedelijk vooral de positie huisvrouw in.

8.10 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar omvang gezin en gezinsvorm

Alle gezinnen	Aantal kinderen in het gezin				
	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 kinderen of meer
Vaders					
Werkend	86,8	92,6	89,8	82,8	72,5
Werkzoekend	2,0	1,4	2,4	5,0	8,2
Niet-beroepsactief	8,0	3,1	4,2	7,4	12,5
Andere ⁽¹⁾	3,2	2,8	3,6	4,8	6,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Moeders					
Werkend	77,7	84,3	75,0	57,7	38,9
Werkzoekend	2,8	2,1	2,8	4,1	4,6
Niet-beroepsactief	9,8	5,1	7,2	10,6	13,3
Andere ⁽¹⁾	9,8	8,4	15,0	27,6	43,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Vervolg zie pagina 173

8.10 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar omvang gezin en gezinsvorm (vervolg)

Tweeoudergezinnen	Aantal kinderen in het gezin				
	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 kinderen of meer
Vaders					
Werkend	87,4	92,9	90,0	82,9	72,6
Werkzoekend	1,7	1,4	2,3	4,9	8,1
Niet-beroepsactief	7,6	3,0	4,1	7,3	12,4
Andere ⁽¹⁾	3,2	2,8	3,6	4,8	6,9
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Moeders					
Werkend	79,0	85,3	75,8	57,8	38,8
Werkzoekend	2,1	1,6	2,3	3,4	3,8
Niet-beroepsactief	7,3	3,9	5,3	7,9	9,7
Andere ⁽¹⁾	11,6	9,2	16,6	30,9	47,8
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Eenoudergezinnen	Aantal kinderen in het gezin				
	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 kinderen of meer
Vaders					
Werkend	79,0	85,8	83,0	76,0	67,1
Werkzoekend	4,6	3,4	4,8	7,5	11,0
Niet-beroepsactief	13,4	8,3	8,6	11,7	17,7
Andere ⁽¹⁾	2,9	2,6	3,5	4,8	4,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Moeders					
Werkend	73,1	77,7	68,9	57,3	40,3
Werkzoekend	5,0	5,0	6,8	8,8	11,1
Niet-beroepsactief	18,8	14,4	20,5	29,7	42,0
Andere ⁽¹⁾	3,1	2,9	3,8	4,2	6,6
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

8.10 Arbeidssituatie van vaders en moeders naar aantal kinderen in het gezin per gezinsvorm - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) De categorie 'andere' omvat zowel werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid als mensen die niet werken (bv. huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden, studenten ...)

Uit tabel 8.8 leerden we dat moeders tussen 26 en 45 jaar veel vaker deeltijds werken dan vaders. In tabel 8.11 schetsen we meer details over het arbeidsregime van alle werkende moeders (ongeacht hun leeftijd).

Het percentage deeltijds werkende moeders varieert naargelang de leeftijd van het (jongste) kind en ligt lager wanneer het jongste kind onder de 3 jaar is. Vooral het aandeel moeders dat 50 tot 75% werkt, neemt toe naarmate het jongste kind ouder is.

8.11 Arbeidsregime van werkende moeders naar leeftijd jongste kind

	Leeftijd enige of jongste kind				Totaal
	0 tot 3 jaar	3 tot 6 jaar	6 tot 12 jaar	12 tot 18 jaar	
0-25%	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
25-50%	8,3	9,4	9,1	8,8	8,9
50-75%	10,7	13,2	13,8	14,4	13,1
75-100%	30,6	33,2	31,7	26,9	30,4
>100%	2,4	2,4	2,3	2,3	2,3
Onbekend ⁽¹⁾	47,6	41,2	42,4	47,0	44,7
Totaal	100,0 (N=122 390)	100,0 (N=95 780)	100,0 (N=170 796)	100,0 (N=147 242)	100,0 (N=536 208)

8.11 Arbeidsregime van werkende moeders naar leeftijd van het enige/jongste kind - Vlaams Gewest (percentage) - situatie op 31 december 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) Het arbeidsregime is uitgedrukt in tewerkstellingsbreuken. Wanneer het arbeidsregime onbekend is, wil dat zeggen dat de persoon voltijds werkt of zelfstandige is, waardoor er geen tewerkstellingsbreuk kan worden berekend

4. INKOMENSSITUATIE GEZINNEN

Tabel 8.12 geeft aan dat in het Vlaamse Gewest 60% van de gezinnen een bruto belastbaar jaarinkomen heeft uit arbeid en uitkeringen van minstens 50 000 euro, bij 8,5% ligt dat inkomen lager dan 20 000 euro. In Vlaams-Brabant is het aandeel gezinnen in de hoogste

inkomensklasse opmerkelijk hoger dan in de andere provincies. Antwerpen en Limburg zijn de provincies waar het hoogste aandeel gezinnen woont met een inkomen onder 30 000 euro (respectievelijk 20,3% en 19,3%).

De cijfers zijn misschien iets vertekend doordat bepaalde provincies mogelijk meer gezinnen kennen waarvan het inkomen niet (volledig) gekend is door de KSZ, bv. omdat ze in het buitenland of voor een supranationale instantie werken.

8.12 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per provincie

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
<10 000	1,9	2,3	1,1	1,5	1,1	1,6
10 000-<20 000	8,6	7,8	6,3	5,8	5,7	6,9
20 000-<30 000	9,8	9,3	8,3	7,7	8,1	8,7
30 000-<40 000	10,5	11,1	9,8	9,1	9,5	10,0
40 000-<50 000	11,3	12,8	11,4	10,4	12,1	11,5
50 000-<55 000	5,9	6,7	6,5	5,6	7,3	6,3
55 000-<65 000	11,5	12,8	12,8	11,2	15,2	12,6
65 000-<80 000	14,4	14,7	16,1	14,9	17,3	15,4
>=80 000	24,6	20,2	27,1	31,9	23,2	25,7
Onbekend	1,4	2,4	0,5	2,0	0,6	1,3
Totaal	100,0 (N=261 449)	100,0 (N=122 777)	100,0 (N=217 678)	100,0 (N=169 118)	100,0 (N=163 733)	100,0 (N=934 755)

8.12 Gezinnen met kinderen (tot 25 jaar) naar hoogte van hun bruto belastbaar inkomen (volgens KSZ) - in euro - Vlaams Gewest en provincies (percentage) - 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

46,3% van de eenoudergezinnen heeft een bruto belastbaar inkomen van hoogstens 30 000 euro, bij tweoudergezinnen bedraagt dat aandeel 10,3% (zie tabel 8.13). Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat eenoudergezinnen 54,6% van de gezinnen vormen met een inkomen van hoogstens 20 000 euro.

Het verschil is uiteraard logisch omdat de meeste tweoudergezinnen leven van 2 inkomens of een inkomen en een uitkering combineren en omdat alleenstaande ouders een minder intense arbeidsparticipatie kennen. Toch zijn de cijfers opmerkelijk. Dat ook heel wat tweoudergezinnen een laag bruto belastbaar inkomen hebben, is echter even opmerkelijk.

8.13 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per gezinsvorm

	2017 ⁽¹⁾	2018		Totaal ⁽²⁾
	Totaal	Tweeouder-gezin met kinderen	Eenouder-gezin met kinderen	
<10 000	1,7	1,2	3,1	1,6
10 000-<20 000	7,3	3,5	21,8	6,9
20 000-<30 000	9,2	5,6	21,4	8,7
20 000-<25 000	4,3	2,4	11,0	4,0
25 000-<30 000	4,9	3,3	10,4	4,7
30 000-<40 000	10,4	7,9	18,0	10,0
30 000-<35 000	5,1	3,7	9,6	4,9
35 000-<40 000	5,3	4,2	8,4	5,1
40 000-<50 000	12,0	10,8	12,9	11,5
40 000-<45 000	5,8	5,0	7,1	5,5
45 000-<50 000	6,2	5,8	5,8	6,0
50 000-<55 000	6,6	6,5	4,4	6,3
55 000-<65 000	12,7	13,8	6,3	12,6
65 000-<80 000	15,0	18,1	5,1	15,4
>=80 000	23,9	31,4	5,1	25,7
Onbekend	1,3	1,1	1,9	1,3
Totaal	100,0 (N=935 959)	100,0 (N=730 155)	100,0 (N=174 758)	100,0 (N=934 755)

8.13 Gezinnen met kinderen (tot 25 jaar) naar hoogte van hun bruto belastbaar inkomen (volgens KSZ) - in euro - Vlaams Gewest (percentage) - 2017-2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

(1) De cijfers voor het jaar 2017 wijken af van de cijfers gepubliceerd in de vorige editie van Het kind in Vlaanderen omdat de inkomensnotie van de KSZ niet volledig bleek te zijn op het moment van publicatie in 2020

(2) Inclusief andere huishoudvormen met samenwonende volwassenen waar ook kinderen aanwezig zijn

Tabel 8.14 geeft de verdeling van de gezinnen volgens hun bruto belastbaar inkomen naar het aantal kinderen in het gezin weer. Gezinnen met 2 kinderen hebben de beste inkomenspositie. Het aandeel gezinnen met een beperkt inkomen ligt er het laagst en het aandeel

gezinnen met een inkomen boven de 55 000 euro ligt er het hoogst.

Gezinnen met minstens 4 kinderen hebben vaker een lager bruto belastbaar inkomen. 37,4% van de gezinnen met 5 of meer kinderen heeft zelfs een

bruto belastbaar inkomen lager dan 30 000 euro. Bij gezinnen met 1 kind bedraagt dat aandeel 18%.

8.14 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per aantal kinderen

	Gezinnen met 1 kind	Gezinnen met 2 kinderen	Gezinnen met 3 kinderen	Gezinnen met 4 kinderen	Gezinnen met 5 of meer kinderen	Totaal
<10 000	1,5	1,4	1,9	2,5	3,1	1,6
10 000-<20 000	7,2	5,5	8,2	12,3	16,8	6,9
20 000-<30 000	9,3	7,1	9,5	13,7	17,5	8,7
30 000-<40 000	10,5	8,6	10,7	14,8	16,5	10,0
40 000-<50 000	12,1	10,7	11,6	13,5	13,6	11,5
50 000-<55 000	6,9	6,2	5,7	5,6	5,1	6,3
55 000-<65 000	13,6	12,7	10,5	9,1	8,1	12,6
65 000-<80 000	15,1	17,1	13,5	9,6	7,4	15,4
>=80 000	22,5	29,4	27,1	17,5	10,5	25,7
Onbekend	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3
Totaal	100,0 (N=369 546)	100,0 (N=391 538)	100,0 (N=126 727)	100,0 (N=33 827)	100,0 (N=13 117)	100,0 (N=934 755)

8.14 Gezinnen naar hoogte van hun bruto belastbaar inkomen (volgens KSZ) per aantal kinderen (tot 25 jaar) - 2018

Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien

Tabel 8.15 geeft de verdeling van de gezinnen volgens hun bruto belastbaar inkomen naar leeftijd van het jongste kind weer. Uit die cijfers maken we op

dat vooral het aandeel gezinnen met een inkomen van minstens 80 000 euro toeneemt met de leeftijd van het jongste kind. Het aandeel gezinnen met een

inkomen kleiner dan 30 000 euro neemt slechts beperkt af met de leeftijd van het jongste kind.

8.15 Gezinnen naar bruto belastbaar inkomen per leeftijd jongste kind

	Kinderen onder de 6 jaar	Kinderen van 6 tot 12 jaar	Kinderen van 12 tot 18 jaar	Totaal ⁽¹⁾
<10 000	1,8	1,5	1,7	1,6
10 000-<20 000	8,6	8,0	7,1	6,9
20 000-<30 000	9,3	9,2	9,2	8,7
30 000-<40 000	10,7	10,1	9,8	10,0
40 000-<50 000	12,6	11,3	10,7	11,5
50 000-<55 000	7,3	6,1	5,4	6,3
55 000-<65 000	14,8	12,1	10,8	12,6
65 000-<80 000	16,5	16,0	14,6	15,4
>=80 000	16,7	24,1	29,4	25,7
Onbekend	1,6	1,6	1,2	1,3
Totaal	100,0 (N=290 909)	100,0 (N=213 044)	100,0 (N=186 616)	100,0 (N=934 755)

8.15 Gezinnen naar hoogte van hun bruto belastbaar inkomen (volgens KSZ) - in euro per leeftijdsklasse jongste kind - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
(1) Alle gezinnen met kinderen tot 25 jaar

In tabel 8.16 geven we de gezinnen weer naar het aandeel van uitkeringen en vervangingsinkomsten in het totale gezinsinkomen uit arbeid en sociale uitkeringen. Het inkomen uit gezinsbijslagen werd hierbij buiten beschouwing gelaten.

4 op de 10 gezinnen (41,4%) in Vlaanderen hebben een inkomen dat volledig afkomstig is uit beroepsinkomsten.

9,7% van de gezinnen heeft een bruto belastbaar inkomen dat voor minstens de helft uit uitkeringen bestaat.

Bij eenoudergezinnen komt het vaker voor dat het inkomen meer uit uitkeringen dan uit beroepsinkomsten bestaat (24,8% versus 6,1%).

Uit niet-opgenomen cijfers weten we dat het inkomen van 2,7% van de gezinnen

minstens gedeeltelijk uit leefloon bestaat. Bij eenoudergezinnen ligt het aandeel hoger dan bij tweeeoudergezinnen (7,6% versus 1,5%). Bij 1,1% van alle gezinnen in Vlaanderen vormt het leefloon het grootste deel van het bruto belastbaar inkomen.

8.16 Gezinnen naar aandeel uitkeringen in bruto belastbaar inkomen per gezinsvorm

	0%	0-10%	10-25%	25-50%	50-75%	75-100%	Onbekend	Totaal
Eenoudergezin met kinderen	41,4	14,7	7,5	9,8	6,3	18,5	1,9	100,0 (N=174 758)
Tweeoudergezin met kinderen	41,2	31,9	12,3	7,4	2,6	3,5	1,1	100,0 (N=730 155)
Alle gezinnen ⁽¹⁾	41,4	28,6	11,3	7,8	3,3	6,4	1,3	100,0 (N=934 755)

8.16 Gezinnen met kinderen (tot 25 jaar) naar aandeel van uitkeringen/vervangingsinkomsten in het totale bruto belastbaar inkomen (volgens KSZ) - Vlaams Gewest (percentage) - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
(1) Inclusief andere huishoudvormen met samenwonende volwassenen waar ook kinderen aanwezig zijn

Tabel 8.17 geeft (per gezinstype) de verdeling van de gezinnen weer naargelang het aandeel van de gezinsbijslagen in het inkomen. In die tabel bevat het inkomen dus ook de gezinsbijslagen, zoals geraamd door de KSZ. De cijfers gaan over het jaar 2018, de regeling van het Groeipakket was toen nog niet ingevoerd. De cijfers reflecteren dus nog de situatie van de voormalige federale gezinsbijslagenregeling.

Voor meer dan de helft (54,7%) van de gezinnen maken de gezinsbijslagen hoogstens 5% uit van het inkomen. Bij 5,4% van de gezinnen bestaat het inkomen voor minstens 25% uit gezinsbijslagen. Bij 1,1% van de gezinnen liggen de inkomsten uit gezinsbijslagen hoger dan die uit beroepsinkomsten of (andere) uitkeringen.

Voor eenoudergezinnen zijn de gezinsbijslagen duidelijk een belangrijkere bron van inkomsten dan voor tweoudergezinnen. Bij 42% van de eenoudergezinnen bedraagt het aandeel van de gezinsbijslagen meer dan 10% van het totale inkomen. Bij tweoudergezinnen is dat 17,3%. Het feit dat het inkomen van alleenstaande ouders veelal lager ligt dan dat van

8.17 Gezinnen naar aandeel gezinsbijslagen in inkomen per gezinstype

	Tweoudergezin met kinderen	Eenoudergezin met kinderen	Totaal ⁽¹⁾
0-5%	57,1	37,9	54,7
5-10%	24,8	18,9	23,0
10-15%	7,6	15,4	8,9
15-25%	5,7	14,4	7,2
25-50%	3,0	10,0	4,3
50-100%	0,6	1,5	0,7
100%	0,3	0,8	0,4
Onbekend	0,8	1,1	0,9
Totaal	100,0 (N=730 155)	100,0 (N=174 758)	100,0 (N=934 755)

8.17 Gezinnen met kinderen (tot 25 jaar) naar verhouding van gezinsbijslagen t.o.v. inkomen (het bruto belastbaar inkomen volgens KSZ + gezinsbijslagen) - Vlaams Gewest (percentage) - 2018
Bron: Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid - bewerkt door Opgroeien
(1) Inclusief andere huishoudvormen met samenwonende volwassenen waar ook kinderen die recht geven op gezinsbijslagen aanwezig zijn

tweoudergezinnen en het feit dat in 2018 alleenstaande ouders met een beperkt inkomen recht hadden op een sociale toeslag (en werkende tweoudergezinnen met een beperkt inkomen niet) kan het verschil grotendeels verklaren. Door de invoering van het Groeipakket in 2019 krijgen alle gezinnen met een beperkt inkomen een sociale toeslag.

Bij die cijfers mag niet vergeten worden dat het aandeel gezinnen waarbij de gezinsbijslagen een aanzienlijk deel van het inkomen vormen wellicht iets overschat is omdat het inkomensbegrip van de KSZ enkel de door haar gekende inkomsten uit arbeid en uitkeringen meetelt.

BIJLAGE

INFO OVER DE BRONNEN EN BEREKENINGSWIJZEN

BIJLAGE

We geven per hoofdstuk een overzicht van de bronnen en de gegevens die we gebruiken. We lichten de berekeningswijze toe waar dat zinvol is. Voor **gegevens van Opgroeien** geven we aan wat de kwaliteit van de data is. Voor **publiek toegankelijke data** geven we mee waar die te vinden zijn.

HOOFDSTUK 1

Kind en Gezin

- Aantal geboorten zoals geregistreerd door de lokale teams van Kind en Gezin
- Gegevens over de kenmerken van borelingen zoals geregistreerd door de lokale teams van Kind en Gezin
- Vruchtbaarheidscijfers die Opgroeien zelf berekent door eigen gegevens over borelingen en kenmerken van de moeder te relateren aan gegevens van Statbel over het aantal vrouwen per leeftijd

Statbel, het Belgische statistiekbureau (statbel.fgov.be)

- Aantal geboorten volgens het Rijksregister
- Aantal kinderen per leeftijdsklasse

Eurostat, Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie (EU)

(ec.europa.eu/eurostat)

- Evolutie geboortecijfers in de EU-27-landen
- Vruchtbaarheidscijfers in de EU-27-landen

Federaal Planbureau (plan.be)

- Vooruitzichten over het aantal geboorten
- Vooruitzichten over het aantal kinderen per leeftijdsklasse

Federale Overheidsdienst (FOD) Binnenlandse Zaken

(opgevraagd door Opgroeien)

- Het aantal kinderen geregistreerd in het wachtregister

Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA)

- Gegevens over adopties gerealiseerd door adoptiediensten

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- De **cijfers van Kind en Gezin** steunen op registraties door medewerkers van Kind en Gezin (verpleegkundigen, gezinsondersteuners, Kind en Gezin-Lijn ...) op basis van

contacten met gezinnen en kraamklinieken. De registratie gebeurt rechtstreeks in het elektronische cliëntvolgsysteem *Mirage*.

De registratie wordt met zorg verricht en wordt kwalitatief opgevolgd, maar is niet perfect. Niet iedereen kiest voor de dienstverlening van Kind en Gezin en niet alle kenmerken worden voor alle kinderen bevraagd. De kenmerken die we in dit hoofdstuk gebruiken zijn voor meer dan 97% van de kinderen ingevuld. We maken daarom abstractie van de niet-ingevulde waarden en presenteren in dit rapport valide percentages.

- Het **geboortecijfer van Kind en Gezin** wordt berekend op basis van de woonplaats van de moeder bij de geboorte van het kind, zoals geregistreerd door medewerkers van Kind en Gezin. Dat geboortecijfer omvat *alle* geboorten bij inwoners in het Vlaamse Gewest, ongeacht waar de bevalling gebeurde en ongeacht het verblijfsstatuut van de ouders. Sinds 2019 beschikt Kind en Gezin over meer zuivere gegevens door een koppeling aan (domicilie)gegevens van het Rijksregister.
- Het **officiële geboortecijfer** wordt opgemaakt op basis van het Rijksregister en bevat enkel de geboorten bij de 'de jure'-bevolking, dus de Belgische en de buitenlandse bevolking die officieel in Vlaanderen woont.
- **Geboorten in het wachtregister** gaan dus over kinderen bij asielzoeksters, zowel vrouwen die asiel aangevraagd hebben als vrouwen van wie de aanvraag ontvankelijk werd verklaard.
- Op basis van de gegevens van Kind en Gezin worden sinds enkele jaren jaarlijks **vruchtbaarheidscijfers** berekend. Met vruchtbaarheid doelen we niet op de fysiologische conditie om kinderen te kunnen krijgen, maar wel op de sociologische betekenis, namelijk de mate waarin vrouwen van een bepaalde leeftijd in een bepaald jaar kinderen voortbrengen. Tot en met het jaar 2015 werden de berekeningen telkens door onderzoekers uitgevoerd. Vanaf 2016 berekent Kind en Gezin die cijfers zelf. Voor een detailschets van de werkwijze verwijzen we naar het laatste onderzoeksrapport: *Van Bavel J. & Nomes E., De recente evolutie van de vruchtbaarheid in het Vlaamse Gewest: 2014-2015*.

Belangrijk om te weten is dat:

- We kinderen, van wie we noch informatie hebben over de huidige of eerste nationaliteit van de moeder, noch over de nationaliteit van het kind zelf, niet meenemen in de berekeningen. Voor 2020 telden we zo 0,5% van de borelingen niet mee, in 2018 lag het aandeel kinderen met ontbrekende informatie over de nationaliteit op 3%. We beschouwen de cijfers van 2018 dan ook als minder volledig.
- We kinderen voor wie wel de nationaliteit van de moeder gekend is, maar niet de leeftijd van de moeder en/of de pariteit, wel meenemen in de berekeningen. Op basis van de gegevens over de andere kinderen worden die kinderen verdeeld volgens het voorkomen van de leeftijden van de moeder en de pariteit.
- Kind en Gezin berekent per leeftijdjsjaar *leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers* (LVC's) die aangeven hoeveel kinderen er bij 100 vrouwen van die leeftijd werden geboren in jaar X. De som van alle LVC's is het *totale vruchtbaarheidscijfer* (TVC). Dat TVC drukken we uit in aantal kinderen per vrouw. Dat is echter een virtueel cijfer omdat het de optelsom is van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers die in een bepaald kalenderjaar worden vastgesteld, terwijl vrouwen kinderen krijgen in de loop van meerdere kalenderjaren. Het TVC is echter een goede indicator voor de mate waarin vrouwen in een bepaald kalenderjaar kinderen krijgen.

HOOFDSTUK 2

Statistiek Vlaanderen (statistiekvlaanderen.be)

- Aantal kinderen per gezinsvorm
  - Aantal kinderen per gezinstype
  - Cijfers over andere kinderen in het gezin
  - Cijfers over de thuistaal van leerlingen (open data op website)
- Gegevens door Opgroeien opgevraagd (bronbestanden van het Rijksregister bewerkt door Statistiek Vlaanderen en Opgroeien), maar heel wat cijfers zijn raadpleegbaar via statistiekvlaanderen.be

Statbel (statbel.fgov.be)

- Gegevens over de nationaliteit en herkomst
- Gegevens over de herkomst van kinderen

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid

- Gegevens over de nationaliteit(sgroepen) bij kinderen (globale toepassing op website)
- Gegevens over de herkomst van kinderen (lokale toepassing op website)

Kind en Gezin

- Gegevens over de eerste nationaliteit van moeders van borelingen
- Gegevens over de taal tussen moeder en boreling

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- Alle cijfers in dit hoofdstuk zijn uitgedrukt op kindniveau, dus met kinderen als teleenheid.
- De cijfers over de **gezinsvorm en het gezinstype** steunen op officiële domiciliëegegevens, feitelijke gezins- of verblijfssituaties kunnen daarvan afwijken.
- De cijfers over de **gezinsvorm en het gezinstype** bouwen voort op de LIPRO-typologie. Daarbij wordt deels abstractie gemaakt van de concrete relatie tussen een volwassen persoon en het kind. We spreken wel over ouders, maar dat zijn dus niet noodzakelijk de biologische ouders. Ook tonen de cijfers niet of het gezin het oorspronkelijke gezin is waarin het kind geboren werd of dat het om een nieuw samengesteld gezin gaat. We vergelijken de situatie over de jaren heen op basis van de situatie op 1 januari van dat jaar.
- De **cijfers over de origine van de moeder en de taal moeder-kind** steunen op registraties door medewerkers van Kind en Gezin (verpleegkundigen, gezinsondersteuners, Kind en Gezin-Lijn ...) op basis van contacten met gezinnen. De registratie gebeurt rechtstreeks in het elektronische cliëntvolgsysteem Mirage. De registratie wordt met zorg verricht

en wordt kwalitatief opgevolgd, maar is niet perfect. Omdat het aantal ontbrekende gegevens beperkt is (1,4% voor taal moeder-kind en 4,1% voor de origine van de moeder), maken we in de cijfers abstractie van de niet-ingevulde waarden en presenteren we valide percentages.

HOOFDSTUK 3

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming

- Gegevens over de socio-economische positie van de ouder(s) van kinderen
  - Gegevens over het werkregime van de ouder(s) van kinderen
  - Gegevens over de werkintensiteit van de ouder(s) van kinderen
- Opgroeien heeft met de KSZ een structurele datatransfer over die op maat gevraagde data die we zelf bewerken.

Enquête naar de arbeidskrachten (Labour Force Survey)

via Eurostat, Bureau voor de Statistiek van de Europese Unie (EU) (ec.europa.eu/eurostat) en via Statbel (statbel.fgov.be)

- Gegevens over kinderen in gezinnen zonder betaalde arbeid

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- Alle cijfers in dit hoofdstuk gaan over de ouders, maar ze zijn uitgedrukt op kindniveau, dus met kinderen als teleenheid.
- Als we het over ouders hebben, bedoelen we de natuurlijke ouders als het kind verblijft in het gezin van zijn ouder(s). Als het kind in een ander gezinstype verblijft, dan gaat het om de referentiepersoon van dat gezin en diens (eventuele) partner.
- De cijfers over arbeidsparticipatie zijn gebaseerd op **de socio-economische positie** van de ouder(s) van de kinderen. De KSZ onderscheidt 4 hoofdcategorieën in die posities: *werkend*, *werkzoekend*, *niet-beroepsactief* en *andere*.
  - Bij de *werkenden* onderscheiden we loontrekkenden, zelfstandigen en helpers.

- De categorie *'niet-beroepsactieven'* omvat deelklassen zoals voltijds bruggepensioneerden, vrijgestelde werkzoekenden, arbeidsongeschikten en mensen die hun loopbaan volledig onderbroken hebben.
- De categorie *'andere'* heeft geen verdere onderverdeling en slaat vooral op niet-werkenden (huisvrouwen/huismannen, geschorste werkzoekenden ...), maar bevat ook werkenden die niet aangesloten zijn bij de Belgische sociale zekerheid (bv. diplomaten, personen die voor een organisatie werken die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid ...) die de KSZ vooralsnog niet bij de werkenden kan tellen.
- Omdat de categorie *'andere'* ook kinderen met werkende ouders bevat, moeten de cijfers over het aandeel kinderen in een gezin met of zonder werkende ouder(s) allemaal beschouwd worden als *'minimumsituaties'*. We kunnen bv. wel een indicatie geven van de ondergrens van het aantal kinderen dat in een gezin zonder werkenden woont (namelijk het percentage kinderen dat bij 1 of 2 werkzoekende(n) en/of niet-beroepsactieve ouders woont) en we kunnen daarvoor ook de bovengrens afleiden (als alle ouders met categorie *'andere'* niet zouden werken), maar het precieze percentage kunnen we niet bepalen.
- Het hoofdstuk bevat 2 soorten cijfers. De cijfers over **arbeidsparticipatie** hebben betrekking op de situatie zoals de KSZ die vaststelde op 31 december. De cijfers over **werkintensiteit** slaan op een periode van een heel jaar.
- Het concept werkintensiteit verrekent zowel het arbeidsregime als de duur van de arbeid. Die gegevens over de werkintensiteit zijn om meerdere redenen erg relevant:
  - Op basis van de EU-SILC-enquête worden er ook uitspraken gedaan over het aantal mensen dat in een gezin met lage werkintensiteit leeft, maar het voordeel van de KSZ-data is dat ze steunen op administratieve data over bijna de hele populatie.
  - Ze geven aan hoe intens er in het gezin werd gewerkt in de loop van het jaar en vullen zo de cijfers op 31 december van een jaar goed aan.

- Personen die in een gezin leven waar de gezinsleden gezamenlijk minder dan 20% van de potentiële werktijd aan de slag waren, worden beschouwd als armoederisicogroep

HOOFDSTUK 4

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming.

Opgroeien heeft met de KSZ een structurele datatransfer over op maat gevraagde data over het inkomen van gezinnen en de samenstelling daarvan.

Eurostat en Statistiek Vlaanderen voor de resultaten van de **EU-SILC-enquête** (Survey on income and living conditions) bij een beperkte steekproef van gezinnen met kinderen betreffende armoede-indicatoren. Gegevens voor Vlaanderen zijn opgevraagd bij Statistiek Vlaanderen, de gegevens voor de EU-27-landen zijn op de website van Eurostat terug te vinden.

Opgroeien

- Gegevens over het aantal kinderen met een sociale toeslag in het Groeipakket, de nieuwe Vlaamse gezinsbijslagenregeling die op 1 januari 2019 in werking trad
- Gegevens over schooltoeslagen en het type toeslag, vanaf het schooljaar 2019-2020
- Gegevens over kansarmoede bij borelingen, zoals geregistreerd in Mirage tijdens de dienstverlening van Kind en Gezin

Departement Onderwijs: cijfers over leerlingen met een schooltoelage uit het Statistisch jaarboek, raadpleegbaar via onderwijs.vlaanderen.be, tot en met het schooljaar 2018-2019

RIZIV: cijfers over kinderen met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering via riziv.fgov.be/nl/statistieken

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- De KSZ heeft in het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming een wetenschappelijk verantwoord **inkomensbegrip** geconstrueerd door de bestanden van diverse overheidsinstellingen aan elkaar te koppelen. Het gaat dus niet om inkomensgegevens op basis van fiscale bronnen of op basis van het aanslagbiljet voor de personenbelasting.
- Via het geconstrueerde inkomensconcept van de KSZ kunnen we voor elk kind weergeven wat het inkomen is van het gezin waarin het woont. Dat heeft 5 grote *troeven*:
  - het gaat om (quasi) populatiegegevens,
  - het gaat om objectieve informatie,
  - het gaat om alle gekende inkomens uit arbeid (inclusief bezoldigingen bedrijfsleiders en vakantiegeld) en vervangingsinkomens (inclusief leefloon),
  - de gegevens kunnen opgesplitst worden naar leeftijd en gezinsvorm,
  - het aandeel van bepaalde inkomenscomponenten in het totale inkomen kan belicht worden.
- De inkomensgegevens van de KSZ kennen echter ook een aantal *beperkingen*:
  - Het gaat ten eerste enkel over bruto belastbare inkomens opgebouwd uit de in onze sociale zekerheid gekende inkomsten. In welk beschikbaar inkomen het bruto-inkomen resulteert, of het reële gezinsinkomen ook bestaat uit andere inkomens (zwartwerk, inkomsten buitenlandse arbeid ...) en of het inkomen volstaat om rond te komen, weten we op basis van de KSZ-gegevens dus niet.
  - Een tweede nadeel is dat het inkomensbegrip beperkt is tot beroepsinkomsten en uitkeringen en dus geen rekening houdt met dividenden, huurinkomsten, onroerend vermogen ...
  - Ten derde zijn de gegevens op populatieniveau slechts beschikbaar in inkomensklassen. De precieze inkomens worden niet vrijgegeven om de anonimiteit te respecteren.

- Ten vierde gaat het om gegevens over gezinsinkomens op kindniveau, maar niet om gestandaardiseerde inkomens per kind die rekening houden met de gezinsgrootte. Het feit dat 2 kinderen tot dezelfde inkomenscategorie behoren, betekent dus niet dat zij even welvarend zijn.
- Tot slot gaat het om al wat oudere inkomensgegevens. Het duurt immers geruime tijd vooraleer alle inkomens gekend zijn en gekoppeld kunnen worden. De meest recente gegevens hebben betrekking op 2018.
- De **SILC-enquête** bevat niet alleen data op kindniveau over het (beschikbare) gezinsinkomen, maar ook gegevens over een aantal niet-monetaire aspecten die erop wijzen dat het gezin om financiële redenen een aantal dingen niet heeft of niet kan doen (zoals niet op vakantie kunnen gaan, geen auto hebben ...). De *nadelen* van de SILC-data zijn dat het aantal kinderen in de steekproef niet zo groot is, dat de steekproef niet elk jaar volledig opnieuw samengesteld wordt en dat ze gebaseerd zijn op een steekproef van huishoudens, waardoor gegevens op kindniveau minder representatief zijn. De *voordelen* van de SILC-data zijn dat ze het mogelijk maken om een gedetailleerd inkomen (voor en na sociale transfers en belastingen) op kindniveau vast te stellen, dat ze een aantal determinanten van een minder gunstige inkomenssituatie helder in kaart brengen en dat ze internationaal vergeleken kunnen worden.
- De cijfers over de **sociale toeslagen** en de **schooltoeslagen** in het nieuwe **Groeipakket** zijn gebaseerd op de gegevens in de Groeipakketapplicatie, een toepassing die door de uitbetalingsactoren benut wordt voor het dossiersysteem en de betalingen. De gegevens worden opgeladen en verwerkt in het anonieme datawarehouse waar Opgroeien toegang toe heeft. Opgroeien berekent de cijfers enkele maanden na de betrokken rechtsperiode en wijzigt die nadien niet meer.
- De **kansarmoede-index** wordt berekend op basis van beoordelingen door medewerkers van Kind en Gezin van

de situatie voor 6 levensdomeinen in gezinnen met een boreling. Het gaat dus om meer dan financiële armoede. De cijfers steunen op registraties bij nagenoeg de hele geboortepopulatie. Meer details over de berekeningswijze en de implicaties ervan vind je in hoofdstuk 4.

HOOFDSTUK 5

Opgroeien

- Gegevens over het aantal aanwezige kinderen in door Opgroeien vergunde opvanglocaties voor baby's en peuters
- Gegevens over het aantal inclusief opgevangen kinderen

Departement Onderwijs

- Gegevens over het aantal kinderen in het buitengewoon onderwijs en op internaat
  - Gegevens over kinderen naar schoolse vorderingen
- Gegevens uit het statistisch jaarboek raadpleegbaar via onderwijs.vlaanderen.be

Registratiegegevens van de **centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning** (CKG), opgevraagd en bewerkt door Opgroeien.

Registratiegegevens van de diensten voor **pleegzorg**, opgevraagd en bewerkt door Opgroeien.

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- Sinds 2016 gebeurt de **telling van het aantal aanwezige kinderen in de opvang** anders dan voordien. Het *moment van de meting* werd verplaatst (van februari naar september), de *duur van de meetperiode* werd verlengd (van weektellingen naar een registratie op maandbasis) en de aanwezigheid van *schoolgaande kinderen in opvanglocaties voor baby's en peuters* werd beter uit de tellingen gehouden.

- Sinds de invoering van een kinderopvangtoeslagensysteem bij het Groeipakket voor kinderen opgevangen in locaties zonder IKT in 2019, gebeurt de telling nu voor alle opvanglocaties op basis van *administratieve datastromen* op kindniveau die in het belang van de locaties en ouders correct moeten zijn. De volledigheid en kwaliteit van de gegevens is dus sterk verbeterd t.o.v. vorige jaren.
  - In de administratieve data wordt een onderscheid gemaakt tussen kinderen in dagopvang (die nog niet voltijds naar school gaan) en kinderen in buitenschoolse opvang (die wel voltijds naar school gaan of ouder zijn dan 3,5 jaar). Voor de tellingen kijken we enkel naar de aanwezige kinderen in dagopvang, waardoor we een betere kwaliteit van de cijfers hebben.
  - Om het aantal aanwezige kinderen te relateren t.o.v. de populatie maken we gebruik van gegevens van Kind en Gezin over het aantal kinderen tussen 2 maanden en 3 jaar. We benutten daarvoor gegevens uit Mirage. We gebruiken geen officiële gegevens omdat we cijfers nodig hebben over die cohorte op het moment van de tellingen in september.

HOOFDSTUK 6

Eurostat (ec.europa.eu/eurostat)

- Gegevens over de leeftijd van de moeder bij de geboorte van het eerste kind
- Gegevens over de levensverwachting bij geboorte in de EU-27-landen
- Gegevens over de zuigelingensterfte in de EU-27-landen

Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie (SPE) voor geboortegegevens en aangeboren afwijkingen, cijfers uit het jaarrapport, terug te vinden op zorg-en-gezondheid.be

Kind en Gezin

- Gegevens over zwangerschapsduur, zoals geregistreerd door Kind en Gezin
- Gegevens over resultaten van door Kind en Gezin uitgevoerde gehoortesten en de opvolging van het verdere onderzoek van het gehoorverlies door gespecialiseerde referentiecentra

Agentschap Zorg en Gezondheid voor cijfers over doodsoorzaken verzameld en berekend door Zorg en Gezondheid en terug te vinden op de website zorg-en-gezondheid.be/cijfers. Het gaat om voorlopige cijfers.

Statbel (statbel.fgov.be)

- Levensverwachting bij geboorte
- Verkeersslachtoffers
- Foeto-infantiele sterftcijfers

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- Het **SPE** registreert zwangerschaps-, bevallings- en geboortegegevens. Die registratie is erg volledig en omvat alle kraamklinieken in Vlaanderen en de kraamkliniek van het UZ Brussel, alsook heel wat thuisbevallingen. De gegevens op kindniveau omvatten zowel levend geboren als doodgeboren kinderen. Geboorten worden geteld volgens de geboorteplaats, dus ongeacht de woonplaats van de moeder en het kind. Wie in het buitenland of in een ander gewest (met uitzondering van geboorten in het UZ Brussel) bevalt, maar wel in Vlaanderen woont, wordt in de cijfers van het SPE niet meegeteld. De gegevens vatten dus niet geheel zuiver alle borelingen in het Vlaamse Gewest.
- De registratie van **Kind en Gezin** betreft de levend geboren kinderen, ongeacht het verblijfsstatuut van de moeders. De data van Kind en Gezin zijn wel opgebouwd op basis van (de woonplaats van) het kind. Een minpunt is dat de registratie niet voor alle kenmerken even volledig is, voornamelijk omdat Kind en Gezin de kenmerken niet bij alle kinderen kan bevragen. Voor

zwangerschapsduur is het aantal ontbrekende gegevens erg beperkt. In 2020 ging het om 1,6%.

- De registratie van het **Agentschap Zorg en Gezondheid** over sterfte en doodsoorzaken gebeurt op basis van de woonplaats van het kind/de moeder, zodat sterftcijfers voor het Vlaamse Gewest gepresenteerd kunnen worden. Er worden wel enkel overlijdens in het Vlaamse of het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest geteld. Kinderen die in Wallonië of in het buitenland overleden, ontbreken dus in de cijfers.

HOOFDSTUK 7

Kind en Gezin

- Gegevens die medewerkers van Kind en Gezin tijdens consulten en huisbezoeken registreren over de ontwikkeling van de kinderen in de eerste 3 levensjaren. Tijdens de contacten worden de lengte en het gewicht van het kind gemeten (basis voor de BMI-cijfers) en besproken en wordt ook gepeild naar de voeding die kinderen krijgen. Wanneer men een kind vaccineert, wordt dat ook genoteerd in het elektronische kinddossier. Dankzij de koppeling met Vaccinnet, die in samenwerking met Zorg en Gezondheid gebeurt, gaan de cijfers ook over de kinderen die door andere actoren dan Kind en Gezin gevaccineerd worden.

Vertrouwenscentra kindermishandeling (VK's): cijfers over meldingen over kindermishandeling die steunen op de registratie door medewerkers van de diverse centra. Opgroeien integreert de cijfers en maakt de berekeningen.

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- Niet van alle kinderen is gekend welke **voeding** ze krijgen op een bepaald moment en niet elk kind uit een geboortecohorte wordt op de leeftijd van 24 maanden nog gemeten en gewogen door Kind en Gezin. De gegevens zijn dus niet perfect. Toch maken we abstractie van de niet-ingevulde waarden en presenteren we in dit hoofdstuk valide percentages. Voor de voeding op

24 uur en op dag 6 ligt het aandeel ontbrekende waarden op respectievelijk 1,1% en 2% in 2020. Voor de voeding op de leeftijd van 6 maanden ligt het percentage ontbrekende waarden hoger (13,9%). We weten ook van 96,1% van de kinderen geboren in Vlaanderen in welke kraamkliniek ze geboren zijn.

- Eind 2019 voerden we naast een nieuwe registratiewijze ook een nieuwe definitie van borstvoeding in. **Uitsluitend borstvoeding:** het kind krijgt enkel (afgekolfde) moedermelk, ongeacht de toedieningswijze. Het kind krijgt **geen water, andere vloeistoffen of voeding**. Orale rehydratievloeistoffen, medicatie en vitamine- en mineralensupplementen zijn wel toegestaan. **Niet uitsluitend borstvoeding:** het kind krijgt naast (afgekolfde) moedermelk nog andere voeding of vloeistoffen (bv. kunstvoeding, water, fruitsap, thee, vaste voeding). **Geen borstvoeding:** het kind krijgt geen (afgekolfde) moedermelk. Die wijzigingen kunnen een impact hebben op de cijfers.
- **Het BMI-cijfer** bij kinderen is afhankelijk van het geslacht. Door de verschillende lichaamsbouw verschillen de grenswaarden om van laag gewicht, normaal gewicht of overgewicht te spreken.
  - We geven de BMI-cijfers weer voor de kinderen die in Vlaanderen woonden, ongeacht waar ze geboren zijn.
  - Om de validiteit van de BMI-cijfers te bewaken, nemen we in onze berekeningen enkel die kinderen mee die in een interval van 2 maanden rond het tweede levensjaar op consult kwamen. Voor kinderen geboren in 2018 hebben we daardoor slechts BMI-waarden voor 51,3% van de kinderen. Door de coronacrisis werden er in 2020 heel wat minder kinderen gemeten en gewogen op de leeftijd van 24 maanden. In 2019 hadden we nog gegevens over 63,9% van de geboortecohorte 2017.

HOOFDSTUK 8

Opgroeien

- Gegevens over het Groeipakket op gezinsniveau

Statistiek Vlaanderen

Gegevens over de omvang en vorm van gezinnen worden door Opgroeien opgevraagd bij Statistiek Vlaanderen (bronbestanden van het Rijksregister bewerkt door Statistiek Vlaanderen en Opgroeien), maar heel wat cijfers zijn raadpleegbaar via statistiekvlaanderen.be

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), gegevens uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming Opgroeien heeft met de KSZ een structurele datatransfer over op maat gevraagde data die we zelf bewerken. Het betreft in dit hoofdstuk gegevens over de arbeidssituatie van ouders (met de ouders als teleenheid) en de inkomens van het gezin (met het gezin als teleenheid).

Voor de lezer zijn de volgende zaken belangrijk om te weten:

- De basisgegevens over de **omvang en vorm van de gezinnen** zijn gebaseerd op officiële domiciliegegevens. Feitelijke gezinssamenstellingen kunnen van die officiële situaties afwijken.
- De cijfers over arbeidsparticipatie zijn gebaseerd op de **socio-economische positie** van de ouder(s) van de kinderen. De KSZ onderscheidt 4 hoofdcategorieën in die posities: *werkend*, *werkzoekend*, *niet-beroepsactief* en *'andere'*. Omdat de categorie *'andere'* ook kinderen met werkende ouders bevat, moeten de cijfers over de gezinnen met of zonder werkende ouder(s) allemaal beschouwd worden als 'minimumsituaties'. Voor meer uitleg over die socio-economische posities van de KSZ verwijzen we naar hoofdstuk 3.
- De inkomensgegevens op gezinsniveau zijn door de KSZ **geconstrueerde bruto belastbare inkomens**. Het gaat dus niet om vastgestelde inkomens die op het aanslagbiljet van de personenbelasting vermeld staan. We schetsen gegevens van gezinnen met kinderen tot 25 jaar. Voor meer uitleg over het inkomensconcept van de KSZ verwijzen we naar hoofdstuk 4.

